

EURÓPAI KÖZPONTI BANK
EURORENDSZER

Konvergenciajelentés

2024. június

Tartalomjegyzék

1	Bevezetés	2
2	Az elemzés keretei	4
2.1	Gazdasági konvergencia	4
1. keretes írás	Az árak alakulása	6
2. keretes írás	Fiskális folyamatok	8
3. keretes írás	Az árfolyamok alakulása	12
4. keretes írás	A hosszú távú kamatlábak alakulása	13
5. keretes írás	További jelentős tényezők	15
2.2	A nemzeti jogszabályok összeegyeztethetősége a Szerződésekkel	16
3	A gazdasági konvergencia helyzete	46
3.1	Az árstabilitási kritérium	54
3.2	Az állami költségvetés helyzetére vonatkozó kritérium	58
3.3	Az árfolyam-kritérium	61
3.4	A hosszú távú kamatlábak kritériuma	61
3.5	További jelentős tényezők	62
4	Országokénti összefoglalók	72
4.1	Bulgária	72
4.2	Csehország	73
4.3	Magyarország	74
4.4	Lengyelország	75
4.5	Románia	76
4.6	Svédország	77

A konvergenciajelentésnek ezen a nyelven írt változata nem tartalmazza az összes fejezetet. A teljes jelentés angol nyelven elérhető az EKB honlapján.

1 Bevezetés

A huszonhét uniós tagállamból húsznak már az euro a hivatalos fizetőeszköze.

Ez a jelentés a közös valutát még be nem vezetett hét tagállamból hatot, nevezetesen Bulgáriát, Csehországot, Lengyelországot, Magyarországot, Romániát és Svédországot vizsgálja. Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: a Szerződés) alapján ezek az országok vállalták az euro átvételét, tehát arra kell törekedniük, hogy teljesítsék az összes konvergenciakritériumot¹. A hetedik tagállam – Dánia – jelezte 1992-ben az Európai Unió Tanácsának (a továbbiakban: az EU Tanácsa), hogy nem áll szándékában részt venni a gazdasági és monetáris unió (GMU) harmadik szakaszában.² Dániáról tehát csak akkor kell konvergenciajelentéseket készíteni, ha kéri. Mivel ilyen kérelem nem érkezett, Dániával nem foglalkozik ez a jelentés.

A jelentés összeállításával az Európai Központi Bank (EKB) a Szerződés 140. cikkében előírt követelményt teljesíti. A 140. cikk rögzíti, hogy az EKB és az Európai Bizottság legalább két évente egyszer, illetve valamely eltéréssel rendelkező tagállam kérelmére jelentést tegyen az Európai Unió Tanácsának „az eltéréssel rendelkező tagállamok által a gazdasági és monetáris unió megvalósítására vonatkozó kötelezettségeik teljesítésében megtett előrehaladásról”. Ez a jelentés a két évenkénti rendszeres ciklus keretében vizsgálja a hat országot. Az Európai Bizottság is készített jelentést, és mindkét jelentés párhuzamosan kerül az EU Tanácsa elé.

Az EKB itt is a korábbi konvergenciajelentéseiben használt keretet alkalmazza.

Megvizsgálja, hogy az érintett hat országban megvalósult-e a magas fokú fenntartható konvergencia, hogy a nemzeti jogszabályok összeegyeztethetők-e a Szerződésekkel, valamint a Központi Bankok Európai Rendszere és az Európai Központi Bank alapokmányáról szóló jegyzőkönyvvel (a továbbiakban: a KBER és az EKB alapokmánya), továbbá hogy az érintett nemzeti központi bankok (NKB-k) megfelelnek-e az eurorendszerbe való integrálódás jogi követelményeinek.

A gazdasági konvergenciafolyamat vizsgálata erősen függ az értékelést megalapozó statisztikák minőségétől és megbízhatóságától.

A statisztikák összeállítását és szolgáltatását nem befolyásolhatják politikai megfontolások vagy beavatkozás. Az EU tagállamainak kiemelt figyelmet kell fordítaniuk a statisztikáik minőségére és megbízhatóságára, az adatok összeállítása során pedig megfelelő fék- és ellensúlyrendszert, valamint statisztikai minimumszabályokat kell alkalmazniuk. Ezek nélkülözhetetlenek a nemzeti statisztikai hivatalok függetlenségének, feddhetetlenségének és elszámoltathatóságának

¹ Eltérő jelzés hiányában az e jelentésben szereplő „Szerződés” kifejezéssel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre utalunk, az egyes cikkekre utaló számok pedig a 2009. december 1. óta érvényben levő számozást követik. Eltérő utalás hiányában a többes számú „Szerződések” kifejezésen mind az Európai Unióról szóló szerződést, mind az Európai Unió működéséről szóló szerződést értjük. E fogalmak magyarázatát az [EKB glosszárúma](#) is tartalmazza.

² 1992-ben, a Maastrichti Szerződés megkötésekor Dánia mentességi, azaz „kívülmaradási záradékot” kapott, amelynek értelmében nem vesz részt a GMU harmadik szakaszában, ezért nem kell bevezetnie az eurót.

megszilárdításához, valamint a kormányzati pénzügyi statisztikák minőségébe vetett bizalom megerősítéséhez (lásd a 6. fejezetet).

2014. november 4-től minden olyan uniós tagállam számára, amelynél az eltérést hatályon kívül helyezték, kötelezővé vált, hogy legkésőbb az euro bevezetésének időpontjában csatlakozzon az egységes felügyeleti mechanizmushoz (SSM).³ Ettől az időponttól kezdve az SSM-mel kapcsolatos valamennyi jog és kötelezettség az adott országra is alkalmazandóvá válik. Ezért rendkívül fontos, hogy a szükséges előkészületek megtörténjenek. Kiemelendő, hogy az euroövezetbe, és ennél fogva az SSM-be belépő bármely tagállam bankrendszere átfogó értékelés hatálya alá kerül.⁴ Jelenleg Bulgária az egyetlen olyan tagállam, amely a bankunióhoz és az árfolyam-mechanizmushoz (ERM II) való egyidejű csatlakozásra tett kötelezettségvállalásával összefüggésben az EKB-val létrejött szoros együttműködés keretében vesz részt az SSM-ben.⁵ A Bolgár Nemzeti Bankkal (Българска народна банка) való szoros együttműködés kerete a szükséges felügyeleti és jogszabályi előfeltételek teljesítését követően 2020. október 1-jén lépett hatályba. Az EKB ettől az időponttól átvette a felelősséget i. Bulgária jelentős intézményeinek közvetlen felügyeletéért, ii. minden felügyelt szervezetre vonatkozó közös eljárásokért, valamint iii. a kevésbé jelentős intézmények felügyeletéért, amelyek felügyeletét továbbra is a nemzeti felügyelet végzi. Az EKB bankfelügyelete és a Българска народна банка (Bolgár Nemzeti Bank) igen szorosan együttműködött az illetékes nemzeti hatóság SSM-be történő zökkenőmentes integrációjának biztosítása érdekében.⁶

Ez a jelentés az alábbiak szerint épül fel. A 2. fejezet a gazdasági és jogi konvergencia vizsgálata során alkalmazott feltételrendszert mutatja be. A 3. fejezet horizontális áttekintést ad a gazdasági konvergencia legfontosabb aspektusairól. A 4. fejezet országonkénti összefoglalói ismertetik a gazdasági és a jogi konvergencia vizsgálatának főbb eredményeit. Az 5. fejezet részletesebben vizsgálja egyenként a hat uniós tagállam gazdasági konvergenciájának helyzetét. A 6. fejezet a konvergenciamutatókat tekinti át az összeállításukhoz alkalmazott statisztikai módszertannal együtt. Végül a 7. fejezet a vizsgált tagállamok nemzeti jogszabályainak, így NKB-ik statútumának a Szerződés 130. és 131. cikkével való összeegyeztethetőségét vizsgálja.

³ Az EKB 2014. november 4-én vette át az Európai Központi Banknak a hitelintézetek prudenciális felügyeletére vonatkozó politikákkal kapcsolatos külön feladatokkal történő megbízásáról szóló, 2013. október 15-i 1024/2013/EU tanácsi rendelet (HL L 287, 2013.10.29., 63. o.) által rá ruházott feladatokat. Lásd az említett rendelet 33. cikkének (2) bekezdését.

⁴ Lásd az Egységes Felügyeleti Mechanizmuson belül az Európai Központi Bank és az illetékes nemzeti hatóságok, valamint a kijelölt nemzeti hatóságok közötti együttműködési keretrendszer létrehozásáról szóló, 2014. április 16-i 468/2014/EU európai központi banki rendelet (SSM-keretrendelet) (EKB/2014/17) (HL L 141., 2014.5.14., 1. o.) (10) preambulumbekzdését.

⁵ Lásd Az Európai Központi Bank és a Българска народна банка (Bolgár Nemzeti Bank) közötti szoros együttműködés létrehozásáról szóló, 2020. június 24-i (EU) 2020/1015 európai központi banki határozatot (EKB/2020/30) (HL L 224I., 2020.7.13., 1. o.).

⁶ Lásd az az EKB 2020. évi felügyeleti tevékenységről szóló éves jelentését, különösen annak „Az egységes felügyeleti mechanizmus bővítése szoros együttműködés révén” című 4.1. szakaszát.

2 Az elemzés keretei

2.1 Gazdasági konvergencia

Az EKB közös elemzési keretet használva vizsgálja az eurót bevezetni szándékozó EU-tagállamok gazdasági konvergenciájának helyzetét. Ez az Európai Monetáris Intézet (EMI) és az EKB valamennyi konvergenciajelentésében egységesen alkalmazott közös szerkezet egyrészt a Szerződés rendelkezésein alapul, amelyeket az EKB az árak, a költségvetési egyenleg és a GDP-arányos államadósság, az árfolyamok és a hosszú távú kamatlábak alakulása, valamint más, a gazdasági integráció és konvergencia szempontjából releváns tényezők vizsgálatában alkalmaz, másrészt több, a fenntartható konvergencia részletesebb vizsgálatára alkalmasnak tartott visszatekintő és a jövőre vonatkozó gazdasági mutatót is tartalmaz. A keretrendszer néhány elemét idővel továbbfejlesztették. Az érintett tagállam mindezen tényezőkön alapuló vizsgálata szintén fontos információkkal szolgál annak biztosítása érdekében, hogy az euroövezetbe való integrációja jelentősebb nehézségek nélkül folytatódjon. Az alábbi 1–5. keretes írások áttekintik a jogi rendelkezéseket, és bemutatják azokat a módszertani részleteket, amelyek alapján az EKB az említett rendelkezéseket alkalmazza.

A folyamatosság és az egyenlő elbánás biztosítása érdekében e jelentés az EKB korábbi jelentéseiben megfogalmazott elveken alapul. Kiemelendő az EKB-nak a konvergenciakritériumok alkalmazásakor használt néhány irányelve. Először is, az egyes kritériumok szigorúan értelmezendők és alkalmazandók, mivel céljuk elsősorban az, hogy az euroövezethez kizárólag olyan tagállamok csatlakozhassanak, amelyek gazdasági helyzete lehetővé teszi az árstabilitás fenntartását és az övezet koherenciájának megőrzését. Másodsorban, a konvergenciakritériumok összefüggő, egységes csomagot képeznek, és valamennyit teljesíteni kell. A Szerződés egyenlő alapon sorolja fel a kritériumokat, és nem rangsorolja azokat. Harmadsorban, a konvergenciakritériumokat a tényleges adatok és nem előrejelzések alapján kell teljesíteni. Negyedszer, a konvergenciakritériumok alkalmazásában következetesen, átláthatóan és egyszerűen kell eljárni. Ezenkívül a konvergenciakritériumoknak való megfelelés mérlegelésekor lényeges tényező a fenntarthatóság, mivel a konvergenciát tartósan kell elérni, nem csak egy adott időpontban. Az országvizsgálatok ezért részletesen foglalkoznak a konvergencia fenntarthatóságával.

Az érintett országok gazdaságának alakulását e tekintetben az elmúlt tízéves időszakra visszatekintve vizsgáljuk. Így jobban meghatározható, hogy a jelenlegi eredmények milyen mértékben erednek valódi strukturális átalakításokból, ezáltal biztosabban meg lehet ítélni a gazdasági konvergencia fenntarthatóságát.

Ezen túlmenően egy előretekintő perspektívát is alkalmazunk a megfelelő mértékben. Ebben az összefüggésben különös figyelmet szentelünk annak, hogy a kedvező gazdasági folyamatok fenntarthatósága elsősorban azon múlik, sikerül-e megfelelő és tartós gazdaságpolitikai válaszokat adni a jelenlegi és a jövőbeli

kihívásokra. Az erős gazdaságirányítás, a szilárd intézmények és a fenntartható államháztartás ugyancsak alapvető fontosságúak az árstabilitás és a kibocsátás fenntartható növekedésének támogatásában közép- és hosszú távon. Mindent egybevetve hangsúlyozzuk, hogy a gazdasági konvergencia fenntarthatóságának biztosítása egyaránt függ egy kedvező kiinduló helyzet elérésétől, szilárd intézmények meglététől, a válságokkal szembeni ellenálló képességtől és az euro bevezetése után folytatott megfelelő politikáktól.

Az egységes elemzési keretet egyenként alkalmaztuk a vizsgált hat EU-tagállamra. Az egyes tagállamok teljesítményére összpontosító vizsgálatokat a Szerződés 140. cikkében foglaltakkal összhangban külön-külön kell figyelembe venni.

A konvergenciajelentést érintő statisztikai adatgyűjtés lezárásának időpontja 2024. június 19. volt. A konvergenciakritériumok alkalmazásához felhasznált statisztikai adatokat az Európai Bizottság szolgáltatja (lásd a 6. fejezetet, valamint a táblázatokat és ábrákat), az árfolyamok és a hosszú távú kamatlábak esetében az EKB-val együttműködve. Az Európai Bizottsággal egyetértésben, a referencia-időszak mind az árstabilitási kritérium, mind a hosszú távú kamatláb-kritérium tekintetében a 2023 júniusa és 2024 májusa közötti időszak. Az árfolyamokra vonatkozóan a referencia-időszak 2022. június 20-tól 2024. június 19-ig tart. A fiskális pozíciók historikus adatai a 2023-ig terjedő időszakot fedik le. Számításba vettünk továbbá különféle forrásokból származó előrejelzéseket és egyéb, a konvergencia fenntarthatóságára vonatkozó előzetekintő vizsgálat szempontjából lényeges információkat. Az Európai Bizottság [2024. tavaszi gazdasági előrejelzését](#) és a [riasztási mechanizmus keretében készült 2024. évi jelentését](#) (Alert Mechanism Report) – amelyeket jelentésünk készítésekor ugyancsak figyelembe vettünk – 2024. május 15-én, illetve 2023. november 21-én tették közzé. Ezt a jelentést 2024. június 21-én fogadta el az EKB Általános Tanácsa.

Ez a konvergenciajelentés az Oroszország által Ukrajnával szemben folytatott agresszív háború konvergenciaértékelésre gyakorolt hatását is figyelembe veszi. 2021-ben az energiaárak – különösen a gázé – már igen erőteljes emelkedésnek indultak, részben amiatt, hogy Oroszország korlátozta az Európába irányuló gázszállítást. Ezt követően, 2022 februárjának végén Ukrajna Oroszország általi megszállása tovább fokozta az energia- és élelmiszerárak emelkedését, ami jelentős költségvetési nyomást, kereskedelmi zavarokat és fokozott bizonytalanságot okozott egy olyan időszakban, amikor az Unió még mindig nem heverte ki a Covid19-világjárvány hatásait. A többi országnál is nagyobb mértékben érintette a válság az alapvetően az orosz energiaellátásra berendezkedett és Oroszországgal erősebb korábbi kereskedelmi kapcsolatokkal rendelkező országokat. Az eltelt idő rövidségére tekintettel egyelőre nem könnyű határozott következtetéseket levonni a közép- és hosszú távú konvergenciapályára gyakorolt hatásokról, amelyek az Oroszország Ukrajna elleni háborújának jövőbeli alakulásától és a további geopolitikai fejleményektől is függenek. A konvergenciaértékelés előzetekintő részét ezért a szokásosnál nagyobb mértékű bizonytalanság jellemzi.

Az árak alakulására vonatkozó jogi rendelkezéseket és az EKB általi alkalmazásukat az 1. keretes írás ismerteti.

1. keretes írás

Az árak alakulása

---

1. A Szerződés rendelkezései

Hivatkozással az alábbi kritérium egyes tagállamok általi teljesítésére a Szerződés 140. cikke (1) bekezdésének első franciabekezdése előírja, hogy a konvergenciajelentésnek vizsgálnia kell a fenntartható konvergencia magas fokának elérését, azaz:

„az árstabilitás magas fokának elérését; ez olyan inflációs ráta esetén áll fenn, amely közel esik az árstabilitás tekintetében legjobb eredményt felmutató legfeljebb három tagállaméhoz”.

A (13. sz.) jegyzőkönyvnek a konvergenciakritériumokról szóló 1. cikkében ez áll:

„Az Európai Unió működéséről szóló Szerződés 140. cikke (1) bekezdésének első francia bekezdésében említett árstabilitási kritérium azt jelenti, hogy egy tagállam fenntartható árstabilitással és a vizsgálatot megelőző egyéves időszakon keresztül az árstabilitást illetően legjobb eredményt felmutató legfeljebb három tagállam átlagos inflációs rátáját legfeljebb 1½ százalékponttal meghaladó inflációs rátával rendelkezett. Az inflációt a fogyasztóiár-index segítségével összehasonlítható alapon, a tagállami fogalom meghatározások közötti eltérések figyelembevételével kell meghatározni.”

2. A Szerződés rendelkezéseinek alkalmazása

E jelentésében az EKB az alábbiak szerint alkalmazza a Szerződés rendelkezéseit:

Először, „a vizsgálatot megelőző egy éves időszakon keresztül megfigyelt átlagos inflációs ráta” kiszámítása során azt figyeltük, hogy a 2023 júniusa és 2024 májusa közötti referencia-időszak harmonizált fogyasztóiár-indexe (HICP) 12 havi átlaga mennyit változott az előző 12 havi átlaghoz viszonyítva. Az infláció mérése a harmonizált fogyasztóiár-index (HICP) alapján történt, amelynek kidolgozására azért került sor, hogy árstabilitás szempontjából összehasonlítható alapon lehessen értékelni a konvergenciát (lásd a 6.2. szakaszt). Másodszor, a referenciaérték meghatározásához használt „az árstabilitást illetően legjobb eredményt felmutató legfeljebb három tagállam” elv azt jelenti, hogy (a kiugró értékeket nem számítva) a három legalacsonyabb átlagos inflációs rátával rendelkező EU-tagállam inflációs rátájának súlyozatlan számtani átlagát vettük figyelembe.

Megemlíthető, hogy a „kiugró érték” fogalmára már az EKB korábbi konvergenciajelentései, valamint az EMI konvergenciajelentései is utaltak. E jelentésekkel összhangban, valamely tagállam adata két feltétel teljesülése esetén számít kiugró értéknek: egyrészt, ha az ország 12 havi átlagos inflációs rátája jelentősen az euroövezet átlaga alá esik, másrészt, ha az árak alakulását rendkívüli tényezők erősen befolyásolják. A kiugró értékek azonosítása nem követ mechanikus megközelítést. A kiugróérték-koncepció bevezetésének célja az egyes országban az infláció alakulását érintő esetleges olyan, jelentős torzulások megfelelő kezelése volt, amelyek csökkentik az adott országok inflációs rátáinak reprezentativitását mint a konvergencia viszonyítási alapját.

Az EKB által a kiugró értékek azonosításában alkalmazott megközelítés ebben a jelentésben összhangban van az EKB korábbi konvergenciajelentéseiben követett megközelítéssel. A kiugró értékek megbízható azonosítása bizonyos esetekben szinte lehetetlen, ugyanis egy bizonyos módszer alkalmazása is adhat némileg eltérő eredményeket például attól függően, hogyan értelmezik a rendkívüli tényezőket.

A referenciaérték kiszámításakor figyelmen kívül hagytuk Finnország inflációs rátáját. Ebben az országban az áraknak a referencia-időszakban regisztrált alakulása 2024 májusában 1,9%-os 12 havi átlagos inflációs rátát eredményezett. Ebben a jelentésben a referenciaérték kiszámítása során azért kezeltük Finnországot kiugróként, mert inflációs rátája bizonyos rendkívüli tényezőknek köszönhetően a referenciaidőszakban jelentősen alacsonyabb volt az euroövezet átlagánál. A finnországi infláció aránylag visszafogott alakulása különösen a [villamos energia árindexe kiigazításának](#) köszönhető, amit a finn statisztikai hivatal hajtott végre egy korábbi kettős számítási hiba kijavítása érdekében. A 2023 augusztusában bevezetett korrekció becslések szerint 0,7 százalékponttal csökkentette az éves szintű HICP-inflációs rátát.

E jelentés alkalmazásában az árstabilitás tekintetében így – a kiugró értékek nélkül – a három legjobban teljesítő tagállam Belgium (1,9%), Dánia (1,1%) és Hollandia (2,5%) volt. A fenti három kamatláb átlagához 1,5 százalékpontot hozzáadva az árstabilitási kritérium referenciaértéke 3,3% lett.

Megjegyzendő, hogy a Szerződés értelmében egy-egy ország inflációs teljesítményét relatív értelemben, azaz a többi tagállamhoz viszonyítva vizsgáljuk. Az árstabilitási kritérium így figyelembe veszi azt a ténytet, hogy (például a világpiaci nyersanyagárakból eredő) általános sokkok átmenetileg eltéríthetik az inflációt a központi bankok inflációs céljától.

Megjegyzendő, hogy Belgiumot és Dániát is kiugrónak tekinthetnénk, ugyanis ezekben az országokban a 12 havi átlagos inflációs ráták 2024 májusában jelentősen (1,5, illetve 2,3 százalékponttal) az euroövezeti átlag alatt alakultak. Az infláció dinamikájának az euroövezethez viszonyított jelentős eltérése ezekben az országokban főként a HICP energia-összetevőjének határozottabb csökkenéséből adódott, a nagykereskedelmi energiaárak gyorsabb érvényesülésének köszönhetően, ami elsősorban az energiaszerződések sajátos jellemzőinek következménye.

Ebben a jelentésben az EKB Belgiumot és Dániát nem tekinti kiugrónak, mivel a nemzetközi energiaáraknak a hazai energiaárakra való megjelenítésében mutatkozó országspecifikus különbségeket nem kezeli kivételes tényezőként, amennyiben ezek a tagállamok energiapiacainak strukturális különbségeit tükrözik. A legjobban teljesítő tagállamoknak a 2024. júniusi konvergenciajelentés céljaira történő meghatározása nem érinti a jövőbeli konvergenciajelentések elkészítését.

A 2023 júniusa és 2024 májusa közötti 12 hónapos referencia-időszak átlagos HICP inflációs rátáját annak tükrében tekintettük át, hogy árstabilitás szempontjából miként teljesített az adott ország gazdasága az elmúlt tíz évben.

Mindez lehetővé teszi az áralakulási folyamatok fenntarthatóságának részletes vizsgálatát az adott országban. Ebben a vonatkozásban a monetáris politika orientációjára fordítottunk figyelmet, különösen arra, hogy a monetáris hatóságok elsősorban az árstabilitás elérésére és fenntartására koncentrálnak-e, valamint azt is néztük, hogy a gazdaságpolitika más területei hogyan járulnak hozzá e cél megvalósításához. Azt is figyelembe vettük, hogy a makrogazdasági környezet mennyiben segíti az árstabilitás elérését. Az árak alakulását a kínálati és keresleti feltételek fényében vizsgáltuk, olyan tényezőkre összpontosítva, mint a fajlagos munkaerőköltségek és az importárak, továbbá más releváns árindexek tendenciáit is

figyelembe vesszük. Előretekintve képet adunk az elkövetkező évek várható inflációs kilátásairól, beleértve jelentős nemzetközi szervezetek és piaci szereplők előrejelzéseit. Ezenkívül olyan intézményi és strukturális szempontok is megtárgyalásra kerülnek, amelyek lényegesek az árstabilitást elősegítő környezetnek az euro bevezetése utáni fenntartása szempontjából.

A 2. keretes írás ismerteti a fiskális folyamatokra vonatkozó jogi rendelkezéseket és azok EKB általi alkalmazását, eljárási kérdésekkel együtt.

2. keretes írás

Fiskális folyamatok

---

1. A Szerződés rendelkezései és más jogszabályi előírások

Hivatkozással az alábbi kritérium egyes tagállamok általi teljesítésére a Szerződés 140. cikke (1) bekezdésének második franciabekezdése előírja, hogy a konvergenciajelentésnek vizsgálnia kell a fenntartható konvergencia magas fokának elérését, azaz:

„az állam pénzügyi helyzetének fenntarthatóságát; ezt olyan költségvetési egyenleg elérése mutatja, amely nem rendelkezik a 126. cikk (6) bekezdése értelmében vett túlzott hiánnyal”.

A (13. sz.) jegyzőkönyvnek a konvergenciakritériumokról szóló 2. cikkében ez áll:

„Az említett Szerződés 140. cikke (1) bekezdésének második francia bekezdésében hivatkozott, az állam költségvetési pozíciójára vonatkozó kritérium azt jelenti, hogy a vizsgálat időpontjában a tagállam nem áll a Tanács által a túlzott hiány fennállásáról az említett Szerződés 126. cikke (6) bekezdésének értelmében hozott határozat hatálya alatt.”

A 126. cikk határozza meg a túlzott hiány esetén követendő eljárást (EDP). A 126. cikk (2) és (3) bekezdéseivel összhangban az Európai Bizottság jelentést készít, ha egy tagállam nem felel meg a költségvetési fegyelem követelményeinek, különösen, ha:

1. a tervezett vagy tényleges államháztartási hiánynak a GDP-hez viszonyított aránya túllép egy meghatározott referenciaértéket (amelyet a túlzott hiány esetén követendő eljárásról szóló jegyzőkönyv a GDP 3%-ában szab meg), kivéve, ha:
  - (a) ez az arány jelentős mértékben és folyamatosan csökkent, és elért egy, a referenciaértékhez közeli szintet; vagy ha
  - (b) a referenciaérték túllépése csak kivételes és átmeneti, és az arány közel marad a referenciaértékhez;
2. az államadósságnak a GDP-hez viszonyított aránya túllép egy meghatározott referenciaértéket (amelyet a túlzott hiány esetén követendő eljárásról szóló jegyzőkönyv a GDP 60%-ában szab meg), kivéve, ha az arány elegendő mértékben csökken, és kielégítő ütemben közelít a referenciaértékhez.

Ezen túlmenően a Bizottság köteles figyelembe venni a jelentésében, hogy a költségvetési hiány meghaladja-e az állam beruházási kiadásait; ugyancsak számításba kell vennie minden egyéb érdemleges tényezőt, beleértve a tagállam középtávú gazdasági és költségvetési helyzetét. A

Bizottság készíthet jelentést akkor is, ha a kritériumokkal kapcsolatos követelmények teljesítésétől függetlenül azon a véleményen van, hogy egy tagállamban túlzott hiány kialakulásának veszélye áll fenn. A Bizottság jelentését a Gazdasági és Pénzügyi Bizottság véleményezi. Végül, a 126. cikk (6) bekezdésével összhangban az EU Tanácsa a Bizottság ajánlása alapján és az érintett tagállam esetleges észrevételeinek figyelembevételével, minősített többséggel – és az érintett tagállam kizárásával – átfogó értékelést követően határoz arról, hogy fennáll-e a túlzott hiány az adott tagállamban.

A Szerződés 126. cikkének rendelkezéseit tovább tisztázza az 1177/2011/EU⁷ és az (EU) 2024/1264⁸ rendelettel módosított 1467/97/EK⁹ rendelet, amely többek között:

- megerősíti az adósságkritérium és a hiánykritérium azonos alapját az előbbi rendszeresítésével;
- meghatározza azokat a feltételeket, amelyek mellett a referenciaértéket meghaladó államadósság GDP-hez viszonyított aránya a Szerződés 126. cikke (2) bekezdésének b) pontjával összhangban elegendő mértékben csökkenőnek és a referenciaértékhez kielégítő ütemben közelítőnek tekintendő. A megreformált uniós költségvetési keret meghatározza azokat a feltételeket, amelyek mellett a referenciaértéket meghaladó államadósság GDP-hez viszonyított aránya a 126. cikk (2) bekezdésének b) pontjával összhangban elegendő mértékben csökkenőnek és a referenciaértékhez kielégítő ütemben közelítőnek tekintendő. Kiemelendő, hogy a rendelet 2. cikkének (2) bekezdése kimondja, hogy a követelményt teljesítettnek kell tekinteni, ha az érintett tagállam tiszteletben tartja a nettó kiadási pályát. A Bizottság a Szerződés 126. cikkének (3) bekezdésével összhangban jelentést készít, ha az államadósság GDP-hez viszonyított aránya meghaladja a referenciaértéket, a költségvetési egyenleg nem közelíti meg az egyensúlyt vagy nem többletet mutat, és a tagállam ellenőrzési számláján kimutatott eltérések éves szinten meghaladják a GDP 0,3 százalékpontját, vagy halmozottan a GDP 0,6 százalékpontját;
- részletezi azokat a releváns tényezőket, amelyeket a Bizottságnak figyelembe kell vennie, amikor a Szerződés 126. cikke (3) bekezdése szerinti jelentést készíti. A legfontosabb, hogy felsorolja azon tényezőket, amelyek lényegesnek számítanak a középtávú gazdasági, költségvetési és államadósság-pozíciók alakulásának értékelésében (az EKB ebből következő elemzésének részleteit lásd a rendelet 2. cikkének (3) bekezdésében, valamint az alábbiakban).

2. A Szerződés rendelkezéseinek alkalmazása

Az EKB a konvergencia vizsgálatának céljából véleményezi a költségvetési folyamatokat. Megvizsgálja fenntarthatóság szempontjából a 2014 és 2023 közötti időszak legfontosabb költségvetési mutatóit, az államháztartás kilátásait és feladatait, különös tekintettel a hiány és az adósság alakulásának összefüggésére. A világjárvány és Oroszország Ukrajna elleni háborúja államháztartásra gyakorolt hatását illetően az EKB a Stabilitási és Növekedési Paktum 2020.

⁷ A Tanács 1177/2011/EU rendelete (2011. november 8.) a túlzott hiány esetén követendő eljárás végrehajtásának felgyorsításáról és pontosításáról szóló 1467/97/EK rendelet módosításáról (HL L 306., 2011.11.23., 33. o.).

⁸ A Tanács (EU) 2024/1264 Rendelete (2024. április 29.) a túlzott hiány esetén követendő eljárás végrehajtásának felgyorsításáról és pontosításáról szóló 1467/97/EK rendelet módosításáról (HL L, 2024/1264, 2024.4.30.).

⁹ A Tanács 1467/97/EK rendelete (1997. július 7.) a túlzott hiány esetén követendő eljárás végrehajtásának felgyorsításáról és pontosításáról (HL L 209., 1997.8.2., 6. o.)

március 20. és 2023. december 31. között aktivált általános mentesítési rendelkezésére hivatkozik. Nevezetesen, a 2024 áprilisában bevezetett reformot megelőzően a prevenció ágra vonatkozóan az 1466/97/EK rendelet¹⁰ 5. cikkének (1) bekezdése és 9. cikkének (1) bekezdése kimondta, hogy „az euroövezetet vagy az Unió egészét érintő súlyos gazdasági visszaesés időszakában a tagállamok számára engedélyezhető... a középtávú költségvetési célkitűzéshez vezető korrekciós pályától való átmeneti eltérés, azzal a feltétellel, hogy ez nem veszélyezteti az államháztartás középtávú pénzügyi fenntarthatóságát”. A korrekciós ágat illetően az 1467/97/EK rendelet 3. cikkének (5) bekezdése kimondta, hogy „a Tanács – a Bizottság ajánlása alapján – az euroövezetet vagy az Unió egészét érintő súlyos gazdasági visszaesés esetén is határozhat úgy, hogy az EUMSZ 126. cikke (7) bekezdése szerinti felülvizsgált ajánlást fogad el, feltéve, hogy ez nem veszélyezteti az államháztartás középtávú fenntarthatóságát”, míg az 1467/97/EK rendelet 5. cikkének (2) bekezdése szerint „a Tanács – a Bizottság ajánlása alapján – az euroövezetet vagy az Unió egészét érintő súlyos gazdasági visszaesés esetén is határozhat úgy, hogy az EUMSZ 126. cikke (9) bekezdése értelmében felülvizsgált felszólítást fogad el, azzal a feltétellel, hogy ez nem veszélyezteti az államháztartás középtávú fenntarthatóságát”. Az EKB a nemzeti költségvetési keretek hatékonyságára vonatkozó, az 1467/97/EK rendelet 2. cikke (3) bekezdésének b) pontjában és a 2011/85/EU irányelvben¹¹ foglaltak szerinti elemzést is bemutat. A 126. cikkben foglaltakra tekintettel, az EKB-nak a Bizottsággal ellentétben nincs hivatalos szerepe a túlzott hiány esetén követendő eljárásban. Az EKB jelentése tehát csupán megállapítja, hogy a vizsgált ország a túlzott hiány esetén követendő eljárás hatálya alá esik-e vagy sem.

A Szerződés azon rendelkezésével kapcsolatban, hogy a GDP 60%-át meghaladó államadósságnak „legendő mértékben csökkennie és kielégítő mértékben közelítenie kell a referenciaértékhez”, az EKB az adósságráta múltbeli és jövőbeli trendjeit vizsgálja. Azon tagállamok esetében, amelyek adósságrátája meghaladja a referenciaértéket, az EKB közli az Európai Bizottság legfrissebb értékelését arról, hogy megfelelnek-e az 1467/97/EK rendelet 2. cikke (1a) bekezdésében megállapított adósságcsökkentési referenciaértéknek.

A költségvetési folyamatok vizsgálata nemzeti számla alapon összeállított adatokra támaszkodik, a számlák 2010. évi európai rendszerével (ESA 2010) összhangban (lásd a 6. fejezetet). Ebben a jelentésben többségében a Bizottság által 2024 áprilisában szolgáltatott, a 2014 és 2023 közötti államháztartási pozíciókat, valamint a Bizottság 2024-25-re vonatkozó előrejelzéseit tartalmazó adatok szerepelnek.

A 2023-as referenciaév eredményeinek az államháztartás fenntarthatósága szerinti értékelése a vizsgált ország utolsó tízéves teljesítményén alapul.

Először a deficitráta vizsgálatára kerül sor. Megjegyzendő, hogy egy ország éves deficitrátájának változását jellemzően többféle háttértényező befolyásolja. Ezek a hatások két csoportra oszthatók: „ciklikus hatások”, amelyek azt tükrözik, hogyan reagálnak a hiányok a gazdasági ciklus változásaira, valamint „nem ciklikus hatások”, amelyek gyakran a fiskális politikához való szerkezeti vagy állandó alkalmazkodást tükrözik. A jelentésben számszerűsített nem ciklikus hatások

¹⁰ A Tanács 1466/97/EK rendelete (1997. július 7.) a költségvetési egyenleg felügyeletének megerősítéséről és a gazdaságpolitikák felügyeletéről és összehangolásáról (HL L 209., 1997.8.2., 1. o.).

¹¹ A Tanács 2011/85/EU irányelve (2011. november 8.) a tagállamok költségvetési keretrendszerére vonatkozó követelményekről (HL L 306., 2011.11.23., 41. o.).

azonban nem tükrözik szükségszerűen és maradéktalanul a fiskális pozíciók szerkezeti változását, ugyanis a költségvetési egyenleget átmenetileg befolyásoló olyan hatásokat is magukban foglalnak, amelyek akár gazdaságpolitikai intézkedések, akár különleges tényezők nyomán adódhatnak.

A következő lépésben az államadósság-mutató referencia-időszakbeli alakulásának, valamint az azt megalapozó tényezőknek a vizsgálatára kerül sor. E tényezők a nominális GDP-növekedés és a kamatlábak közötti különbség, az elsődleges egyenleg és a hiány-adósság kiigazítás. Ez a nézőpont további információkat nyújthat arról, hogy a makrogazdasági környezet – különösen a növekedés és a kamatlábak eredője – milyen mértékben befolyásolta az adósság dinamikáját. Vizsgáljuk továbbá az államadósság szerkezetét, különös tekintettel a rövid lejáratú és devizaadósságok arányára, valamint ezek alakulására. Ezeket az arányokat az adósságráta jelenlegi szintjével összevetve rámutathatunk, mennyire érzékenyek a költségvetési egyensúlyok az árfolyamok és a kamatlábak változásaira.

A 2020–2023-as időszakra vonatkozóan aktiválták az EU Stabilitási és Növekedési Paktumának általános mentesítési rendelkezését. Ez lehetővé tette az egyes országok számára, hogy a Paktum keretében megtegyék a szükséges szakpolitikai koordinációs intézkedéseket a világjárvány és Ukrajna Oroszország általi inváziója kapcsán, ami lehetővé tette az egyébként alkalmazandó költségvetési követelményektől való eltérést.

2024 áprilisában hatályba lépett az átalakított Stabilitási és Növekedési Paktum, amely megváltoztatta az adósságalapú, túlzott hiány esetén követendő eljárás megindítására vonatkozó szabályokat. A megreformált szabályok célja az államadósság fenntarthatóságának és a költségvetési politika anticiklikus jellegének biztosítása, a költségvetési politikák hangsúlyosabban középtávú megközelítése, és egyebek mellett a keretrendszer iránti fokozott nemzeti felelősségvállalás elősegítése. A szabályok megfogalmazásában azt is figyelembe vették, hogy a reformok, a beruházások és a költségvetési fenntarthatóság kölcsönösen erősíthetik egymást, ezért ösztönözni kell őket. Végezetül, a szabályok alkalmazásának célja a hatékonyabb végrehajtás biztosítása.¹² Míg a hiányalapú túlzotthiány-eljárás megindítására vonatkozó szabályok lényegében változatlanok maradnak, az adósságalapú túlzott hiány esetén követendő eljárás megindítására vonatkozó szabályok a 2. keretes írás szerint módosulnak. A 2023-as eredmények alapján azonban 2024-ben nem indítottak túlzotthiány-eljárást, mert a nemzeti költségvetési-strukturális terveket – a megreformált uniós költségvetési keret részeként – csak 2024 őszén teszik közzé, amelyek a 2025-től kezdődő költségvetési stratégiákra vonatkoznak.

Az előretekintő perspektívára áttérve az Európai Bizottság 2024–2025-re vonatkozó legújabb előrejelzéseit és az adósság fenntarthatóságával kapcsolatos hosszú távú kihívások értékelését vizsgáljuk. E körbe tartoznak különösen a költségvetési egyenlegek és az adósságráták kilátásai a jelenlegi

¹² Lásd: Az Európai Központi Bank véleménye (2023. július 5.) az uniós gazdasági kormányzás reformjára vonatkozó javaslatról (CON/2023/20).

költségvetési politikák tükrében. Hangsúlyozzuk továbbá a költségvetési pozíciók és a konszolidáció széles területei fenntarthatóságának hosszú távú kihívásait, különösen a felosztó-kirovó állami nyugdíjrendszerek tekintetében, figyelembe véve a demográfiai folyamatokat és a kormány által vállalt függő kötelezettségeket. A korábbi jelentésektől eltérően az értékelés nem terjed ki az országok éves konvergenciaprogramokban foglalt középtávú költségvetési terveire, ugyanis az új költségvetési szabályok értelmében az országok a 2024. szeptember 20. körül esedékes nemzeti költségvetési és strukturális terveik részeként határozzák meg részletes középtávú költségvetési terveiket. Ezeknek a terveknek a nettó kiadások alakulását legalább négyéves időszakra vonatkozóan bemutatniuk, és 2025-től kezdődően vázolják a kormányzati költségvetési stratégiákat.

A 3. keretes írás az árfolyamok alakulására vonatkozó jogi rendelkezéseket és EKB általi alkalmazásukat ismerteti.

3. keretes írás

Az árfolyamok alakulása

---

1. A Szerződés rendelkezései

Hivatkozással az alábbi kritérium egyes tagállamok általi teljesítésére, a Szerződés 140. cikke (1) bekezdésének harmadik franciabekezdése előírja, hogy a konvergenciajelentésnek vizsgálnia kell a fenntartható konvergencia magas fokának elérését, azaz:

„az Európai Monetáris Rendszer árfolyam-mechanizmusa által előírt normál ingadozási sávok betartását legalább két évig anélkül, hogy az euróval szemben leértékelésre kerülne sor”.

A (13. sz.) jegyzőkönyvnek a konvergenciakritériumokról szóló 3. cikkében ez áll:

„Az említett Szerződés 140. cikke (1) bekezdésének harmadik francia bekezdésében foglalt, az Európai Monetáris Rendszer árfolyam-mechanizmusában történő részvételre vonatkozó kritérium azt jelenti, hogy egy tagállam a vizsgálatot megelőző legalább két éven keresztül komoly feszültségek nélkül az Európai Monetáris Rendszer árfolyam-mechanizmusa által előírt normál ingadozási sávokon belül maradt. Különösen lényeges, hogy az adott tagállam ugyanerre az időszakra saját kezdeményezése alapján ne értékelje le valutája középfolyamát az euróval szemben.”

2. A Szerződés rendelkezéseinek alkalmazása

Az árfolyam stabilitását illetően az EKB azt vizsgálja, hogy az adott ország a konvergenciavizsgálatot megelőzően legalább két évig komoly feszültségektől mentesen – és különösen az euróval szembeni leértékelés nélkül – vett-e részt az ERM II-ben (amely 1999 januárjában lépett az ERM helyébe). Rövidebb részvételi időszakok esetén az árfolyam alakulását kétéves referencia-időszak alatt vizsgáljuk.

A korábbi megközelítéssel összhangban, az euróval szembeni árfolyam-stabilitás vizsgálata arra összpontosít, hogy az árfolyam mennyire marad közel az ERM II-beli középfolyamhoz, figyelembe véve közben azokat a tényezőket, amelyek felértékelődéshez vezethettek. Az ERM II-n

belüli ingadozási sáv szélessége ebből a szempontból nem befolyásolja hátrányosan az árfolyam-stabilitási kritérium vizsgálatát.

A „komoly feszültségek” nélküli részvétel kérdéskörét illetően továbbá i. megvizsgáljuk, hogy milyen mértékben térnek el az árfolyamok az euróval szembeni ERM II-beli középárfolyamoktól; ii. olyan mutatókat alkalmazunk, mint például az euróval szembeni árfolyam-volatilitás és annak trendje, valamint az euroövezettel szembeni rövid lejáratú kamatláb-különbségek nagysága és alakulása; iii. vizsgáljuk a devizapiaci beavatkozások szerepét; és iv. megnézzük, milyen szerepet játszanak a nemzetközi pénzügyi segítségnyújtási programok a valuta stabilizálásában.

Jelentésünkben a referencia-időszak 2022. június 20-tól 2024. június 19-ig terjed. Valamennyi kétoldalú árfolyam hivatalos EKB referencia-árfolyam (lásd a 6. fejezetet).

Az ERM II-ben történő részvétel és az euróval szembeni nominális árfolyam vizsgált időszakbeli alakulása mellett röviden áttekintjük a jelenlegi árfolyam fenntarthatóságára utaló adatokat. Mindezek a reáleffektív árfolyamok, valamint a fizetési mérleg folyó fizetési, tőke- és pénzügyi mérlegének alakulásából származnak. Vizsgáljuk továbbá a bruttó külső adósságállomány és a nettó nemzetközi befektetési pozíció hosszabb távú alakulását. Az árfolyamok változásáról szóló szakaszban figyelembe vesszünk még olyan mutatókat is, amelyek az adott ország euroövezetbe való integrálódásának mértékét jelzik. Ezt a külkereskedelmi (export és import) és a pénzügyi integráció szempontjából egyaránt értékeljük. Végezetül az árfolyam-alakulásról szóló rész bemutatja, hogy – adott esetben – a vizsgált ország a kétéves referencia-időszak alatt részesült-e központi banki likviditási segítségben vagy fizetésimérleg-támogatásban. A tényleges és elővigyázatossági segítségnyújtást egyaránt figyelembe vesszük.

A 4. keretes írás a hosszú távú kamatlábak alakulására vonatkozó jogi rendelkezéseket és az EKB általi alkalmazásukat ismerteti.

4. keretes írás

A hosszú távú kamatlábak alakulása

---

1. A Szerződés rendelkezései

Hivatkozással az alábbi kritérium egyes tagállamok általi teljesítésére, a Szerződés 140. cikke (1) bekezdésének negyedik francia bekezdése előírja, hogy a konvergenciajelentésnek vizsgálnia kell a fenntartható konvergencia magas fokának elérését, azaz:

„az eltéréssel rendelkező tagállam által elért konvergenciának és a tagállam árfolyam-mechanizmusban való részvételének tartósságát, ami a hosszú távú kamatszintben tükröződik”.

A (13. sz.) jegyzőkönyvnek a konvergenciakritériumokról szóló 4. cikkében ez áll:

„Az említett Szerződés 140. cikke (1) bekezdésének negyedik francia bekezdésében említett kamatokra vonatkozó konvergenciakritérium azt jelenti, hogy egy tagállam a vizsgálatot megelőző egyéves időszakon keresztül az árstabilitást illetően legjobb eredményt felmutató legfeljebb három tagállam átlagos nominális hosszú távú kamatát legfeljebb két százalékponttal meghaladó kamattal

rendelkezett. A kamatokat a hosszú lejáratú államkötvények vagy összehasonlítható értékpapírok alapján, a tagállami fogalom meghatározások közötti eltérések figyelembevételével kell meghatározni.”

2. A Szerződés rendelkezéseinek alkalmazása

E jelentésben az EKB az alábbiak szerint alkalmazza a Szerződés rendelkezéseit:

Egyrészt, „a vizsgálatot megelőző egyéves időszakon keresztül” megfigyelt „átlagos nominális hosszú távú kamatlábat” annak a legutóbbi 12 havi időszaknak a számtani átlagaként számítottuk, amelyre rendelkezésre álltak HICP-adatok. Ebben a jelentésben, összhangban az árstabilitási kritérium referencia-időszakával, a 2023 júniusa és 2024 májusa közötti időszakot vettük referencia-időszaknak.

Másrészt, a referenciaérték meghatározásában alkalmazott, „az árstabilitást illetően legjobb eredményt felmutató legfeljebb három tagállam” elv azt jelenti, hogy ugyanazon három legalacsonyabb inflációs rátával rendelkező tagállam hosszú távú kamatlábainak súlyozatlan számtani átlagát vettük, amely országokat az árstabilitási kritérium referenciaértékének számításakor is figyelembe vettünk (lásd az 1. keretes írást). A jelentésben figyelembe vett referencia-időszakban az árstabilitási kritérium referenciaértékének számításakor a legalacsonyabb inflációs rátával rendelkező három ország hosszú lejáratú kamatlába 2,6% (Dánia), 2,8% (Hollandia) és 3,1% (Belgium) volt. Így az átlagos inflációs ráta 2,8%, amelyhez 2 százalékpontot hozzáadva 4,8%-os referenciaértéket kapunk.¹³

A fentiekben említetteknek megfelelően a Szerződés kifejezetten hivatkozik a „konvergencia tartósságára”, amely a hosszú távú kamatlábak szintjében tükröződik. A 2023 júniusa és 2024 májusa közötti referencia-időszak folyamatait ezért az elmúlt tíz esztendő (vagy azon időszak, amelyről adataink vannak) hosszú távú kamatlábainak pályája, valamint az euroövezeti hosszú távú kamatlábak átlagától való eltérés alapján vizsgáljuk. A referencia-időszak során az euroövezeti átlagos hosszú távú kamatláb részben több euroövezeti ország magas országspecifikus kockázati felárait tükrözhetette, ezért az euroövezeti AAA hosszú távú államkötvényhozam (vagyis az AAA besorolású euroövezeti országokat tartalmazó euroövezeti AAA hozamgörbe hosszú távú hozama) összehasonlításra is figyelembe vételre kerül. Az elemzés háttereként ez a jelentés a pénzügyi piac méretéről és fejlődéséről is információkkal szolgál. Mindez három különböző mutatón (a nem pénzügyi vállalatok által kibocsátott hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok állománya, tőzsdei kapitalizáció, valamint az MPI-k belföldi nem pénzügyi magánszektorban nyújtott hitelei) alapul, amelyek együttesen mutatják a pénzügyi piacok nagyságát.

Végezetül, a Szerződés 140. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy e jelentés számos más releváns tényezőt is vegyen figyelembe (lásd az 5. keretes írást). E tekintetben a Szerződés 121. cikkének (6) bekezdésével összhangban 2011. december 13-án megerősített gazdaságirányítási keretrendszer lépett életbe,

---

¹³ A kamatlábakat a rendelkezésre álló és a konvergencia értékelésének céljára kifejlesztett hosszú távú harmonizált kamatlábak alapján mértük (lásd a 6. fejezetet).

amelynek célja a gazdaságpolitikák szorosabb összehangolásának és az EU-tagállamok gazdasági teljesítményei hosszán tartó konvergenciájának biztosítása. Az alábbi 5. keretes írás röviden ismerteti ezeket a jogi rendelkezéseket, valamint azt, hogy a konvergencia EKB által lefolytatott vizsgálata miként kezeli a fent említett további tényezőket.

5. keretes írás

További jelentős tényezők

---

1. A Szerződés rendelkezései és más jogszabályi előírások

A szerződés 140. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy „A Bizottság és az Európai Központi Bank jelentései figyelembe veszik a piacok integrációjának eredményeit, a folyó fizetési mérleg helyzetét és alakulását, továbbá a fajlagos bérköltségek alakulását és az egyéb árindexeket is”.

Ezzel összefüggésben az EKB figyelembe veszi az EU gazdaságirányítására vonatkozóan 2011. december 13-án életbe lépett jogszabálycsomagot. A Szerződés 121. cikke (6) bekezdésének rendelkezései alapján az Európai Parlament és az EU Tanácsa részletes szabályokat fogadott el a Szerződés 121. cikkének (3) és (4) bekezdésében hivatkozott multilaterális felügyeleti eljárásra vonatkozóan. E szabályok elfogadására „a tagállamok gazdaságpolitikájának szorosabb összehangolása és gazdasági teljesítményének tartós egymáshoz közelítése érdekében” (121. cikk (3) bekezdés) került sor, tekintettel arra, hogy „le kell vonni a gazdasági és monetáris unió működése első évtizedének tanulságait, és fejleszteni kell különösen a fokozottabb nemzeti felelősségvállaláson alapuló, Unión belüli gazdaságirányítást”¹⁴. A jogszabálycsomag egy olyan megerősített felügyeleti keretet (a makrogazdasági egyensúlyhiány kezelésére szolgáló eljárás – MIP) tartalmaz, amelynek célja, hogy megelőzze a túlzott makrogazdasági és makropénzügyi egyensúlyhiányokat azzal, hogy segíti a helyes útról letérő EU-tagállamokat kiigazító tervek készítésében, még az eltérés megszilárdulása előtt.

2. A Szerződés rendelkezéseinek alkalmazása

A korábbi gyakorlattal összehangban a Szerződés 140. cikkének (1) bekezdésében hivatkozott további tényezők áttekintését az 5. fejezet tartalmazza az 1–4. keretes írásokban ismertetett egyes kritériumok címei alatt. A teljesség érdekében a 3. fejezetben ismertetésre kerülnek a jelentésben szereplő országokra vonatkozó eredménytábla-mutatók (ideértve a riasztási küszöbértékekkel kapcsolatosakat), ezzel biztosítva mindazoknak a rendelkezésre álló információknak az elérhetővé tételét, amelyek relevánsak a Szerződés 140. cikkének (1) bekezdése szerinti fenntartható konvergencia magas fokának elérését esetlegesen hátráltató makrogazdasági és makropénzügyi egyensúlyhiányok észlelése szempontjából. Nevezetesen, az eltéréssel rendelkező, a túlzott egyensúlyhiány esetén követendő eljárás alá eső EU-tagállamokról aligha lehet azt állítani, hogy elérték a Szerződés 140. cikkének (1) bekezdésében meghatározottak szerinti fenntartható konvergencia magas fokát.

---

¹⁴ Lásd: az Európai Parlament és a Tanács 1176/2011/EU rendelete (2011. november 16.) a makrogazdasági egyensúlyhiányok megelőzéséről és kiigazításáról, 2. preambulumbekendés (HL L 306., 2011.11.23., 25. o.).

2.2 A nemzeti jogszabályok összeegyeztethetősége a Szerződésekkel

2.2.1 Bevezetés

A Szerződés 140. cikkének (1) bekezdése arra kötelezi az EKB-t (és az Európai Bizottságot), hogy legalább kétévenként egyszer, vagy valamely eltéréssel rendelkező tagállam kérésére az eltéréssel rendelkező tagállamok által a gazdasági és monetáris unió elérése érdekében megtett előrehaladásról jelentést tegyen a Tanács részére. Ezeknek a jelentéseknek tartalmazniuk kell valamennyi, eltéréssel rendelkező tagállam nemzeti jogszabályainak (beleértve NKB-juk alapokmányát) a Szerződés 130. és 131. cikkével és az Alapokmány vonatkozó cikkeivel való összeegyeztethetőségének vizsgálatát. Az eltéréssel rendelkező tagállamoknak a Szerződésből fakadó e kötelezettségét „jogi konvergenciának” is nevezzük.

A jogi konvergencia vizsgálata során az EKB tevékenysége nem korlátozódik a nemzeti jogszabályok betű szerinti formai vizsgálatára. Azt is mérlegelheti, hogy a vonatkozó rendelkezések végrehajtása összhangban áll-e a Szerződések és az Alapokmány szellemével. Az EKB különösen az arra mutató jelek miatt ad hangot aggodalmának, ha nyomás nehezedik bármely tagállam NKB-jának döntéshozó szerveire, ami ellentétes lenne a Szerződés szellemiségével a központi bankok függetlenségét illetően.

Az EKB azt is szükségesnek tekinti, hogy az NKB-k döntéshozó szerveinek működése zökkenőmentes és folyamatos legyen. Ebben a vonatkozásban a tagállami hatóságokat kötelezettség terheli különösen az ahhoz szükséges intézkedések megtételére vonatkozóan, hogy az NKB döntéshozó szervein belüli pozíció megüresedése esetén biztosítsák az utód időben történő kinevezését.¹⁵

Az EKB a tagállam nemzeti jogszabályainak a Szerződéssel és az Alapokmánnyal való összeegyeztethetőségére vonatkozó kedvező végleges értékelés megadása előtt szorosan figyelemmel fogja kísérni az összes fejleményt.

Eltéréssel rendelkező tagállamok és a jogi konvergencia

Bulgária, a Cseh Köztársaság, Magyarország, Lengyelország, Románia és Svédország – amelyek nemzeti jogszabályait e jelentés vizsgálja – eltéréssel rendelkező tagállami státuszban vannak, azaz még nem vezették be az eurót. Svédország számára az eltéréssel rendelkező tagállami státuszt a Tanács egy 1998. májusi határozata teremtette meg.¹⁶ A többi tagállam tekintetében a csatlakozás

¹⁵ A CON/2010/37 és a CON/2010/91 vélemény. Az összes EKB-vélemény elérhető az EUR-Lexen.

¹⁶ A Tanács 98/317/EK határozata (1998. május 3.) a Szerződés 109j. cikkének (4) bekezdésével összhangban (HL L 139., 1998.5.11., 30. o.). Megjegyzés: A 98/317/EK határozat címe az Európai Közösséget létrehozó szerződésre hivatkozik (az ezen Szerződés cikkeinek az Amszterdami Szerződés 12. cikkével összhangban történt átszámozását megelőzően); ezt a rendelkezést a Lisszaboni Szerződés hatályon kívül helyezte.

feltételeiről szóló okmányok 4.¹⁷ és 5.¹⁸ cikkei rendelkeznek arról, hogy ezen tagállamok a csatlakozás időpontjától kezdődően a Szerződés 139. cikke értelmében eltéréssel rendelkező tagállamként vesznek részt a gazdasági és monetáris unióban.

Ez a jelentés nem vonatkozik Dániára, amely különleges státuszú tagállam, és még nem vezette be az eurót. A Szerződésekhez csatolt, egyes Dániára vonatkozó rendelkezésekről szóló 16. jegyzőkönyv úgy rendelkezik, hogy tekintettel a dán kormány 1993. november 3-i, a Tanácshoz címzett bejelentésére, Dánia mentességben részesül, és az eltérés megszüntetésére irányuló eljárás csak Dánia kérésére kezdődik meg. Mivel a Szerződés 130. cikke vonatkozik Dániára, a Danmarks Nationalbank köteles teljesíteni a központi banki függetlenség követelményeit. Az EMI 1998-as konvergenciajelentése megállapította, hogy ez a követelmény teljesült. Dánia konvergenciája e különleges státusz miatt 1998 óta nem került vizsgálatra. Egészen addig nem szükséges gondoskodni a Danmarks Nationalbank eurorendszerbe történő jogi integrálásáról, és nem szükséges a dán jogszabályokat módosítani, amíg Dánia nem értesíti a Tanácsot arról, hogy be kívánja vezetni az eurót.

A jogi konvergencia vizsgálatának célja, hogy megkönnyítse a Tanács arra vonatkozó döntését, hogy melyik tagállamok teljesítik „a gazdasági és monetáris unió megvalósítására vonatkozó kötelezettségeiket” (a Szerződés 140. cikkének (1) bekezdése). Jogi téren ezek a feltételek különösen a központi banki függetlenségre és az NKB-knak az eurorendszerbe való jogi integrálására vonatkoznak.

---

¹⁷ A Cseh Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Ciprusi Köztársaság, a Lett Köztársaság, a Litván Köztársaság, a Magyar Köztársaság, a Máltai Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság és a Szlovák Köztársaság csatlakozásának feltételeiről, valamint az Európai Unió alapját képező szerződések kiigazításáról szóló okmány (HL L 236., 2003.9.23., 33. o.).

¹⁸ Bulgária és Románia tekintetében lásd a Bolgár Köztársaság és Románia csatlakozásának feltételeiről, valamint az Európai Unió alapját képező szerződések kiigazításáról szóló okmány (HL L 157., 2005.6.21., 203. o.) 5. cikkét. Horvátország tekintetében lásd a Horvát Köztársaság csatlakozásának feltételeiről, valamint az Európai Unióról szóló szerződés, az Európai Unió működéséről szóló szerződés és az Európai Atomenergia-közösséget létrehozó szerződés kiigazításáról szóló okmány (HL L 112., 2012.4.24., 21. o.) 5. cikkét.

A jogi értékelés felépítése

A jogi értékelés összességében az EKB és az EMI jogi konvergenciáról szóló korábbi jelentéseinek keretét követi.¹⁹

A nemzeti jogszabályok összeegyeztethetősége a 2024. március 27. előtt elfogadott jogszabályokra tekintettel kerül elemzésre.

2.2.2 A jogi alkalmazkodás mértéke

Jogi alkalmazkodás területei

Azon területek azonosítása céljából, ahol a nemzeti jogszabályok módosításra szorulnak, a következő kérdések kerültek megvizsgálásra:

- összeegyeztethetőség a Szerződésnek (130. cikk) és az Alapokmányoknak (7. és 14.2 cikk) az NKB-k, az NKB-k döntéshozó szerveinek tagjai és az NKB-k elnökei függetlenségéről szóló rendelkezéseivel;
- összeegyeztethetőség a titoktartásról szóló rendelkezésekkel (az Alapokmány 37. cikke);
- összeegyeztethetőség a monetáris finanszírozás (a Szerződés 123. cikke) és a kiváltságos hozzáférés (a Szerződés 124. cikke) tilalmával;
- összeegyeztethetőség az euro uniós jog által előírt, egységes írásmódjával; valamint
- az NKB-k eurorendszerbe történő jogi integrációja (különösen az Alapokmány 12.1 és 14.3 cikke alapján).

---

¹⁹ Különösen az EKB 2022. júniusi (Bulgáriáról, a Cseh Köztársaságról, Horvátországról, Magyarországról, Lengyelországról, Romániáról és Svédországról), 2020. júniusi (Bulgáriáról, a Cseh Köztársaságról, Horvátországról, Magyarországról, Lengyelországról, Romániáról és Svédországról), 2018. májusi (Bulgáriáról, a Cseh Köztársaságról, Horvátországról, Magyarországról, Lengyelországról, Romániáról és Svédországról), 2016. júniusi (Bulgáriáról, a Cseh Köztársaságról, Horvátországról, Magyarországról, Lengyelországról, Romániáról és Svédországról), 2014. júniusi (Bulgáriáról, a Cseh Köztársaságról, Horvátországról, Litvániáról, Magyarországról, Lengyelországról, Romániáról és Svédországról), 2013. júniusi (Lettországról), 2012. májusi (Bulgáriáról, a Cseh Köztársaságról, Lettországról, Litvániáról, Magyarországról, Lengyelországról, Romániáról és Svédországról), 2010. májusi (Bulgáriáról, a Cseh Köztársaságról, Észtországról, Lettországról, Litvániáról, Magyarországról, Lengyelországról, Romániáról és Svédországról), 2008. májusi (Bulgáriáról, a Cseh Köztársaságról, Észtországról, Lettországról, Litvániáról, Magyarországról, Lengyelországról, Romániáról és Svédországról), 2007. májusi (Ciprusról és Máltáról), 2006. decemberi (a Cseh Köztársaságról, Észtországról, Ciprusról, Lettországról, Magyarországról, Máltáról, Lengyelországról, Szlovákiáról és Svédországról), 2006. májusi (Litvániáról és Szlovéniáról), 2004. októberi (a Cseh Köztársaságról, Észtországról, Ciprusról, Lettországról, Litvániáról, Magyarországról, Máltáról, Lengyelországról, Szlovéniáról, Szlovákiáról és Svédországról), 2002. májusi (Svédországról), valamint 2000. áprilisi (Görögországról és Svédországról szóló) konvergenciajelentése, továbbá az EMI 1998. márciusi konvergenciajelentése.

„Összeegyeztethetőség” vagy „harmonizáció”

A Szerződés 131. cikke megköveteli, hogy a nemzeti jogszabályok „összeegyeztethetők” legyenek a Szerződésekkel és az Alapokmánnyal, ezért bármilyen összeegyeztethetlenséget orvosolni kell. Sem a Szerződések és az Alapokmány nemzeti jogszabályokkal szembeni elsőbbsége, sem az összeegyeztethetlenség jellege nem befolyásolja ezt a kötelezettséget.

A nemzeti jogszabályok „összeegyeztethetőségének” követelménye nem azt jelenti, hogy a Szerződés megkövetelné az NKB-k alapokmányának egymással vagy az Alapokmánnyal való „harmonizációját”. Nemzeti sajátosságok továbbra is létezhetnek, amennyiben azok nem sértik az EU-nak a monetáris ügyek területén visszavonhatatlanul biztosított hatáskörét. Az Alapokmány 14.4 cikke lehetővé teszi az NKB-k számára, hogy az Alapokmányban meghatározott feladatokon kívül más feladatokat is ellássanak, amennyiben azok nem akadályozzák a KBER céljait és feladatait.²⁰ Az NKB-k alapokmányában az ilyen további feladatokat lehetővé tevő rendelkezések egyértelmű példaként szolgálnak azon körülményekre, amikor a különbségek megmaradhatnak. Az „összeegyeztethető” szó inkább azt jelzi, hogy a nemzeti jogszabályokat és az NKB-k alapokmányát módosítani kell annak érdekében, hogy kiküszöböljék a Szerződésekkel és az Alapokmánnyal szemben fennálló következetlenségeket, és biztosítsák az NKB-k KBER-be való szükséges mértékű integrálódását. Különösen azokat a rendelkezéseket kell módosítani, amelyek valamely NKB-nak a Szerződésben meghatározott függetlenségét és a KBER szerves részeként betöltött szerepét sértik. Ennek elérése érdekében nem elegendő kizárólag arra támaszkodni, hogy az uniós jog elsőbbséget élvez a nemzeti jogszabályokkal szemben.

A Szerződés 131. cikkében szereplő kötelezettség csak a Szerződések és az Alapokmány rendelkezéseivel való összeegyeztethetlenségre terjed ki. Ugyanakkor a módosítás e konvergenciajelentésben vizsgált területei szempontjából releváns másodlagos uniós joggal nem összeegyeztethető nemzeti jogszabályokat összhangba kell hozni a megfelelő másodlagos joggal. A közösségi jog elsőbbsége nem befolyásolja a nemzeti jogszabályok módosítására vonatkozó kötelezettséget. Ez az általános követelmény nem csupán a Szerződés 131. cikkéből, hanem az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlatából²¹ is származik.

Sem Szerződések, sem az Alapokmány nem írja elő, milyen módon kell a nemzeti jogszabályokat adaptálni. Az összeegyeztethetőség így az uniós jogba ütköző nemzeti jogszabályok megszüntetésével, a Szerződésekre és az Alapokmányra való hivatkozással, vagy kivételesen azok rendelkezéseinek átvételével és a származási helyükre való hivatkozással valósítható meg, a következő fenntartásokkal:

²⁰ Ami a részben az EKB-ra ruházott feladatokat és hatásköröket illeti, semmilyen nemzeti jogszabály nem sértheti az EKB-ra ruházott feladatokat és hatásköröket. Lásd a CON/2020/15 véleményt.

²¹ Lásd, többek között: *Európai Közösségek Bizottsága kontra Francia Köztársaság*, C-265/95, EU:C:1997:595.

Alapvetően kerülni kell a tagállam jogrendjében közvetlenül alkalmazandó uniós jog vonatkozó rendelkezéseinek azonos nyelven történő megismétlését²². Az egyszerű reprodukálás mind az alkalmazandó rendelkezések jogi természetét és eredetét, mind a hatálybalépésük időpontját illetően bizonytalanságot okozhat. Ez nem felel meg az uniós jognak a közösség egészére kiterjedően egységes alkalmazása és értelmezése elvének²³. Ráadásul, ha egy nemzeti rendelkezés a vonatkozó uniós rendelkezéstől eltérő nyelvezetet használ, azzal saját szabályozási tartalmat hoz létre. A Szerződés 2. cikkének (1) bekezdése szerint az Unió kizárólagos monetáris politikai hatáskörével ellentétes, hogy a tagállamok olyan rendelkezéseket fogadjanak el, amelyek céljukat és tartalmukat tekintve az euro mint közös valuta használatára vonatkozó jogi szabályokat állapítanak meg, kivéve, ha a tagállamok erre felhatalmazták²⁴. Ebben az összefüggésben a monetáris politika fogalma nem korlátozódik annak operatív végrehajtására, ami a Szerződés 127. cikke (2) bekezdésének első franciabekezdése szerint az eurorendszer egyik alapvető feladata. Van ennek egy szabályozási dimenziója is, amelynek célja az euro mint közös valuta státuszának garantálása²⁵.

Kivételes esetben a koherencia biztosítása és annak érdekében, hogy az érintettek számára érthetővé váljanak, a tagállam jogrendjében közvetlenül alkalmazandó uniós jog vonatkozó rendelkezéseinek azonos nyelven történő megismétlése is alkalmazható. Az uniós jog közvetlenül alkalmazandó rendelkezéseinek átvételét lehetővé tevő különleges helyzetben a rendelkezéseket pontosan át kell venni, és a szövegezés nem módosítható.²⁶ Az érintett rendelkezéseket ráadásul csak a kivételes körülmények által indokolt mértékben szabad átvenni. Nem állnak fenn ilyen kivételes körülmények azonban, ha az uniós jog közvetlenül alkalmazandó rendelkezései kellően koherensek és átfogóak, ami szükségtelessé teszi azok nemzeti jogban való megismétlését vagy tükrözését²⁷. Ha az uniós jog közvetlenül alkalmazandó rendelkezései csak a nemzeti jog által szabályozott területek szempontjából relevánsak, a nemzeti jognak ezekre a rendelkezésekre nem kell hivatkoznia. Amennyiben a nemzeti jog a fenti okokból kénytelen megismételni az uniós jog közvetlenül alkalmazandó rendelkezéseit, ezt kifejezett módon kell tennie. Világossá kell tennie, hogy rendelkezései vagy „összhangban” vannak az uniós jog vonatkozó rendelkezéseivel, vagy „megfelelnek” annak, hogy azokat csupán a nemzeti jog tágabb összefüggésbe helyezése érdekében ismétli meg, vagy „nem

²² Lásd a CON/2005/21 vélemény 12. bekezdését, a CON/2022/15 vélemény 2.4. bekezdését és a CON/2023/27 vélemény 2.6. bekezdését.

²³ A Bíróság 1973. február 7-i ítélete, *Bizottság kontra Olaszország*, C-39/72, EU:C:1973:13, 16. és 17. bekezdés; a Bíróság 1973. október 10-i ítélete, *Variola*, C-34/73, EU:C:1973:101, 9–11. bekezdés; a Bíróság 1977. február 2-i ítélete, *Amsterdam Bulb*, C-50/76, EU:C:1977:13, 5–8. bekezdés. Lásd még a CON/2005/21 vélemény 12. bekezdését, a CON/2006/10 vélemény 2.1. bekezdését, a CON/2006/29 vélemény 2.4. bekezdését, a CON/2007/1 vélemény 2.1. bekezdését, a CON/2007/43 vélemény 2.2. bekezdését, a CON/2022/15 vélemény 2.3. bekezdését és a CON/2023/27 vélemény 2.3. bekezdését.

²⁴ Például az euro bevezetéséről szóló, 1998. május 3-i 974/98/EK tanácsi rendelet (HL L 139., 1998.5.11., 1. o.) vonatkozó rendelkezései vagy az uniós jog egyéb rendelkezései alapján.

²⁵ A Bíróság 2021. január 26-i ítélete, *Hessischer Rundfunk*, C-422/19 és C-423/19, EU:C:2021:63, 38. és 39. bekezdés, a Bíróság 2023. április 20-i ítélete, *Brink's Lithuania*, C-772/21, EU:C:2023:305, 56. és 57. bekezdés.

²⁶ Lásd a CON/2007/43 vélemény 2.2. bekezdését (6. lábjegyzet), a CON/2022/15 vélemény 2.4. bekezdését és a CON/2023/27 vélemény 2.6. bekezdését.

²⁷ Lásd a CON/2005/21 vélemény 13. bekezdését, a CON/2006/10 vélemény 2.2. és 3.2. bekezdését, a CON/2022/15 vélemény 2.4. bekezdését és a CON/2023/27 vélemény 2.6. bekezdését.

érintik” az uniós jog vonatkozó rendelkezéseit, ha a nemzeti hatóság olyan fennmaradó hatásköröket gyakorol, amelyek túlmutatnak a KBER-ben és az eurorendszerben gyakorolt hatáskörökön²⁸.

A nemzeti jogszabályoknak a Szerződésekkel és az Alapokmánnal való összeegyeztethetősége megvalósításának és fenntartásának eszközeként továbbá az uniós intézmények és a tagállamok kötelesek konzultálni az EKB-val az annak hatáskörébe tartozó jogszabálytervezetéről a Szerződés 127. cikkének (4) bekezdése és 282. cikkének (5) bekezdése, valamint az Alapokmány 4. cikke alapján. A nemzeti hatóságoknak az Európai Központi Bankkal a jogszabálytervezetéről folytatott konzultációjáról szóló, 1998. június 29-i 98/415/EK tanácsi határozat²⁹ kifejezetten előírja a tagállamok számára, hogy hozzák meg a szükséges intézkedéseket e kötelezettség teljesítésének biztosítására.

2.2.3 Az NKB-k függetlensége

A központi banki függetlenséget illetően az EU-hoz 2004-ben, 2007-ben, illetve 2013-ban csatlakozott tagállamok nemzeti jogszabályait úgy kellett módosítani, hogy összhangban legyenek a Szerződés és az Alapokmány vonatkozó rendelkezéseivel, és 2004. május 1-jén, 2007. január 1-jén, illetve 2013. július 1-jén már hatályosak legyenek.³⁰ A szükséges módosításokat Svédország a KBER 1998. június 1-jei létrehozásának idejére volt köteles hatályba léptetni.

A központi banki függetlenség

Az EMI 1995 novemberében listát állított össze a központi banki függetlenség azon ismérveiről (amelyeket később az 1998. évi konvergenciajelentése írt le részletesen), amelyek akkor a tagállamok nemzeti jogszabályai vizsgálatának alapját képezték, különös tekintettel az NKB-k alapokmányára. A központi banki függetlenség fogalma többféle, önmagában is értékelendő függetlenséget foglal magában: így a működési, intézményi, személyi és pénzügyi függetlenséget. A központi banki függetlenség e szempontjainak elemzése az utóbbi néhány évben tovább finomodott az EKB által elfogadott véleményekben. Az eltéréssel rendelkező tagállamok nemzeti jogszabályai, illetve a Szerződések és az Alapokmány közötti konvergencia mértékét e szempontok alapján értékelik.

Működési függetlenség

A központi banki függetlenség önmagában nem végcél, hanem eszköz egy olyan cél eléréséhez, amelyet világosan meg kell határozni, és amelynek minden más célkitűzés felett kell állnia. A működési függetlenség megkívánja, hogy minden

²⁸ Lásd a CON/2023/27 vélemény 2.6. bekezdését.

²⁹ HL L 189., 1998.7.3., 42. o.

³⁰ Ez a KBER titoktartási rendszerére is vonatkozik; lásd e konvergenciajelentés 2.2.4. szakaszát.

egy NKB elsődleges célkitűzése világosan és jogilag egyértelműen meghatározott módon legyen kifejtve, valamint, hogy a Szerződésben megállapított elsődleges célkitűzéssel, az árstabilitással teljes összhangban legyen. E cél elérését szolgálja, ha az NKB-kat ellátják minden szükséges erőforrással és eszközzel e célkitűzés bármely más hatóságtól függetlenül való elérése érdekében. A Szerződésnek a központi banki függetlenségre vonatkozó követelménye azt az általános nézetet tükrözi, hogy az árstabilitás elsődleges célkitűzését legjobban egy teljesen független, pontosan megfogalmazott felhatalmazással bíró intézmény szolgálja. A központi banki függetlenségnek teljes mértékben megfelel az, hogy az NKB-k döntéseikért felelősségre vonhatóak, ami fontos szempont a független státuszukba vetett bizalom elősegítéséhez. Ez együtt jár az átláthatósággal és a harmadik felekkel folytatott párbeszédrel.

Ami az időzítést illeti, a Szerződés nem egyértelmű abban a tekintetben, hogy az eltéréssel rendelkező tagállamok NKB-i mikor kötelesek megfelelni a Szerződés 127. cikkének (1) bekezdésében és 282. cikkének (2) bekezdésében, valamint az Alapokmány 2. cikkében meghatározott elsődleges árstabilitási célnak. Azon tagállamok esetében, amelyek az eurónak az EU-ban történő bevezetését követően csatlakoztak az EU-hoz, nem egyértelmű, hogy ez a kötelezettség a csatlakozás vagy az euro bevezetésének időpontjától áll-e fenn. Jóllehet a Szerződés 127. cikkének (1) bekezdése nem vonatkozik az eltéréssel rendelkező tagállamokra (lásd a Szerződés 139. cikke (2) bekezdésének c) pontját), az Alapokmány 2. cikke azonban igen (lásd az Alapokmány 42.1 cikkét). Az EKB álláspontja szerint az NKB-k azon kötelezettsége, hogy az árstabilitást elsődleges célkitűzésként kezeljék, 1998. június 1-jétől áll fenn Svédország esetében, és 2004. május 1-jétől, 2007. január 1-jétől, illetve 2013. július 1-jétől az EU-hoz e napokon csatlakozott tagállamok esetében. Ennek alapja az a tény, hogy az EU egyik vezérelve, nevezetesen az árstabilitás (a Szerződés 119. cikke) az eltéréssel rendelkező tagállamokra vonatkozóan is érvényes. Ezen álláspontnak ugyancsak alapját képezi a Szerződés azon célkitűzése, hogy minden tagállam köteles törekedni a makrogazdasági konvergenciára, beleértve az árstabilitást; ezzel a szándékkal készülnek az EKB és az Európai Bizottság rendszeres jelentései. Ez a következtetés a központi banki függetlenség megteremtése mögött húzóó okokon is alapul, amely függetlenség csak akkor indokolt, ha az árstabilitás átfogó célkitűzése elsőbbséget élvez.

E jelentés országértékelései e következtetéseken alapulnak az eltéréssel rendelkező tagállamok NKB-inak arra vonatkozó kötelezettsége tekintetében, hogy mely időponttól kell az árstabilitást elsődleges célként kezelniük.

Intézményi függetlenség

Az intézményi függetlenséget a Szerződés 130. cikke és az Alapokmány 7. cikke jeleníti meg. Ez a két cikk tiltja, hogy az NKB-k és döntéshozó szerveik tagjai utasításokat kérjenek, vagy fogadjanak el uniós intézményektől vagy szervektől, bármely tagállam kormányától vagy bármely egyéb szervtől. Ugyancsak tiltott, hogy az uniós intézmények, szervek, hivatalok vagy ügynökségek, valamint a tagállamok

kormányai megpróbálják befolyásolni az NKB-k döntéshozó szerveinek azon tagjait, akiknek döntései hatással lehetnek az NKB-k KBER-rel kapcsolatos feladatainak elvégzésére. Ahhoz, hogy nemzeti jog tükrözze a Szerződés 130. cikkét és az Alapokmány 7. cikkét, mindkét tilalmat tartalmaznia kell, mégpedig azok alkalmazási körük szűkítése nélkül.³¹ Annak elismerése, hogy a központi bankok ilyen függetlenséggel bírnak, nem jelenti minden jogi norma alóli mentesítésüket, vagy bármilyen fajta jogszabállyal szembeni védettségüket.³²

Függetlenül attól, hogy egy NKB-t állami tulajdonú különleges közjogi intézményként vagy egyszerű részvénytársaságként alapítanak meg, fennáll annak a kockázata, hogy tulajdonosa – ezen a jogcímen – befolyást gyakorol a KBER-rel kapcsolatos feladatokhoz kapcsolódó döntéshozatalra.³³ Ez a befolyás, függetlenül attól, hogy azt részvénytulajdonosi jogokon keresztül vagy más módon gyakorolják, hatással lehet az NKB függetlenségére, ezért azt jogszabály útján korlátozni kell.

A központi banki tevékenység jogi keretének stabil, hosszú távú alapot kell biztosítania a központi bank működése számára. Az NKB intézményi felépítésében bekövetkező, az NKB szervezeti vagy irányítási stabilitását érintő gyakori változások hátrányosan befolyásolhatják az NKB intézményi függetlenségét.³⁴

Az intézményi függetlenséget vészhelyzet esetén is tiszteletben kell tartani. Csak akkor lehet indokolt, hogy nemzeti hatóságok átmenetileg és kivételesen a KBER kizárólagos hatáskörébe tartozó jogosítványokat gyakoroljanak, ha a Szerződés 347. cikke szerinti feltételek teljesülnek. Ennek az értékelésnek a kritikus időpontja az intézkedés bevezetésének időpontja. A Szerződés 347. cikkének sajátos jellege miatt a Szerződés 347. cikkében előírt feltételek hiányában a tagállamoknak tartózkodniuk kell megelőző jogszabályok elfogadásától.³⁵

Utasításadási tilalom

A KBER-rel kapcsolatos feladatok tekintetében harmadik személyek azon jogai, hogy utasításokat adjanak NKB-knak, azok döntéshozó szerveinek vagy azok tagjainak, nem egyeztethetők össze a Szerződéssel és az Alapokmánnyal.

Az NKB-k pénzügyi stabilitást erősítő intézkedések alkalmazásában való bármely részvételének összeegyeztethetőnek kell lennie a Szerződéssel, azaz az NKB-knak a Szerződésben és az Alapokmányban foglalt feladataik megfelelő ellátásának biztosítása érdekében olyan módon kell ellátniuk a feladataikat, amely teljes mértékben összeegyeztethető a működési, intézményi és pénzügyi függetlenségükkel.³⁶ Amennyiben a nemzeti jogi szabályozás az NKB-hez olyan szerepet rendel, amely meghaladja a tanácsadói funkciót, és kiegészítő feladatok ellátását teszi szükségessé, biztosítani kell azt, hogy ezek a kiegészítő feladatok

³¹ A CON/2011/104 vélemény.

³² Lásd a CON/2019/15 vélemény 2.3. bekezdését, valamint a *Bizottság* kontra *Európai Központi Bank*, C-11/00. sz. ügy, EU:C:2003:395, 134–136. bekezdéseit.

³³ A CON/2019/23 vélemény.

³⁴ Lásd a CON/2011/104 vélemény 2.2. bekezdését, és a CON/2017/34 vélemény 3.2.2. bekezdését.

³⁵ Lásd a CON/2021/35 vélemény 2.2. bekezdését.

³⁶ A CON/2010/31 vélemény.

működési és pénzügyi szempontból ne legyenek kihatással az NKB-nak a KBER-rel összefüggő feladatai ellátására.³⁷ Ezen túlmenően az NKB képviselőinek a testületi döntéshozó szervezetben vagy más hatóságokban való részvétele esetén az NKB döntéshozó szervei tagjai személyi függetlenségének garanciáit figyelembe kell venni.³⁸

Döntések jóváhagyására, felfüggesztésére, semmisnek nyilvánítására vagy késleltetésére vonatkozó tilalom

A KBER-rel kapcsolatos feladatok tekintetében harmadik személy olyan jogai, hogy NKB-k döntéseit jóváhagyja, felfüggeszse, semmisnek nyilvánítsa vagy késleltesse, nem egyeztethetők össze a Szerződéssel és az Alapokmánnyal.³⁹

Döntések jogi alapon történő cenzúrázásának tilalma

Nem egyeztethető össze a Szerződéssel és az Alapokmánnyal a független bíróságoktól eltérő szervezetek azon joga, hogy jogi alapon cenzúrázzák a KBER-rel kapcsolatos feladatok ellátásához kötődő döntéseket, mivel e feladatok teljesítését nem lehet a politika szintjén újból megfontolni. Amennyiben egy NKB elnöke olyan jogkörrel rendelkezik, amely lehetővé teszi számára, hogy jogi alapon felfüggeszse a KBER vagy az NKB döntéshozó szerve döntésének végrehajtását annak érdekében, hogy végleges döntés céljából valamely politikai testület elé terjessze, ugyanolyan megítélés alá esik, mintha harmadik féltől kérne utasítást.

Az NKB döntéshozó szerveiben szavazati joggal való részvétel tilalma

Nem egyeztethető össze a Szerződéssel és az Alapokmánnyal, ha harmadik felek képviselői szavazati joggal vehetnek részt egy NKB döntéshozó szervében az NKB KBER-rel kapcsolatos feladatainak teljesítését érintő ügyekben, még akkor sem, ha ez a szavazat nem döntő.⁴⁰ Az ilyen részvétel még szavazati jog nélkül sem egyeztethető össze a Szerződéssel és az Alapokmánnyal, ha befolyásolja a KBER-rel kapcsolatos feladatok e döntéshozó szervek általi ellátását vagy veszélyezteti a KBER titoktartási szabályainak betartását.⁴¹

Az NKB-k döntését megelőző konzultáció tilalma

Amennyiben valamely jogszabályi rendelkezés az NKB számára olyan kifejezett kötelezettséget határoz meg, amelynek értelmében az NKB-nak valamely döntése meghozatala előtt harmadik féllel konzultálnia kell, az formális mechanizmus keretében biztosítja a harmadik fél számára a végleges döntés befolyásolását, és ezért nem egyeztethető össze a Szerződéssel és az Alapokmánnyal.

---

³⁷ A CON/2009/93 vélemény.

³⁸ A CON/2010/94 vélemény.

³⁹ A CON/2016/33 vélemény.

⁴⁰ A szavazást általában véve illetően a szavazás titkos jellege hozzájárulhat az NKB döntéshozó szervei függetlenségének megőrzéséhez. Az intézményi függetlenség elve azonban nem zárja ki a nyílt szavazás lehetőségét: lásd a CON/2022/10 vélemény 2.3. bekezdését.

⁴¹ A CON/2014/25 és a CON/2015/57 vélemény.

Ugyanakkor egy NKB és harmadik felek közötti párbeszéd még akkor is összhangban áll a központi banki függetlenség követelményével, ha a tájékoztatás és véleménycsere jogszabályi kötelezettségeken alapul, feltéve, hogy:

- ez nem eredményez beavatkozást az NKB döntéshozó szervei tagjainak függetlenségébe;
- az NKB-elnököknek az EKB döntéshozó szerveiben fennálló tagságából adódó különleges státuszát teljes mértékben tiszteletben tartják; és
- betartják az Alapokmányból fakadó titoktartási követelményeket.⁴²

Az NKB döntéshozó testületi tagjainak felmentése feladataik alól

A jogszabályi rendelkezéseknek, amelyek alapján harmadik felek (pl. kormányok) felmenthetik feladatkörükből az NKB-k döntéshozó szerveinek tagjait (pl. pénzügyi beszámolók vonatkozásában), megfelelő biztosítékokat kell tartalmazniuk, hogy ez a jogkör nem korlátozza az adott NKB-tag azon képességét, hogy a KBER-rel kapcsolatos feladatok ügyében független döntéseket hozzon (vagy végrehajtsa a KBER szintjén hozott döntéseket). Ajánlott, hogy erre vonatkozóan kifejezett rendelkezést foglaljanak az NKB alapokmányába.

Személyi függetlenség

A Szerződés 130. cikke, valamint az Alapokmány 7. és 14.2. cikke tovább erősíti a központi bankok függetlenségét az NKB-k elnökei és döntéshozó testületeinek tagjai tekintetében. Az NKB-k elnökei az EKB Általános Tanácsának tagjai, és amint tagállamuk bevezeti az eurót, a Kormányzótanács tagjává válnak. Az NKB-k elnökei nem tekinthetők egy tagállam képviselőinek, amikor az EKB Kormányzótanácsa vagy Általános Tanácsa tagjaiként látják el feladataikat.⁴³ Az Alapokmány 14.2 cikke előírja, hogy az NKB alapokmányának rendelkeznie kell különösen arról, hogy az elnök hivatali ideje legalább öt év legyen. Ez az elnök önkényes felmentésével szemben is védelmet nyújt: előírja, hogy egy elnököt csak akkor lehet hivatalából felmenteni, ha a továbbiakban nem felel meg a feladatai ellátásához szükséges feltételeknek, vagy ha súlyos kötelességszegés elkövetésében bűnösnek találták. Ilyen esetekben az Alapokmány 14.2 cikke biztosítja az Európai Unió Bíróságához fordulás lehetőségét, és a Bíróságnak jogában áll az elnök hivatalából való felmentéséről szóló nemzeti döntést hatályon kívül helyezni.⁴⁴ Egy elnök felfüggesztése az Alapokmány 14.2 cikke alkalmazásában gyakorlatilag egyenlő lehet a hivatalból való felmentéssel.⁴⁵ Az NKB-k alapokmányának az alábbiakban leírtak szerint kell megfelelnie e rendelkezésnek.

---

⁴² A CON/2018/17 vélemény.

⁴³ Lásd *LR Generálprokuratūra*, C-3/20. sz. ügy, ECLI:EU:C:2021:969, 43. bekezdés.

⁴⁴ Lásd *Rimšėvičs és EKB kontra Lettország*, C-202/18 és C-238/18, EU:C:2019:139, 76. bekezdés.

⁴⁵ Lásd *Rimšėvičs és EKB kontra Lettország*, C-202/18 és C-238/18, EU:C:2019:139, 52. bekezdés és a CON/2011/9 vélemény 3.7. bekezdése.

A Szerződés 130. cikke megtiltja a nemzeti kormányok és más szervek számára, hogy az NKB döntéshozó szerveinek tagjait feladataik ellátásában befolyásolják. A tagállamok különösen nem törekedhetnek az NKB döntéshozó szervei tagjainak befolyásolására a javadalmazásukat érintő nemzeti jogszabályok módosítása révén, mivel az ilyen módosítások – elvi okokból – csak a jövőbeli kinevezésekre vonatkozhatnak.⁴⁶

Az NKB-elnökök minimális hivatali ideje

Az Alapokmány 14.2 cikkével összhangban az NKB-k alapokmányának az elnök hivatali idejeként legalább öt évet kell biztosítani. Ez nem zár ki hosszabb hivatali időt, illetve határozatlan hivatali idő esetén sem szükséges módosítani az alapokmányt, amennyiben az elnök hivatalból való felmentésének jogcímei összhangban állnak az Alapokmány 14.2 cikkében foglaltakkal. Rövidebb időszakok akkor sem indokolhatóak, ha csak átmeneti időszak során alkalmazzák.⁴⁷ A kötelező nyugdíjkorhatárt előíró nemzeti jogszabálynak biztosítani kell, hogy a nyugdíjkorhatár – amennyiben az az elnökre is irányadó – ne ütközzön az Alapokmány 14.2 cikkében előírt legrövidebb hivatali idővel, amely a kötelező nyugdíjkorhatárral szemben elsőbbséget élvez.⁴⁸ Amikor egy NKB alapokmányát módosítják, a módosító jogszabálynak biztosítani kell az elnök és a döntéshozó szervek KBER-rel kapcsolatos feladatok ellátásában részt vevő más tagjai hivatali idejének biztonságát.⁴⁹

Elnökök hivatalból való felmentésének jogcímei

Az NKB-k alapokmányának biztosítani kell, hogy az elnököket csak az Alapokmány 14.2 cikkében említett okok miatt lehessen felmenteni. Ezen cikk szerinti követelmény célja, hogy az elnökök kinevezésében részt vevő hatóságok – különösen az illetékes kormány vagy parlament – ne bocsáthasson el egy elnököt tetszés szerint a hivatalából. Az NKB alapokmányának meg kell szüntetnie az Alapokmány 14.2. cikkében meghatározott felmentési okokkal való esetleges összeegyeztethetlenséget, vagy kerülnie kell a felmentési okok említését (mivel a 14.2. cikk közvetlenül alkalmazandó).⁵⁰ Ha az elnököt már megválasztották vagy kinevezték, csak az Alapokmány 14.2 cikkében foglalt feltételek mellett menthető fel hivatalából, még akkor is, ha tevékenységét még nem kezdte meg. Tekintve, hogy azok a feltételek, amelyek szerint egy elnök felmenthető a hivatalából, az uniós jog autonóm irányelvei, alkalmazásuk és értelmezésük nem függ nemzeti környezetektől.⁵¹ E fogalmak értelmezése végső soron az Alapokmány 14.2.

⁴⁶ Lásd például a CON/2010/56, CON/2010/80, CON/2011/104 és a CON/2011/106 és CON/2021/9 véleményt.

⁴⁷ A CON/2018/23 vélemény.

⁴⁸ A CON/2012/89 vélemény.

⁴⁹ A CON/2018/17, a CON/2019/19 és a CON/2019/36 vélemény.

⁵⁰ A CON/2018/53 vélemény.

⁵¹ Lásd a CON/2019/36. sz. indítványt és Kokott főtanácsnok indítványát a *Rimšēvičs és EKB kontra Lettország*, C-202/18. és C-238/18. sz. egyesített ügyekben, EU:C:2018:1030, 77. bekezdés.

cikkének második albekezdése által ráruházott hatáskörrel összhangban az Európai Unió Bíróságának a feladata.⁵²

Az elnökön kívül az NKB-k döntéshozó szerveiben a KBER-rel kapcsolatos feladatok ellátásában részt vevő tagok hivatali idejének biztonsága és a hivatalukból való felmentés jogcímei

Az elnökök hivatali idejének biztonságára és a felmentési okokra vonatkozó szabályokkal megegyező szabályok alkalmazása az NKB-k döntéshozó szerveiben a KBER-rel kapcsolatos feladatok ellátásában részt vevő egyéb tagokra e személyek személyi függetlenségét is védi.⁵³ A Szerződés 130. cikke és az Alapokmány 7. cikke az NKB-k „döntéshozó szerveinek tagjaira”, nem pedig kifejezetten az elnökökre utal. Ez különösen ott érvényes, ahol az elnök „első az egyenlők között” az egyenlő szavazati joggal rendelkező kollégák körében, vagy ahol az ilyen egyéb tagok részt vesznek a KBER-rel kapcsolatos feladatok ellátásában.

A bírósági felülvizsgálathoz való jog

Annak érdekében, hogy korlátozni lehessen a felmentési okok tekintetében a politikai mérlegelési lehetőséget, az NKB-k elnökei és döntéshozó szerveinek tagjai részére biztosítani kell azt a jogot, hogy a hivatalból való felmentésükről szóló bármilyen döntést független bíróság előtt megtámadhassanak.

Az Alapokmány 14.2 cikke rögzíti, hogy a hivatalukból felmentett elnökök az ilyen döntést az Európai Unió Bírósága előtt megtámadhatják. Az Európai Unió Bíróságának jogában áll hatályon kívül helyezni a felmentésre vonatkozó nemzeti intézkedést, ha azt az uniós joggal ellentétesnek találja.

A Szerződés 130. cikke és az Alapokmány 7. cikke alapján a nemzeti jogszabályoknak rendelkezniük kell arról, hogy a nemzeti bíróságok felülvizsgálhatják az NKB-k döntéshozó szervei (az elnökök kivételével) KBER-rel kapcsolatos feladatok ellátásában részt vevő tagjainak felmentéséről szóló határozatokat.⁵⁴ Ezt a jogot szabályozhatja általános jogszabály vagy konkrét rendelkezés. Jóllehet ezt a jogot az általános jogszabályok biztosíthatják, a jogbiztonság érdekében tanácsos lehet kifejezetten rendelkezni az ilyen felülvizsgálatra vonatkozó jogról.

Az összeférhetlenséggel szembeni biztosítékok

A személyi függetlenség annak szavatolását is jelenti, hogy nem alakul ki összeférhetlenség az NKB-knak a KBER-rel kapcsolatos feladatok ellátásában is részt vevő döntéshozó szervei tagjainak a saját NKB-jukkal (illetve az NKB-k elnökeinek az EKB-val) szemben fennálló kötelezettségei, illetve azon egyéb

⁵² Lásd Rimšēvičs és EKB kontra Lettország, C-202/18. és C-238/18. sz. egyesített ügyek, EU:C:2019:139, 92. bekezdés: „A Bíróság feladata, hogy a KBER és az EKB Alapokmánya 14.2. cikkének második albekezdése által ráruházott hatáskörökkel összefüggésben ellenőrizze, hogy az érintett jegybankelnök feladatainak ellátásától való ideiglenes eltiltására csak akkor kerülhessen sor, ha elegendő jel utal arra, hogy súlyos kötelezettségzegést követett el, amely ilyen intézkedést indokolhat.”

⁵³ CON/2004/35, CON/2005/26, CON/2006/32, CON/2006/44, CON/2007/6, CON/2019/19 és CON/2019/24 vélemény.

⁵⁴ CON/2022/45 vélemény.

funkciók között, amelyeket a döntéshozó szervek e tagjai betölthetnek, és amelyek veszélyeztethetik személyi függetlenségüket.⁵⁵ Alapelve, hogy a KBER-rel kapcsolatos feladatok ellátásában részt vevő döntéshozó szervek tagjai nem tölthetnek be olyan egyéb funkciókat, amelyek összeférhetlenség kialakulásához vezethetnek. Különösen fontos, hogy az ilyen döntéshozó szervek tagjai ne viselhessenek olyan hivatalot, vagy ne lehessen olyan érdekelttségük, amely befolyásolhatja tevékenységüket akár az állam végrehajtó vagy törvényhozó ágában vagy a regionális vagy helyi önkormányzatokban betöltött hivataluk, akár gazdasági társaságban meglévő érdekelttségük révén. Különöse figyelmet kell fordítani arra, hogy a döntéshozó szervek nem vezető beosztású tagjai részéről se alakuljon ki összeférhetlenség.

Pénzügyi függetlenség

Egy NKB átfogó értelemben vett függetlensége veszélybe kerülne, ha nem lenne képes autonóm módon a feladatai teljesítéséhez, azaz a Szerződésben és az Alapokmányban rögzített, KBER-rel kapcsolatos tennivalói elvégzéséhez szükséges pénzügyi forrásokhoz hozzájutni.⁵⁶

A tagállamok nem hozhatják NKB-jukat olyan helyzetbe, hogy annak ne álljon rendelkezésére elegendő pénzügyi forrás és saját tőke⁵⁷ a KBER-rel vagy az eurorendszerrel kapcsolatos feladatai ellátásához. Ez a helyzet állna elő például akkor, ha egy NKB-t megakadályoznának abban, hogy megfelelő pénzügyi forrásokat képezzen tartalékok vagy pufferek formájában a veszteségek - különösen a monetáris politikai műveletekből eredő veszteségek - ellensúlyozására, és az érintett tagállam nem biztosítaná előzetesen, hogy az NKB rendelkezzen a KBER hatáskörén kívüli funkció gyakorlásából eredő pénzügyi terhek viseléséhez szükséges forrásokkal (például az adott funkcióra vonatkozó felelősségi rendszerből eredő kártérítés megfizetéséhez szükséges forrásokkal), miközben megőrzi a KBER feladatainak hatékony és független ellátására való képességét.⁵⁸ Megjegyzendő, hogy az Alapokmány 28.1 és 30.4 cikke alapján az EKB további felhívásokat intézhet az NKB-khoz annak érdekében, hogy járuljanak hozzá az EKB tőkéjéhez, és utaljanak át további devizatartalékokat.⁵⁹ Az Alapokmány 33.2 cikke továbbá kimondja⁶⁰, hogy ha az EKB olyan mértékű veszteséget szenved, amelyet az általános tartalékalapból nem tud maradéktalan pótolni, az EKB Kormányzótanácsa dönthet úgy, hogy a fennmaradó veszteséget az adott pénzügyi év monetáris jövedelméből fedezi, az NKB-k között felosztott összegek arányában és erejéig. A

⁵⁵ Ebben a vonatkozásban a tagállamok szabadon megállapíthatják az NKB-ik döntéshozó testületei tagjainak kinevezésére vonatkozó feltételeket, feltéve, hogy azok nem állnak ellentétben a központi banki függetlenségnek a Szerződésekből fakadó jellemzőivel. Lásd a CON/2018/23, CON/2020/19 és CON/2021/9 véleményeket.

⁵⁶ CON/2021/7 és CON/2023/17 vélemény.

⁵⁷ A CON/2014/24, CON/2014/27, CON/2014/56 és a CON/2017/17 vélemény.

⁵⁸ CON/2023/17 és CON/2023/44 vélemény. Lásd még Banka Slovenije, C-45/21. sz. ügy, ECLI:EU:C:2022:670, 105. bekezdés.

⁵⁹ Az Alapokmány 30.4 cikke csak az eurorendszeren belül érvényes.

⁶⁰ Az Alapokmány 33.2 cikke csak az eurorendszeren belül érvényes.

pénzügyi függetlenség elve azt jelenti, hogy a fenti előírások betartása megköveteli az NKB-tól, hogy képes legyen a feladatait zavartalanul végrehajtani.

A fent említett okoknál fogva a pénzügyi függetlenség magában foglalja azt is, hogy egy NKB-nak mindenkor elégséges tőkével kell rendelkeznie. Különösképpen el kell kerülni minden olyan helyzetet, amikor egy NKB saját tőkéje hosszabb ideig a jegyzett tőke szintje alatt van, vagy akár negatív, beleértve azokat az eseteket, amikor a tőke és a tartalékok szintjét meghaladó veszteségek áthúzódnak.⁶¹ Minden ilyen helyzet kedvezőtlen hatással lehet az NKB-nak a KBER-rel összefüggő feladatai ellátására való képességére. Mindezen túlmenően egy ilyen helyzet hatással lehet az eurorendszer monetáris politikájának hitelességére. Ebből következően, ha egy NKB saját tőkéje a jegyzett tőkeszintje alatt van, vagy akár negatív, az azt követelné meg, hogy az érintett tagállam a pénzügyi függetlenség elvének való megfelelés érdekében elfogadható időn belül legalább a jegyzett tőke mértékéig megfelelő mértékű tőkét biztosítson az NKB-ja részére. Az EKB-t illetően a Tanács az Európai Központi Bank tőkeemeléséről szóló, 2000. május 8-i 1009/2000/EK tanácsi rendelet elfogadásával már elismerte ennek a kérdésnek a jelentőségét.⁶² Ez lehetővé tette az EKB Kormányzótanácsa számára, hogy az EKB tőkéjének tényleges felemeléséről döntsön annak érdekében, hogy az EKB a tevékenységéhez szükséges tőkeemelését fenn tudja tartani,⁶³ az NKB-knak pénzügyileg képesnek kell lenniük az EKB ilyen döntésére való reagálásra.

A pénzügyi függetlenség fogalmát abból a szempontból kell értékelni, hogy bármely harmadik fél képes-e közvetlen vagy közvetett befolyást gyakorolni nemcsak az NKB KBER-rel kapcsolatos feladataira, hanem arra is, hogy a megfelelő pénzügyi források tekintetében képes-e pénzügyi szempontból teljesíteni feladatát. A pénzügyi függetlenség alábbiakban bemutatott szempontjai különös jelentőséggel bírnak e tekintetben.⁶⁴ Ezek a pénzügyi függetlenség azon területei, ahol az NKB-k a leginkább ki vannak téve a külső befolyás veszélyének.

A költségvetés meghatározása

Ha az NKB költségvetését harmadik fél jogosult meghatározni vagy befolyásolni, ez összeegyeztethetetlen a pénzügyi függetlenséggel, kivéve, ha a törvény biztosítéki záradékot tartalmaz arra vonatkozóan, hogy az ilyen hatáskör nem érintheti az NKB KBER-rel kapcsolatos feladatainak ellátásához szükséges pénzügyi eszközöket.⁶⁵

Számviteli szabályok

A beszámolókat vagy az általános számviteli szabályok, vagy az NKB döntéshozó szervei által meghatározott szabályok szerint kell összeállítani. Ha ezzel szemben

⁶¹ CON/2018/17, CON/2020/13, CON/2022/37, CON/2023/17 és CON/2023/24 vélemény.

⁶² HL L 115., 2000.5.16., 1. o.

⁶³ EKB/2010/26 határozat (2010. december 13.) az EKB tőkeemeléséről (HL L 11., 2011.1.15., 53. o.).

⁶⁴ Az EKB e területen irányadó véleményei: CON/2002/16; CON/2003/22; CON/2003/27; CON/2004/1; CON/2006/38; CON/2006/47; CON/2007/8; CON/2008/13; CON/2008/68 és a CON/2009/32.

⁶⁵ A CON/2019/12 vélemény.

ezeket a szabályokat harmadik fél határozza meg, a szabályoknak legalább figyelembe kell venniük az NKB döntéshozó szerveinek javaslatát.

Az éves beszámolókat az NKB döntéshozó szerveinek kell elfogadniuk, független könyvvizsgálók segítségét is igénybe véve; a beszámolókhöz harmadik felek (pl. a kormány vagy a parlament) utólagos jóváhagyása is szükséges lehet. Az NKB döntéshozó szerveinek képesnek kell lenniük arra, hogy önállóan és szakszerűen döntsenek a nyereség kiszámításáról.

Ha egy NKB működését állami számvevőszék vagy más hasonló, a közpénzek felhasználásának ellenőrzésével megbízott szerv ellenőrzi, a jogi kereteknek világosan meg kell határozniuk az ellenőrzési hatáskör pontos terjedelmét⁶⁶ oly módon, hogy az ne korlátozza az NKB független külső könyvvizsgálóinak tevékenységét,⁶⁷ ezen túlmenően pedig az intézményi függetlenség elvével összhangban meg kell felelnie az NKB és annak döntéshozó szervei részére való utasításadás tilalmának, és nem korlátozhatja az NKB KBER-rel kapcsolatos feladatait.⁶⁸ Az állami könyvvizsgálót politikai befolyástól mentesen, függetlenül és tisztán szakmai alapon kell végrehajtani.⁶⁹

A nyereség felosztása, az NKB-k tőkéje és a pénzügyi tartalékok

A nyereség felosztása tekintetében az NKB alapokmánya előírhatja, hogy miként osszák fel a nyereséget. Ilyen rendelkezések hiányában a nyereség felosztásáról szakmai alapon kell határozni az NKB döntéshozó szervének; az nem lehet harmadik fél mérlegelésének függvénye, kivéve, ha kifejezett rendelkezés biztosítja, hogy ez a mérlegelés nem korlátozza az NKB-k KBER-rel kapcsolatos feladatait, valamint nemzeti feladatait ellátásához szükséges pénzügyi eszközöket.⁷⁰

A nyereségnek az állami költségvetés részére történő felosztása csak abban az esetben lehetséges, ha az előző években felhalmozott veszteségek fedezésre kerültek, valamint amennyiben sor került az NKB tőkéje és eszközei valós értékének megőrzését biztosító pénzügyi intézkedések meghozatalára.⁷¹ Nem engedhetők meg az olyan átmeneti vagy eseti jellegű jogszabályi rendelkezések, amelyek a nyereségfelosztással kapcsolatban az NKB-nak adott utasításnak felelnek meg.⁷² Ehhez hasonlóan az NKB nem realizált tőkenyereségére kivetett adó szintén ellentmondana a pénzügyi függetlenség elvének.⁷³

A tagállamok nem csökkenthetik az NKB-k tőkéjét az NKB-k döntéshozó szerveinek előzetes egyetértése nélkül, aminek annak biztosítását kell céloznia, hogy az NKB-knak elegendő pénzügyi eszközük maradjon ahhoz, hogy a KBER tagjaiként

---

⁶⁶ A CON/2019/19 vélemény.

⁶⁷ Az NKB-k független külső könyvvizsgálóinak tevékenységét illetően lásd az Alapokmány 27.1 cikkét.

⁶⁸ A CON/2011/9, a CON/2011/53, a CON/2015/57 és a CON/2018/17 vélemény.

⁶⁹ A CON/2015/8, a CON/2015/57, a CON/2016/24, a CON/2016/59 és a CON/2018/17 vélemény.

⁷⁰ A CON/2017/17 és a CON/2018/17 vélemény.

⁷¹ CON/2009/85, CON/2017/17, CON/2022/37 és CON/2023/24 vélemény.

⁷² A CON/2009/26 és a CON/2013/15 vélemény.

⁷³ A CON/2009/59 és a CON/2009/63 vélemény.

eleget tegyenek a Szerződés 127. cikke (2) bekezdésében és az Alapokmányban meghatározott feladataiknak. Ugyanezen oknál fogva csak az NKB-val szorosan együttműködve lehet kezdeményezni az NKB nyereségének felosztására vonatkozó szabályok módosítását és dönteni arról, hiszen az NKB van a legjobb helyzetben ahhoz, hogy tőketartalékának szükséges mértékét meghatározza.⁷⁴ Ami a pénzügyi tartalékokat vagy puffereket illeti, biztosítani kell, hogy az NKB-k önállóan képezhessék a tőkájük és eszközeik reálértékének megőrzéséhez szükséges pénzügyi tartalékokat. A tagállamok nem akadályozhatják meg az NKB-kat abban sem, hogy tőketartalékaikat olyan mértékűre növeljék, amely a KBER tagjának a feladatai ellátáshoz szükséges.⁷⁵

Felügyeleti hatóságokért fennálló pénzügyi felelősség

A legtöbb tagállamban a pénzügyi felügyeleti hatóságok az NKB keretei között működnek. Ez nem problematikus, ha az NKB független döntéshozatala ezekre a hatóságokra is vonatkozik. Ha viszont a jogszabályok a felügyeleti hatóságok különálló döntéshozataláról rendelkeznek, fontos biztosítani, hogy az általuk hozott döntések ne veszélyeztessék az NKB egészének pénzügyi helyzetét. Ezekben az esetekben a nemzeti jogszabályoknak garantálniuk kell, hogy az NKB végső soron felülbírálhassa a felügyeleti hatóságok azon döntéseit, amelyek befolyásolhatják az NKB – különösen pénzügyi – függetlenségét.⁷⁶

Autonómia munkavállalói ügyekben

A tagállamok nem korlátozhatják az NKB lehetőségét, hogy a Szerződésben és az Alapokmányban ráruházott feladatok független ellátásához szükséges képzett munkavállalókat vegyen fel és foglalkoztasson.⁷⁷ Az NKB emellett nem hozható olyan helyzetbe, amelyben csak korlátozott befolyása van vagy nincs befolyása a munkavállalóira, vagy amelyben az adott tagállam kormányzatának módjában áll az NKB munkavállalói kérdésekkel kapcsolatos politikájának befolyásolása.⁷⁸ Az NKB döntéshozó szervei tagjainak és az NKB munkavállalóinak javadalmazására vonatkozó jogszabályok módosításáról az NKB-val való szoros és tényleges együttműködésben kell dönteni⁷⁹, figyelembe véve álláspontját, annak biztosítása érdekében, hogy az NKB folyamatosan képes legyen feladatai független ellátására.⁸⁰ A munkavállalói kérdésekben fennálló autonómia a munkavállalói nyugdíjakkal kapcsolatos kérdésekre is kiterjed. Ezenkívül az NKB munkavállalói javadalmazásának csökkentéséhez vezető módosítások nem érinthetik az NKB-nak a saját pénzügyi forrásai – beleértve az NKB által fizetett illetmények csökkentéséből eredő források – kezeléséhez való jogát.⁸¹

⁷⁴ A CON/2009/53, a CON/2009/83 és a CON/2019/21 vélemény.

⁷⁵ A CON/2009/26, CON/2012/69 és CON/2020/13 vélemény.

⁷⁶ A CON/2021/7 vélemény.

⁷⁷ A CON/2019/19 vélemény.

⁷⁸ A CON/2008/9, CON/2008/10, CON/2012/89 és CON/2023/37 vélemények.

⁷⁹ A CON/2019/19 vélemény.

⁸⁰ A CON/2010/42, CON/2010/51, CON/2010/56, CON/2010/69, CON/2010/80, CON/2011/104, CON/2011/106, CON/2012/6, CON/2012/86, CON/2014/7 és CON/2023/37 vélemények.

⁸¹ A CON/2014/38 vélemény.

Tulajdonjogok

Az NKB-k tulajdonával kapcsolatban harmadik személyek azon jogai, hogy beavatkozzanak vagy utasításokat adjanak az NKB-knak, nem egyeztetetők össze a pénzügyi függetlenség elvével.

2.2.4 Titoktartás

A szakmai titoktartás követelménye, amelyet az EKB és az NKB-k munkatársaival, valamint az EKB és az NKB-k irányító szerveinek tagjaival szemben az Alapokmány 37. cikke határoz meg, az NKB-k alapokmányában vagy a tagállamok jogszabályaiban hasonló rendelkezésekhez vezethet. Az uniós jog és az annak alapján elfogadott szabályozás elsődlegessége azt is magában foglalja, hogy a dokumentumokhoz harmadik felek általi hozzáférésre vonatkozó nemzeti jogszabályoknak összhangban kell lenniük az uniós jog vonatkozó rendelkezéseivel, az Alapokmány 37. cikkét is beleértve, és nem vezethetnek a KBER titoktartási szabályozásának megsértéséhez.⁸² Az állami számvevőszék, illetve az ahhoz hasonló szervek NKB-k bizalmas információihoz és dokumentumaihoz való hozzáféréseinek az információkat kapó szerv jogszabályban rögzített feladatai ellátásához szükséges mértékre kell korlátozódnia, és nem sértheti a KBER függetlenségét és a KBER-nek az NKB-k döntéshozó szerveire és alkalmazottaira vonatkozó titoktartási szabályozását.⁸³ Az NBK-knak biztosítaniuk kell, hogy az ilyen szervek az előttük feltárt információk és dokumentumok titkosságát az NKB által alkalmazott szintnek megfelelően védjék.

2.2.5 A monetáris finanszírozás és a kiváltságos hozzáférés tilalma

A monetáris finanszírozás és a kiváltságos hozzáférés tilalmával kapcsolatban az Európai Unióhoz 2004-ben, 2007-ben, illetve 2013-ban csatlakozott tagállamok nemzeti jogszabályait úgy kellett módosítani, hogy azok összhangban legyenek a Szerződés és az Alapokmány vonatkozó rendelkezéseivel, és 2004. május 1-jén, 2007. január 1-jén, illetve 2013. július 1-jén már hatályosak legyenek. Svédország a szükséges változtatásokat 1995. január 1-jéig volt köteles hatályba léptetni.

A monetáris finanszírozás tilalma

A Szerződés 123. cikkének (1) bekezdése megtiltja az EKB vagy a tagállami NKB-k számára, hogy folyószámlahitelt vagy bármilyen más hitelt nyújtsanak uniós intézmények, szervek, hivatalok vagy ügynökségek, a tagállamok központi kormányzata, regionális vagy helyi közigazgatási szervei, közjogi testületei, egyéb közintézményei vagy közvállalkozásai részére.

---

⁸² A CON/2021/16 vélemény.

⁸³ A CON/2015/8 és a CON/2015/57 vélemény.

Ugyancsak tiltja az adósságinstrumentumok, az EKB vagy az NKB-k általi közvetlen vásárlását ezen közszektorbeli intézményektől. A Szerződés e monetáris finanszírozási tilalom alól egy esetben ad felmentést; a tilalom nem vonatkozik a köztulajdonban levő hitelintézetekre, amelyeket a jegybanki tartalékkínálat vonatkozásában a magántulajdonban levő hitelintézetekkel azonos elbánásban kell részesíteni (a Szerződés 123. cikkének (2) bekezdése). A monetáris finanszírozás tilalmának pontos hatályát tovább részletezi a Szerződés 104. cikkében és a 104b. cikke (1) bekezdésében említett tilalmak alkalmazásához szükséges fogalmak meghatározásáról szóló, 1993. december 13-i 3603/93/EK tanácsi rendelet,⁸⁴ amely szerint, a tilalom magában foglalja a közszektor harmadik felekkel szembeni kötelezettségeinek finanszírozását.

A monetáris finanszírozás tilalmának célja, hogy a tagállamokat arra ösztönözze, hogy szilárd költségvetési politikát kövessenek, és ne engedjék, hogy az államháztartási hiányok monetáris finanszírozása (vagy az állami hatóságok kiváltságos hozzáférése a pénzügyi piacokhoz) túlzottan magas adósságszinthez vagy túlzott tagállami hiányhoz vezessen.⁸⁵ Ezért a tilalmat kiterjesztően kell értelmezni szigorú alkalmazásának biztosítása érdekében, kizárólag a Szerződés 123. cikkének (2) bekezdésében és a 3603/93/EK rendeletben foglalt korlátozott mentességekre figyelemmel. Ebből következően, bár a Szerződés 123. cikkének (1) bekezdése kifejezetten „hitelre”, azaz a forrás visszafizetésének kötelezettségét magában hordozó instrumentumra hivatkozik, a tilalom még inkább vonatkozik a források biztosításának további, azaz visszafizetési kötelezettség nélküli eseteire.

Az EKB általános álláspontja a nemzeti jogszabályoknak a tilalommal való összeegyeztethetőségéről elsősorban az EKB-nak a nemzeti jogszabálytervezetekről a tagállamokkal a Szerződés 127. cikkének (4) bekezdése és 282. cikke (5) bekezdése alapján folytatott konzultációi során alakult ki.⁸⁶

A monetáris finanszírozás tilalmának alkalmazási körére vonatkozó nemzeti jogszabályok

A nemzeti jogszabályok nem szűkíthetik a monetáris finanszírozás tilalmának alkalmazási körét, és nem terjeszthetik ki az uniós jog alapján rendelkezésre álló mentességeket. Alapvetően összeegyeztethetetlen például a monetáris finanszírozás tilalmával az olyan nemzeti jogszabály, amely egy adott tagállam nemzetközi pénzügyi intézmények vagy harmadik országok irányában fennálló pénzügyi kötelezettségvállalásainak NKB általi finanszírozásáról rendelkezik. Kivételként a 3603/93/EK rendelet lehetővé teszi a közszektorra eső IMF-fel szembeni kötelezettségek NKB-k általi finanszírozását, amennyiben az olyan külföldi követeléseket eredményez, amelyek rendelkeznek a tartalékeszközök minden

⁸⁴ HL L 332., 1993.12.31., 1. o. Az Európai Közösséget létrehozó szerződés 104. cikke és 104b. cikkének (1) bekezdése jelenleg az Európai Unió működéséről szóló szerződés 123. cikke és 125. cikkének (1) bekezdése.

⁸⁵ Peter Gauweiler és társai, C-62/14, EU:C:2015:400, 100. bekezdés. A Szerződés 123. cikke szintén az árstabilitás fenntartásának célját szolgálja, és megerősíti a központi bankok függetlenségét.

⁸⁶ Lásd a 2008. évi konvergenciajelentés 13. lábjegyzetét, ahol megtalálható az e területen 1995 májusa és 2008 márciusa között elfogadott, irányadó EMI/EKB vélemények felsorolása.

jellemzőjével.⁸⁷ A követelések tartalékeszköz-minőségét meghatározó releváns jellemzők igény szerinti rendelkezésükre állásukra vonatkoznak fizetésimérleg-finanszírozási szükségletek kielégítése és más kapcsolódó célok érdekében, ami azt jelenti, hogy biztosítani kell a követelések hitelminőségét és likviditását.⁸⁸

Az NKB-kat feladatokkal felruházó nemzeti jogszabályok

A feladatokat az NKB-kra ruházó nemzeti jogszabályok nem vezethetnek a közszektor harmadik felekkel szembeni kötelezettségeinek finanszírozásához. Az Alapokmány 14.4. cikkével összhangban az NKB-k az Alapokmányban meghatározottakon kívül más feladatokat is elláthatnak, kivéve, ha a Kormányzótanács megállapítja, hogy ezek a feladatok ellentétesek a KBER céljaival és feladataival. Amennyiben egy tagállam ilyen feladatot bíz az NKB-ra, az NKB felelős és felelősséggel tartozik a feladat ellátásáért. Az NKB e funkcióval kapcsolatos felelősségének és felelősségének meghatározásakor azonban a tagállamoknak meg kell felelniük az uniós jogból és különösen a Szerződés 123. cikkének (1) bekezdéséből eredő kötelezettségeiknek.⁸⁹

A 3603/93/EK tanácsi rendelet 1. cikke (1) bekezdésének b) pontja a Szerződés 123. cikke alkalmazásában a „más hitel” fogalmát többek között úgy határozza meg mint „a közszektor harmadik féllel szemben fennálló kötelezettségeinek finanszírozása”. Az érintett NKB ennek megfelelően nem vállalhat olyan kötelezettségeket harmadik felekkel szemben, amelyek potenciálisan az állami szektorra hárulhatnak. Az érintett NKB tehát nem finanszírozhat olyan, harmadik felekkel szemben fennálló kötelezettségeket, amelyek más hatóságokat vagy szervezetet terhelnek, és a harmadik felekkel szembeni kötelezettségeknek az érintett NKB általi tényleges finanszírozása nem következhet közvetlenül a más hatóságok vagy szervezetek által elfogadott intézkedésekből vagy politikai döntésekből.⁹⁰

A központi banki nyereség előzetes felosztása

A nemzeti jogszabályok nem írhatják elő a nem teljes mértékben realizált, elszámolt és auditált központi banki nyereség felosztását. A monetáris finanszírozás tilalmának való megfeleléshez az állami költségvetésnek az irányadó eredményelosztási szabályok értelmében fizetendő összeg még részben sem fizethető az NKB tartaléktőkéjéből. Az eredményelosztási szabályok ezért nem érinthetik az NKB tartaléktőkéjét. Az NKB eszközeinek az államra való átruházásakor továbbá az ellenértéket piaci alapon kell meghatározni és az átruházásnak az ellenérték megfizetésével egyidejűleg kell történnie.⁹¹

⁸⁷ A 3603/93/EK rendelet 14. preambulumbekzdése és 7. cikke. Lásd például a CON/2016/21, CON/2017/4, CON/2020/37 és CON/2021/23 véleményt.

⁸⁸ Lásd a CON/2021/39 véleményt.

⁸⁹ *Banka Slovenije*, C-45/21, EU:C:2022:670, 53., 54., 57. és 97. bekezdés Lásd például a CON/2022/39 vélemény 2.2. bekezdését, a CON/2023/17 vélemény 2.2.1. bekezdését és a CON/2023/44 vélemény 2.3. bekezdését

⁹⁰ *Banka Slovenije*, C-45/21, EU:C:2022:670, 67–75. és 84. bekezdés. Lásd például a CON/2022/39 vélemény 3.1. bekezdését, a CON/2023/17 vélemény 2.2.2. bekezdését és a CON/2023/44 vélemény 3.1.1. bekezdését.

⁹¹ A CON/2011/91 és a CON/2011/99 vélemény.

Hasonlóképpen nem megengedett az eurorendszer további feladatainak – mint például a devizatartalékkal való gazdálkodás – ellátásába történő beavatkozás, így az elméleti és nem realizált tőkenyeresség megadóztatása sem, mivel ez az állami szektornak jövőbeli és bizonytalan nyereség megelőlegezett felosztása révén nyújtott jegybanki hitel formáját öltené.⁹²

A közszektor kötelezettségeinek átvállalása

A monetáris finanszírozás tilalmával nem lenne összeegyeztethető az olyan nemzeti jogszabály, amely előírja az NKB számára – egyes feladatok és kötelezettségek (például a korábban az állam vagy független hatóságok vagy szervek által ellátott egyes felügyeleti feladatok NKB-ra való átruházásával összefüggésben történő) nemzeti átszervezése következtében – egy korábban független közszektorbeli szerv kötelezettségeinek átvállalását anélkül, hogy az NKB-t teljes mértékben mentesítene az ilyen szerv korábbi tevékenységéből eredő minden pénzügyi kötelezettség alól.⁹³

Az NKB-t a nemzeti jog által ráruházott feladat gyakorlása miatt felelősségre vonó nemzeti szabályozás harmadik személyekkel szemben fennálló kötelezettség átvállalását vonná maga után, és összeegyeztethetetlen lenne a monetáris finanszírozás tilalmával, ha a kárt szenvedett harmadik személyeket nem kártalanítanak az NKB intézkedései, azaz az NKB által ebben az összefüggésben előírt szabályok NKB általi megsértése miatt.⁹⁴ Ezen túlmenően a rendkívül összetett és sürgős intézkedések végrehajtását igénylő feladatok esetében, mint például a bankok reorganizációjához vagy szanálásához kapcsolódó feladatok, az NKB-t az ilyen feladatok ellátása miatt felelősségre vonó nemzeti szabályozás a harmadik felekkel szembeni kötelezettségek tényleges finanszírozását jelentené, ha az NKB felelőssége nem korlátozódna a rá vonatkozó szabályok súlyos jellegű megsértésére.⁹⁵

Pénzügyi támogatás hitelintézetek, illetve pénzügyi intézmények számára

A monetáris finanszírozás tilalmával összeegyeztethetetlenek lennének azok a nemzeti jogszabályok, amelyek előírják, hogy az NKB-k még akkor is finanszírozhatják a fizetésképtelen hitelintézeteket és/vagy más pénzügyi intézményeket, ha azt függetlenül és teljes mérlegelési jogkörükben nyújtják.

Ugyanezen megfontolások vonatkoznának az olyan hitelintézetek eurorendszer általi finanszírozására is, amelyeket újratőkésítettek a fizetőképességüknek – alternatív piaci alapú finanszírozási forrás hiányában – államilag kibocsátott adósságinstrumentumok (a továbbiakban: újratőkésítési kötvények) közvetlen kihelyezésével történő helyreállítása céljából, illetve amennyiben az ilyen kötvényeket fedezetként kívánják felhasználni. Ilyen esetben monetáris finanszírozási aggályokat kelt a hitelintézetek újratőkésítési kötvények közvetlen kihelyezésével történő állami újratőkésítése és ezt követően az újratőkésítési

⁹² A CON/2009/59 és a CON/2009/63 vélemény.

⁹³ A CON/2013/56 vélemény.

⁹⁴ Banka Slovenije, C-45/21, EU:C:2022:670, 71. bekezdés.

⁹⁵ Banka Slovenije, C-45/21, EU:C:2022:670, 75. bekezdés. Lásd például a CON/2023/17 vélemény 2.2.3. bekezdését, valamint a CON/2023/44 vélemény 3.1.2. és 3.1.3. bekezdését.

kötvényeknek a központi banki likviditási műveletekben fedezetként való felhasználása.⁹⁶ Azon sürgősségi likviditási támogatásnak, amelyet az NKB fizetőképes hitelintézet részére, függetlenül és teljes egészében saját mérlegelési jogkörben ad állami garancia formájában megjelenő fedezet mellett, a következő szempontoknak kell megfelelnie: i. biztosítani kell, hogy az NKB által nyújtott hitel futamideje a lehető legrövidebb legyen; ii. a rendszer stabilitásának kell veszélyben forognia; iii. nem férhet kétség az állami garancia nemzeti jog szerinti jogi érvényességéhez és érvényesíthetőségéhez; és iv. nem férhet kétség az állami garancia gazdasági megfelelőségéhez, továbbá a garanciának a kölcsön tőkeösszegére és kamataira is ki kell terjednie.⁹⁷

A szanálási alapok vagy pénzügyi megállapodások, valamint a betétbiztosítási vagy befektetőkártalanítási rendszerek pénzügyi támogatása

A Szerződés 123. cikkének (1) bekezdése értelmében „közjogi intézménynek” minősülő szanálási alap vagy betétgarancia-alap NKB általi finanszírozása nem egyeztethető össze a monetáris finanszírozás tilalmával. Egy intézmény a „közjog hatálya alá tartozik”, ha az alábbi jellemzők mindegyikével rendelkezik: (a) azzal a meghatározott céllal létesült, hogy az általános érdek szükségleteit elégítse ki, és nincs ipari vagy kereskedelmi jellege; (b) jogi személyiséggel bír; továbbá (c) szorosan függ a Szerződés 123. cikkének (1) bekezdésében hivatkozott közszektorbeli intézményektől. Az ilyen közszektorbeli intézményektől való szoros függőség akkor feltételezett, amikor egy intézményt nagyobb részben ezek finanszíroznak; vagy olyan igazgatótanácsa, vezetői vagy felügyeleti testülete van, amelyben a tagok több mint felét közszektorbeli intézmények nevezik ki.⁹⁸

Még ha a finanszírozást nem is „közjogi szervezetnek” nyújtják, bármely szanálási alap vagy pénzügyi megállapodás finanszírozása nem felel meg a monetáris finanszírozás tilalmának.⁹⁹ Amennyiben az NKB szanálási hatóságként jár el, semmi esetre nem vállalhatja át vagy finanszírozhatja egyetlen áthidaló intézmény vagy eszközkezelő kötelezettségeit sem.¹⁰⁰ Ennek érdekében a nemzeti jogszabályoknak egyértelművé kell tenniük, hogy az NKB nem fogja átvállalni vagy finanszírozni e szervezetek kötelezettségeit.¹⁰¹

A betétbiztosítási rendszerekről szóló irányelv¹⁰² és a befektetőkártalanítási rendszerekről szóló irányelv¹⁰³ szerint a betétbiztosítási rendszerek és a befektetőkártalanítási rendszerek finanszírozásának költségeit maguknak a hitelintézeteknek, illetve a befektetési vállalkozásoknak kell viselniük. A „közjogi

⁹⁶ A CON/2012/50, a CON/2012/64 és a CON/2012/71 vélemény.

⁹⁷ A CON/2012/4 vélemény, az e területen további releváns véleményekre hivatkozó 42. lábjegyzet. Lásd még a CON/2016/55 és a CON/2017/1 véleményt.

⁹⁸ A CON/2020/24 és CON/2021/17 vélemény.

⁹⁹ A CON/2015/22, CON/2016/28 és a CON/2019/16 vélemény.

¹⁰⁰ A CON/2011/103, a CON/2012/99, a CON/2015/3 és a CON/2015/22 vélemény.

¹⁰¹ A CON/2015/33, CON/2015/35 és a CON/2016/60 vélemény.

¹⁰² A betétbiztosítási rendszerekről szóló, 2014. április 16-i 2014/49/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 173., 2014.6.12., 149. o.) (27) preambulumbekzdése.

¹⁰³ A befektetőkártalanítási rendszerekről szóló, 1997. március 3-i 97/9/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 84., 1997.3.26., 22. o.) (23) preambulumbekzdése.

intézmény” finanszírozásának kivételével az olyan nemzeti jogszabályok, amelyek a nemzeti hitelintézeti betétbiztosítási rendszernek vagy a befektetési vállalkozások nemzeti befektetőkártalanítási rendszerének NKB-k általi finanszírozásáról rendelkeznek csak akkor összeegyeztethetőek a monetáris finanszírozás tilalmával, ha azok rövid távúak, vészhelyzet kezelésére szólnak, a rendszer stabilitása forog veszélyben, és a döntések az NKB hatáskörében maradnak.¹⁰⁴ Különösen a betétgarancia-rendszerek központi banki támogatása nem jelenthet szisztematikus előfinanszírozási műveletet.¹⁰⁵

A fiskális megbízottként való eljárás

Az Alapokmány 21.2 cikke alapján „az EKB és a nemzeti központi bankok fiskális megbízottként tevékenykedhetnek” „az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok, a tagállamok központi kormányzata, regionális vagy helyi közigazgatási szervei, közjogi testületei, egyéb közintézményei vagy közvállalkozásai részére”. Az Alapokmány 21.2 cikkének célja annak tisztázása, hogy a monetáris politikai hatáskörök eurorendszer részére történő átadását követően az NKB-k a monetáris finanszírozás tilalmának megszegése nélkül továbbra is nyújthatják a hagyományosan a kormányok és egyéb közjogi testületek részére nyújtott fiskális megbízotti szolgáltatásokat. Ezenkívül a 3603/93/EK rendelet a fiskális megbízottként történő eljárással kapcsolatban számos konkrét és megszorítóan megfogalmazott kivételt állapít meg, a következők szerint: i. a közszektornak nyújtott napközbeni hitelek megengedettek, feltéve, hogy az érintett napra korlátozódnak és meghosszabbításuk nem lehetséges;¹⁰⁶ ii. megengedett az, hogy harmadik fél által kiállított csekket jóváírják a közszektor számláján, mielőtt az intézvényezett bankot megterhelnék, amennyiben egy meghatározott idő – az érintett NKB által csekkek beszedésére szokásosan megállapított határidőnek megfelelően – eltelt a csekk átvétele óta, feltéve, hogy az esetleg fellépő időkülönbség kivételes jellegű, a csekk kis összegre vonatkozik, és azt rövid idő alatt kiegyenlítik;¹⁰⁷ valamint iii. a közszektor által kibocsátott és a közszektornak jóváírt pénzermeállomány tartása megengedett, ha az így keletkezett eszközök összege alatta marad a forgalomban lévő érmeállomány 10%-ának.¹⁰⁸

A fiskális megbízottként való eljárás nemzeti szabályozásának összeegyeztethetőnek kell lennie általában az uniós joggal, és különösen a monetáris finanszírozás tilalmával.¹⁰⁹ Figyelemmel arra, hogy az Alapokmány 21.2. cikke kifejezetten elismeri a fiskális megbízotti szolgáltatásokat mint az NKB-k által hagyományosan betöltött, jogszerű funkciót, a fiskális megbízotti szolgáltatások központi bankok általi ellátása akkor felel meg a monetáris finanszírozás tilalmának, ha e szolgáltatások megmaradnak a fiskális megbízotti funkció keretein belül és nem valósítják meg a közszektor harmadik felek felé fennálló kötelezettségeinek központi banki finanszírozását vagy pedig a közszektor központi bank általi hitelezését, a

¹⁰⁴ A CON/2020/24 és CON/2021/17 vélemény.

¹⁰⁵ A CON/2011/84 vélemény.

¹⁰⁶ A 3603/93/EK rendelet 4. cikke és a CON/2013/2 vélemény.

¹⁰⁷ A 3603/93/EK rendelet 5. cikke.

¹⁰⁸ A 3603/93/EK rendelet 6. cikke.

¹⁰⁹ A CON/2013/3 vélemény.

3603/93/EK rendeletben megszabott szűk kivételek körén túlmenően.¹¹⁰ A kormányzati betétek gyűjtését és kormányzati számlavezetést lehetővé tevő nemzeti jogszabályok monetáris finanszírozás tilalmával való összeegyeztethetősége akkor nem aggályos, ha ezek a rendelkezések nem teszik lehetővé a hitelnyújtást, beleértve az egynapos folyószámlahitelt is. A monetáris finanszírozás tilalmának betartása azonban aggályos lenne abban az esetben, ha a nemzeti jogalkotás például lehetővé tenné, hogy a betétekre vagy a folyószámla-egyenlegekre a piaci kamatlábbal megegyező vagy annál alacsonyabb kamatláb helyett magasabb kamatláb alapján megállapított kamatot fizessenek. A piaci kamatláb feletti kamatszint gyakorlatilag hitelnek minősül, ami ellentétes a monetáris finanszírozás tilalmának céljával, és ezért alááshatja a cél megvalósítását. Alapvető fontosságú, hogy a számlák kamatozása a piaci feltételeket tükrözze, és különösen fontos a betéti kamatláb és a betétek futamidejének összehangolása.¹¹¹ Mindemellett nem vet fel monetáris finanszírozási aggályokat az, ha az NKB a fiskális megbízotti szolgáltatásokat ellenérték nélkül látja el, feltéve, hogy ezek esetében alapvető fiskális megbízotti szolgáltatásokról van szó.¹¹²

A kiváltságos hozzáférés tilalma

A Szerződés 124. cikkében foglaltak szerint „tilos minden olyan intézkedés, amely nem prudenciális megfontoláson alapul, és amely az Unió intézményeinek vagy szerveinek, hivatalainak, ügynökségeinek, a tagállamok központi kormányzatának, regionális vagy helyi közigazgatási szerveinek, közjogi testületeinek, egyéb közintézményeinek vagy közvállalkozásainak kiváltságos hozzáférést biztosít a pénzügyi szervezetekhez”. A monetáris finanszírozás tilalmához hasonlóan a kiváltságos hozzáférés tilalma is arra kívánja ösztönözni a tagállamokat, hogy hatékony és eredményes költségvetési politikát kövessenek, és ne engedjék, hogy az államháztartási hiányok monetáris finanszírozása (vagy az állami hatóságok kiváltságos hozzáférése a pénzpiacokhoz) túlzottan magas adósságszinthez vagy túlzott tagállami hiányhoz vezessen.¹¹³

A 3604/93/EK tanácsi rendelet¹¹⁴ 1. cikkének (1) bekezdése értelmében a kiváltságos hozzáférésről rendelkezik minden olyan törvény, rendelet vagy egyéb kötelező erejű jogi eszköz, amelyet közhatalom gyakorlása során fogadtak el, és amely: a) arra kötelez pénzügyi intézményeket, hogy uniós intézményeknek vagy szervezeteknek, tagállamok központi kormányzatának, regionális, helyi vagy egyéb közigazgatási szerveinek, közjogi testületeinek, egyéb közintézményeinek vagy közvállalkozásainak kötelezettségeit megszerezzék vagy tartsák, vagy b) annak

¹¹⁰ A CON/2009/23, CON/2009/67 és CON/2012/9 vélemény.

¹¹¹ Lásd többek között a CON/2010/54, CON/2010/55 és CON/2013/62 véleményt.

¹¹² A CON/2012/9 vélemény.

¹¹³ Ebben a vonatkozásban lásd: *Smaranda Bara és társai* kontra *Casa Națională de Asigurări de Sănătate és társai*, C-201/14. sz. ügy, EU:C:2015:638, 22. bekezdés; valamint *Peter Gauweiler és társai* kontra *Deutscher Bundestag*, C-62/14. sz. ügy, EU:C:2015:400, 100. bekezdés.

¹¹⁴ A Tanács 3604/93/EK rendelete (1993. december 13.) a[z Európai Közösséget létrehozó] Szerződés 104a. cikkében említett kiváltságos hozzáférés tilalmának alkalmazásához szükséges fogalmak meghatározásáról (HL L 332., 1993.12.31., 4. o.). Az Európai Közösséget létrehozó szerződés 104a. cikke most a Szerződés 124. cikke.

érdekében, hogy ezeket az intézményeket az ilyen kötelezettségek megszerzésére vagy tartására ösztönözze, olyan adókedvezményeket állapít meg, amelyeket vagy csak pénzügyi intézmények vehetnek igénybe, vagy amelyek nem felelnek meg a piacgazdaság alapelveinek.

Az NKB-k állami hatóságként nem hozhatnak a közszektorban a pénzügyi intézményekhez kiváltságos hozzáférést biztosító intézkedéseket, amennyiben az ilyen intézkedések nem prudenciális megfontoláson alapulnak. Ezenkívül az NKB-k által életbe léptetett, adósságinstrumentumok mobilizációjára vagy elzálogosítására vonatkozó szabályok nem szolgálhatnak arra, hogy kijátsszák a kiváltságos hozzáférés tilalmát.¹¹⁵ A tagállamok e területre vonatkozó jogszabályai nem hozhatnak létre ilyen kiváltságos hozzáférést.

A 3604/93/EK rendelet 2. cikke a „prudenciális megfontolásokat” akként határozza meg, mint az uniós jogon alapuló vagy azzal összhangban lévő olyan nemzeti törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezések alapjául szolgáló megfontolásokat, amelyek célja, hogy elősegítsék a pénzügyi intézmények szilárd működését az egész pénzügyi rendszer stabilitásának és az érintett intézmények ügyfeleinek védelme érdekében. A prudenciális megfontolások annak biztosítását célozzák, hogy a bankok fizetőképesek maradjanak a betéteseikkel szemben.¹¹⁶ A prudenciális felügyelet terén a másodlagos uniós jogalkotás számos, a hitelintézetek stabilitását biztosító követelményt meghatározott.¹¹⁷ A „hitelintézet” fogalma akként került meghatározásra, mint olyan vállalkozás, amely a nyilvánosságtól betéteket vagy más visszafizetendő pénzeszközöket fogad el, valamint saját számlára hiteleket nyújt.¹¹⁸ Ezenkívül az általában „bankként” emlegetett hitelintézeteknek az illetékes tagállami hatóság engedélyére van szüksége a szolgáltatásnyújtáshoz.¹¹⁹

Bár a kötelező tartalékokra lehet a prudenciális követelmények részeként tekinteni, azok általában valamely NKB működési keretrendszerének részét képezik, és azokat a legtöbb gazdaságban a monetáris politika eszközeként alkalmazzák, ideértve az euroövezetet is.¹²⁰ E tekintetben az EKB/2014/60 iránymutatás I. mellékletének 2. pontja¹²¹ akként rendelkezik, hogy az eurorendszer kötelezőtartalék-rendszerének elsődleges célja a pénzpiaci kamatok stabilizálása, valamint strukturális likviditáshiány létrehozása (vagy bővítése).¹²² Az EKB

¹¹⁵ Lásd a 3604/93/EK rendelet 3. cikkének (2) bekezdését és (10) preambulumbekendését.

¹¹⁶ Elmer főtanácsnok véleménye a *Société civile immobilière Parodi* kontra *Banque H. Albert de Bary et Cie.*, C-222/95. sz. ügyben, EU:C:1997:345, 24. bekezdés.

¹¹⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 575/2013/EU rendelete (2013. június 26.) a hitelintézetekre és befektetési vállalkozásokra vonatkozó prudenciális követelményekről és a 648/2012/EU rendelet módosításáról (HL L 176, 2013.6.27., 1. o.), valamint az Európai Parlament és a Tanács 2013/36/EU irányelve (2013. június 26.) a hitelintézetek tevékenységéhez való hozzáférésről és a hitelintézetek és befektetési vállalkozások prudenciális felügyeletéről, a 2002/87/EK irányelv módosításáról, a 2006/48/EK és a 2006/49/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (HL L 176., 2013.6.27., 338. o.).

¹¹⁸ Az 575/2013/EU rendelet 4. cikk (1) bekezdésének 1. pontja.

¹¹⁹ A 2013/36/EU irányelv 8. cikke.

¹²⁰ Ezt a 3604/93/EK rendelet 3. cikkének (2) bekezdése és (9) preambulumbekendése is alátámasztja.

¹²¹ Az Európai Központi Bank (EU) 2015/510 iránymutatása (2014. december 19.) az eurorendszer monetáris politikához kötődő keretének végrehajtásáról (Az általános dokumentációra vonatkozó iránymutatás) (EKB/2014/60) (HL L 91., 2015.4.2., 3. o.).

¹²² Minél magasabban kerül meghatározásra a kötelező tartalék szintje, annál kevesebb kölcsönt kell a bankoknak kihelyezniük, ami alacsonyabb mértékű pénzteremtéshez vezet.

megköveteli az euroövezetben létrehozott hitelintézetektől, hogy az előírt kötelező tartalékaikat (betétek formájában) az NKB-juknál vezetett számlán tartsák.¹²³

E jelentés középpontjában az NKB-k által elfogadott nemzeti jogszabályoknak vagy rendelkezéseknek, valamint az NKB-k alapokmányának a kiváltságos hozzáférés Szerződésben megfogalmazott tilalmával való összeegyeztethetősége áll. Ez a jelentés azonban nem érinti az arra vonatkozó értékeléseket, hogy a tagállamok törvényi, rendeleti, szabályozási vagy közigazgatási rendelkezéseivel, a prudenciális megfontolásokra hivatkozva nem kerülik-e meg a kiváltságos hozzáférés tilalmát. Az ilyen értékelések meghaladják e jelentés terjedelmét.

2.2.6 Az euro egységes írásmódja

Az Európai Unióról szóló szerződés 3. cikkének (4) bekezdése akként rendelkezik, hogy az „Unió egy gazdasági és monetáris uniót hoz létre, amelynek pénzneme az euro”. A Szerződések valamennyi, a latin betűs ábécét használó hivatalos nyelvi változatának szövegében az euro egyes számban és alanyesetben következetesen „euro”-ként kerül meghatározásra. Az eurót a görög betűs ábécét használó szövegben „ευρώ”-nak, a cirill betűs ábécét használó szövegben pedig „евро”-nak írják.¹²⁴ Ezzel összhangban az euro bevezetéséről szóló, 1998. május 3-i 974/98/EK tanácsi rendelet¹²⁵ egyértelművé teszi, hogy az egységes valuta neve az EU valamennyi hivatalos nyelven ugyanaz kell, hogy legyen, figyelembe véve az eltérő ábécék létezését. A Szerződések ennél fogva megkövetelik az „euro” szó egységes írásmódját egyes szám alanyesetben valamennyi uniós és nemzeti jogi rendelkezésben, figyelembe véve az eltérő ábécék létezését.

Az Uniónak az egységes valuta nevének meghatározására irányuló kizárólagos hatáskörére tekintettel az e szabálytól való bármely eltérés összeegyeztethetetlen a Szerződésekkel, és megszüntetendő.¹²⁶ Míg ez az alapelv vonatkozik valamennyi nemzeti jogszabályra, az egyes országokra vonatkozó fejezetek értékelésének középpontjában az NKB-k alapokmánya és az euro bevezetésére vonatkozó jogszabályok állnak.

¹²³ Lásd: az Alapokmány 19. cikke; a Tanács 2531/98/EK rendelete (1998. november 23.) a kötelező tartalékok Európai Központi Bank által történő alkalmazásáról (HL L 318., 1998.11.27., 1. o.); az Európai Központi Bank 1745/2003/EK rendelete (2003. szeptember 12.) a kötelező tartalékok alkalmazásáról (EKB/2003/9) (HL L 250., 2003.10.2., 10. o.); valamint az Európai Központi Bank 1071/2013/EU rendelete (2013. szeptember 24.) a monetáris pénzügyi intézmények ágazati mérlegéről (EKB/2013/33) (HL L 297., 2013.11.7., 1. o.).

¹²⁴ A Szerződésekhez csatolt, a „Lett Köztársaság, a Magyar Köztársaság és a Máltai Köztársaság nyilatkozata a közös pénz nevének a Szerződésekben szereplő írásmódjáról” rögzíti, hogy: „A Szerződésekben említett közös pénz nevének a bankjegyeken és pénzérméken megjelenő egységes írásmódját nem érintve, Lettország, Magyarország és Málta kinyilvánítja, hogy a közös pénz nevének, ideértve annak származékos alakjait is, a Szerződések lett, magyar, illetve máltai szövegében alkalmazott írásmódja semmiben nem befolyásolja a lett, a magyar, illetve a máltai nyelv fennálló szabályait”.

¹²⁵ HL L 139., 1998.5.11., 1. o.

¹²⁶ A CON/2012/87 vélemény.

2.2.7 NKB-k jogi integrálódása az eurorendszerbe

A nemzeti jogszabályok (különösen az NKB-k alapokmánya, valamint az egyéb jogszabályok) azon előírásai, amelyek megakadályoznák az eurorendszerrel kapcsolatos feladatok ellátását vagy az EKB határozatainak betartását, abban a pillanatban összeegyeztethetlenné válnak az eurorendszer hatékony működésével, amint az érintett tagállam bevezette az eurót. Módosítani kell tehát a nemzeti jogszabályokat, hogy az eurorendszerrel kapcsolatos feladatok tekintetében biztosítsák a Szerződéssel és az Alapokmánnal való összeegyeztethetőséget. A Szerződés 131. cikkének való megfelelés érdekében a nemzeti jogszabályokat az összeegyeztethetőségnek a KBER létrehozásának időpontjáig (Svédország esetében), illetve 2004. május 1-jéig, 2007. január 1-jéig, illetve 2013. július 1-jéig (az Unióhoz e napokon csatlakozott tagállamok esetében) történő biztosítása érdekében módosítani kellett. Azoknak a jogszabályi követelményeknek azonban, amelyek az NKB eurorendszerbe történő teljes jogi integrációjára vonatkoznak, csak abban a pillanatban kell érvénybe lépniük, amikor a teljes integráció megvalósul, azaz azon a napon, amikor az eltéréssel rendelkező tagállam bevezeti az eurót.

Az e jelentésben megvizsgált fő területek azok, ahol jogszabályi rendelkezések akadályozhatják, hogy az NKB-k megfeleljenek az eurorendszer követelményeinek. Ide tartoznak azok a rendelkezések, (a) amelyek megakadályozhatják, hogy az NKB-k részt vegyenek az EKB döntéshozó szervei által meghatározott egységes monetáris politika végrehajtásában, vagy (b) amelyek hátráltathatják az NKB elnökét az EKB Kormányzótanácsának tagjaként rá háruló feladatai teljesítésében, illetve (c) amelyek nem tartják tiszteletben az EKB előjogait, vagy (d) amelyek nem ismerik el, hogy azon tagállamokban, amelyeknek hivatalos fizetőeszköze az euro, a KBER-rel kapcsolatos feladatokra vonatkozó kizárólagos hatáskör visszavonhatatlanul az Unióra szállt,¹²⁷ vagy (e) amelyek alapján a KBER-rel kapcsolatos feladataik elvégzésében az NKB-kat nemzeti hatóságok olyan döntései kötelezik, amelyek ellentétben állnak az EKB jogi aktusaival. Megkülönböztetjük a gazdaságpolitikai célkitűzéseket, feladatokat, pénzügyi rendelkezéseket, árfolyam-politikát, valamint a nemzetközi együttműködést. Végezetül megemlítjük azokat az egyéb területeket, ahol az NKB-k alapokmánya módosításra szorulhat.

Gazdaságpolitikai célkitűzések

Valamely NKB eurorendszerbe való teljes integrációja megköveteli, hogy jogszabályban foglalt célkitűzései összeegyeztethetőek legyenek a KBER-nek az Alapokmány 2. cikkében meghatározott célkitűzéseivel. Ez többek között azt jelenti, hogy a „nemzeti színezetű” jogszabályi célkitűzések – például amikor jogszabályi rendelkezések olyan kötelezettséget írnak elő, hogy a monetáris politikát az érintett tagállam általános gazdaságpolitikája keretén belül kell folytatni – módosításra szorulnak. Mindemellett az NKB másodlagos célkitűzéseinek összeegyeztethetőeknek kell lenniük, illetve nem ütközhetnek azzal a kötelezettségével, hogy támogassa az Unión belüli általános gazdaságpolitikát azzal

¹²⁷ A CON/2020/2 vélemény.

a céllal, hogy hozzájáruljon az Európai Unióról szóló Szerződés 3. cikkében megállapított uniós célkitűzések megvalósításához, ami önmagában is olyan célkitűzés, amely nem befolyásolhatja az árstabilitás fenntartását.¹²⁸

Feladatok

Azon tagállamok NKB-jának feladatait, amelyek pénzneme az euro, túlnyomórészt a Szerződés és az Alapokmány határozza meg, tekintettel arra, hogy az adott NKB az eurorendszer szerves része. Ezért a Szerződés 131. cikkének való megfelelés érdekében az NKB statútumában szereplő, a feladatokra vonatkozó rendelkezéseket össze kell vetni a Szerződés és az Alapokmány vonatkozó rendelkezéseivel, és az esetleg fennálló összeegyeztethetetlen elemeket hatályon kívül kell helyezni.¹²⁹ Ez minden olyan rendelkezésre vonatkozik, amely az euro bevezetését és az eurorendszerbe történő integrációt követően gátját képezheti a KBER-hez kapcsolódó feladatok ellátásának, illetve különösen azokra a rendelkezésekre, amelyek nem tartják tiszteletben a KBER-nek az Alapokmány IV. fejezetében meghatározott hatásköreit.

A monetáris politikára vonatkozó bármely nemzeti jogszabályi rendelkezésnek el kell ismernie, hogy az EU monetáris politikájának végrehajtása az eurorendszeren keresztül történik.¹³⁰ Az NKB-k alapokmányai tartalmazhatnak a monetáris politikai eszköztárra vonatkozó rendelkezéseket. Az ilyen rendelkezéseknek a Szerződés és az Alapokmány vonatkozó rendelkezéseivel hasonlóknak kell lenniük, és a Szerződés 131. cikkének való megfelelés érdekében minden összeegyeztethetetlen elemet hatályon kívül kell helyezni.

A fiskális folyamatok figyelemmel kísérése olyan feladat, amelyet az NKB-k rendszeresen végeznek, a monetáris politikában követendő irányvonal megfelelő értékelése érdekében. Az NKB-k a megfigyelő tevékenységük és az általuk adott tanács függetlensége alapján kifejtetik a releváns fiskális fejleményekre vonatkozó észrevételeiket az európai monetáris unió megfelelő működéséhez való hozzájárulás érdekében. A fiskális folyamatok NKB-k által monetáris politikai okokból történő figyelemmel kísérésének a releváns államháztartási adatokhoz való teljes hozzáférése kell alapulnia. Ennek megfelelően az NKB-knak feltétel nélküli, időszerű és automatikus hozzáféréssel kell rendelkezniük valamennyi releváns államháztartási statisztikához. Ugyanakkor az NKB-k szerepének nem szabad túlterjeszkednie a figyelemmel kísérésre irányuló olyan tevékenységeken, amelyek – közvetve vagy közvetlenül – a monetáris politikai feladatuk ellátásából erednek, illetve ahhoz kapcsolódnak.¹³¹ Egy NKB-nak az előrejelzések és a fiskális folyamatok elemzésére vonatkozó formális megbízatása olyan funkciót (valamint ehhez kapcsolódó felelősségi kört) teremt az NKB számára a fiskális politika

¹²⁸ A CON/2010/30 és a CON/2010/48 vélemény.

¹²⁹ Lásd különösen a Szerződés 127. és 128. cikkét, valamint az Alapokmány 3–6. és 16. cikkét.

¹³⁰ A Szerződés 127. cikke (2) bekezdésének első franciabekezdése.

¹³¹ A CON/2012/105, CON/2013/90 és a CON/2013/91 vélemény.

meghatározása terén, amely annak kockázatával jár, hogy aláássa az eurorendszer monetáris politikai megbízatásának teljesítését és az NKB függetlenségét.¹³²

A pénzügyi piacokon tapasztalható zavarok kezelése érdekében nemzeti szinten hozott jogalkotási kezdeményezésekkel összefüggésben az EKB hangsúlyozta, hogy az euroövezeti pénzpiac nemzeti szegmenseinek bármely torzulását el kell kerülni, mivel az hátrányosan befolyásolhatja az egységes monetáris politika végrehajtását. Különösképpen irányadó ez a bankközi betétekre vonatkozó állami kezességvállalásra.¹³³

A tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy vállalkozások vagy szakemberek likviditási problémái – például az előbbieknél a pénzügyi intézményekkel szemben fennálló hitelállománya – kezelését célzó nemzeti jogi rendelkezések ne legyenek negatív hatással a piac likviditására. Az ilyen rendelkezéseknek különösképpen nem szabad ellentmondaniuk a nyílt piacgazdaság elvének, amelyet az Európai Unióról szóló szerződés 3. cikke is tükröz, mivel ez hátráltathatná a hiteláramlást, továbbá lényegesen befolyásolná a pénzügyi intézmények és piacok stabilitását, ennél fogva hatást gyakorolna az eurorendszer feladatainak ellátására.¹³⁴

Azon nemzeti jogszabályi rendelkezéseknek, amelyek a bankjegykibocsátás kizárólagos jogát az NKB-kra ruházzák, el kell ismerniük, hogy az euro bevezetését követően az EKB Kormányzótanácsának kizárólagos joga, hogy a Szerződés 128. cikke (1) bekezdésében és az Alapokmány 16. cikkében¹³⁵ előírtak szerint az eurobankjegyek kibocsátását engedélyezze, míg az eurobankjegy-kibocsátás joga az EKB-t és az NKB-kat illeti meg. Azokat a nemzeti jogszabályi rendelkezéseket, amelyek az eurobankjegyek címleteivel, előállításával, mennyiségével, illetve a forgalomból történő kivonásával kapcsolatos kérdésekben befolyást biztosítanak a kormány részére, hatályon kívül kell helyezni, vagy azokban el kell ismerni az EKB-nak az eurobankjegyekkel kapcsolatos, a Szerződés és az Alapokmány rendelkezéseiben meghatározott hatásköreit. Az NKB-k és a kormányok közötti, az euroérmékkel kapcsolatos hatáskörmegosztásra való tekintet nélkül az euro bevezetését követően a vonatkozó jogszabályokban el kell ismerni az EKB-nak az euroérmék kibocsátásra kerülő mennyiségével kapcsolatban gyakorolt engedélyezési hatáskörét. Egy tagállam nem tekintheti a forgalomban lévő készpénzt az NKB-jának az adott tagállam kormánya felé fennálló adósságaként, mivel ez ellentétes lenne a közös valuta fogalmával, és összeegyeztethetetlen lenne az eurorendszer jogi integrációjának követelményeivel.¹³⁶

---

¹³² Például a tagállamok költségvetési keretrendszerére vonatkozó követelményekről szóló, 2011. november 8-i 2011/85/EU tanácsi irányelvet (HL L 306., 2011.11.23., 41. o.) a nemzeti jogba átültető jogi rendelkezések. Lásd a CON/2013/90 és a CON/2013/91 véleményt.

¹³³ A CON/2009/99, CON/2011/79 és a CON/2017/1 vélemény.

¹³⁴ A CON/2010/8 vélemény.

¹³⁵ A CON/2024/1 vélemény 3.1. bekezdése.

¹³⁶ A CON/2008/34 vélemény.

Ami a devizatartalékok kezelését illeti,¹³⁷ az eurót bevezetett azon tagállamok, amelyek nem adják át hivatalos devizatartalékaikat¹³⁸ az NKB-juknak, megszegik a Szerződés rendelkezéseit. Emellett valamely harmadik félnek – például kormánynak vagy parlamentnek – bármely joga, amely lehetővé teszi, hogy befolyásolja az NKB-nak a hivatalos devizatartalékkal való gazdálkodásra vonatkozó döntéseit, nem lenne összeegyeztethető a Szerződés 127. cikke (2) bekezdésének harmadik franciabekezdésével. Az NKB-knak továbbá az EKB jegyzett tőkéjében való részesedésük arányában hozzá kell járulniuk az EKB devizatartalékokat megtestesítő eszközeihez. Így nem lehet jogi akadálya annak, hogy az NKB-k devizatartalékokat megtestesítő eszközöket adjanak át az EKB-nak.

Habár a KBER Alapokmányának 34.1 cikke alapján a statisztika körében elfogadott rendeletek nem keletkeztetnek jogokat vagy kötelezettségeket azon tagállamok tekintetében, amelyek még nem vezették be az eurót, az Alapokmány statisztikai információk gyűjtésére vonatkozó 5. cikke minden egyes tagállamra irányadó attól függetlenül, hogy az bevezette-e az eurót. Ennek megfelelően azok a tagállamok, amelyek pénzneme nem az euro, kötelesek nemzeti szinten kialakítani és végrehajtani minden olyan intézkedést, amelyet megfelelőnek találnak az EKB statisztikai adatszolgáltatási követelményeinek¹³⁹ kielégítése érdekében szükséges statisztikai adatgyűjtésre, valamint kötelesek a statisztika körében az arra való időszzerű felkészülésre, hogy olyan tagállammá váljanak, amelynek pénzneme az euro.¹⁴⁰ Az NKB-k és a nemzeti statisztikai hivatalok közötti együttműködés kereteit rögzítő nemzeti jogszabályoknak biztosítaniuk kell az NKB függetlenségét a KBER statisztikai keretrendszerében fennálló feladataik ellátása során.¹⁴¹

Pénzügyi rendelkezések

Az Alapokmány pénzügyi rendelkezései a pénzügyi beszámolókkal,¹⁴² a könyvvizsgálattal,¹⁴³ a tőkejegyzéssel,¹⁴⁴ a devizatartalékokat megtestesítő eszközök átadásával¹⁴⁵ és a monetáris jövedelem felosztásával¹⁴⁶ kapcsolatos szabályokat foglalják magukban. Az NKB-knak képesnek kell lenniük az e rendelkezések szerinti kötelezettségeik teljesítésére, ezért minden összeegyeztethetetlen nemzeti rendelkezést hatályon kívül kell helyezni.¹⁴⁷

---

¹³⁷ A Szerződés 127. cikke (2) bekezdésének harmadik franciabekezdése.

¹³⁸ Kivéve a Szerződés 127. cikk (3) bekezdése alapján a tagállamok kormányai által tartható, devizában tartott technikai egyenlegeket.

¹³⁹ Ebben a vonatkozásban a nemzeti jogszabályoknak biztosítaniuk kell az uniós jogszabályokban meghatározott adatszolgáltatási követelményekkel való összhangot. Lásd a CON/2020/29 véleményt.

¹⁴⁰ A CON/2013/88 vélemény.

¹⁴¹ A CON/2015/5 és a CON/2015/24 vélemény.

¹⁴² Az Alapokmány 26. cikke.

¹⁴³ Az Alapokmány 27. cikke.

¹⁴⁴ Az Alapokmány 28. cikke.

¹⁴⁵ Az Alapokmány 30. cikke.

¹⁴⁶ Az Alapokmány 32. cikke.

¹⁴⁷ A CON/2022/37 vélemény 2.1. és 3.2–3.4. bekezdése; a CON/2023/24 vélemény 2.1., 2.2. és 3.1–3.5. bekezdése.

Árfolyam-politika

Az eltéréssel rendelkező tagállam nemzeti jogszabályai rendelkezhetnek úgy, hogy a kormány felel a tagállam árfolyam-politikájáért, az NKB pedig tanácsadói, illetve végrehajtói szerepet kap. Azonban, amikor a tagállam bevezeti az eurót, az ilyen jogszabályi rendelkezéseknek a Szerződés 138. és 219. cikkének megfelelően tükrözniük kell azt a tényt, hogy az euroövezet árfolyam-politikájával kapcsolatos felelősség uniós szintre emelkedett.

Nemzetközi együttműködés

Az euro bevezetésének feltétele, hogy a nemzeti jogszabályok összeegyeztethetők legyenek az Alapokmány 6.1 cikkével, amely szerint az eurorendszer feladatkörébe tartozó nemzetközi együttműködés területén az EKB határozza meg a KBER képviselésének formáját. Egy NKB nemzetközi monetáris intézményekben való részvételét lehetővé tevő nemzeti jogszabályoknak az ilyen részvételt az EKB jóváhagyásától kell függővé tenniük (az Alapokmány 6.2 cikke).

Vegyes rendelkezések

A fenti kérdéseken túlmenően egyes tagállamok esetében vannak egyéb területek is, ahol szükséges a nemzeti rendelkezések módosítása (például az elszámolási és fizetési rendszerek, valamint az információcsere terén).

3 A gazdasági konvergencia helyzete

E fejezet horizontális áttekintést ad. Az átfogó értékelés szempontjából lényeges néhány tényező tárgyalására nem itt, hanem a 4. és 5. fejezetben kerül sor.

A kihívásokkal teli gazdasági körülmények miatt, a konvergenciakritériumoknak való megfelelést illetően csak mérsékelt előrelépés történt az EKB 2022. évi konvergenciajelentése óta. A HICP-infláció a jelentésben vizsgált mind a hat országban meghaladja a referenciaértéket, közülük öt országban jelentősen (3.1 táblázat). 2022 áprilisa óta az euroövezettel szembeni hosszú távú kamatláb-különbségek 12 havi átlaga egy országban emelkedett, négy országban csökkent, és egy országban változatlan maradt. 2022-ben három ország nem teljesítette a hosszú távú kamatlábra vonatkozó kritériumot, mivel a kamatláb meghaladta a referenciaértéket. A jelentésben vizsgált néhány ország valutája jelentős ingadozásokat mutatott az euróval szemben az elmúlt néhány évben. A legtöbb országban a Covid19-világjárványt követően, a gazdaság fellendülésével és a járvány elleni védőintézkedések fokozatos kivezetésével párhuzamosan javulás állt be az államháztartás helyzetében. Az esetek többségében azonban az államháztartási hiány és az adósságráta a járvány előtti szint felett marad, részben az Oroszország Ukrajna elleni háborújának gazdasági hatásai és az ebből eredő magas energiaárakra válaszul hozott fiskális politikai intézkedések miatt.

3.1 táblázat

A gazdasági konvergenciamutatók összefoglaló táblázata

	Árstabilitás		Az állami költségvetés alakulása és előrejelzések		Árfolyam		Hosszúlejárat ú kamatláb ⁶
	HICP-infláció ¹	Túlzott hiány ^{2,3}	Államháztartási többlet (+)/hiány (-) ⁴	Államháztartás adóssága ⁴	ERM II-ben tagvaluta ³	Euróval szembeni árfolyam ⁵	
Bulgária							
2022	13,0	Nem	-2,9	22,6	Igen	0,0	1,5
2023	8,6	Nem	-1,9	23,1	Igen	0,0	3,8
2024	5,1	Nem	-2,8	24,8	Igen	0,0	4,0
Csehország							
2022	14,8	Nem	-3,2	44,2	Nem	4,2	4,3
2023	12,0	Nem	-3,7	44,0	Nem	2,3	4,4
2024	6,3	Nem	-2,4	45,2	Nem	-4,2	4,2
Magyarország							
2022	15,3	Nem	-6,2	74,1	Nem	-9,1	7,6
2023	17,0	Nem	-6,7	73,5	Nem	2,4	7,5
2024	8,4	Nem	-5,4	74,3	Nem	-2,0	6,8
Lengyelország							
2022	13,2	Nem	-3,4	49,2	Nem	-2,6	6,1
2023	10,9	Nem	-5,1	49,6	Nem	3,1	5,8
2024	6,1	Nem	-5,4	53,7	Nem	4,9	5,6
Románia							
2022	12,0	Igen	-6,3	47,5	Nem	-0,2	7,5
2023	9,7	Igen	-6,6	48,8	Nem	-0,3	6,7
2024	7,6	Igen	-6,9	50,9	Nem	-0,6	6,4
Svédország							
2022	8,1	Nem	1,2	33,2	Nem	-4,8	1,5
2023	5,9	Nem	-0,6	31,2	Nem	-8,0	2,5
2024	3,6	Nem	-1,4	32,0	Nem	0,7	2,5
Referenciaérték⁷	3,3		-3,0	60,0			4,8

Források: Európai Bizottság (Eurostat, Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóság) és Központi Bankok Európai Rendszere.

1) Átlagos éves változás százalékban. A 2024-es adatok a 2023 júniusa és 2024 májusa közötti időszakra vonatkoznak.

2) Arra utal, hogy az adott ország legalább az év egy részében a túlzott hiány meglétére vonatkozó EU tanácsi határozat hatálya alá tartozott-e.

3) A 2024-re vonatkozó információ a statisztikák lezárásának időpontjái (2024. június 19.) tartó időszakra terjed ki.

4) A GDP százalékában. A 2024-re vonatkozó adatok az Európai Bizottság 2024. tavaszi gazdasági előrejelzéséből származnak.

5) Éves változás százalékban. A pozitív (negatív) számok az euróval szembeni felértékelődést (leértékelődést) mutatják. A 2024-es adatok a 2024. január 1. és 2024. június 19. közötti időszakra vonatkoznak.

6) Átlagos éves kamatláb. A 2024-es adatok a 2023 júniusa és 2024 májusa közötti időszakra vonatkoznak.

7) A HICP-infláció és a hosszú távú kamatlábak referenciaértékei a 2023 júniusa és 2024 májusa közötti időszakra vonatkoznak; az államháztartási egyenleg és az államadósság esetében a Szerződés 126. cikkének (2) bekezdésében hivatkozott referenciaértékek a vonatkozó, túlzott hiány esetén követendő eljárásról szóló (12. sz.) jegyzőkönyvben vannak meghatározva.

Az elmúlt két évben az ukrajnai orosz invázió következtében jelentősen gyengült a gazdasági tevékenység, ami az inflációs ráták megugrásához vezetett. 2022 eleje óta Oroszország Ukrajna elleni háborúja az arra

visszavezethető bizonytalanság, a kereskedelmi és ellátási lánc zavarai, valamint a romló üzleti és fogyasztói bizalom miatt megnehezíti a vizsgált országok gazdasági tevékenységét. Ugyanakkor az energia- és nyersanyagárak megugrása csökkentette a keresletet, és visszafogta a termelést. A vizsgált közép- és kelet-európai országokat különösen erősen érintették a háború gazdasági hatásai, tekintettel a

rájuk jellemző magas energiaintenzitású termelésre, gazdasági nyitottságra, a globális ellátási láncokba való szoros integrálódásra, valamint az Oroszországgal folytatott kereskedelmükre és az Oroszországnak való pénzügyi kitettségükre (lásd még a 3.1 fejezetet). Emellett a monetáris politika szigorítása, amely a vizsgált országok többségében korábban kezdődött, mint az euroövezetben, rányomta bélyegét a gazdasági aktivitásra. Mindez a Cseh Köztársaságot, Magyarországot és Svédországot különösen erősen érintette – ezen országok gazdasága 2023-ban összességében visszaesett. Ugyanebben az évben Lengyelország gyenge növekedést jelentett, miközben Bulgária és Románia gazdasága némileg ellenállóbb maradt, 2% körüli növekedéssel, amit a viszonylag erős belső kereslet támogat.

Várhatóan a közeljövőben valamennyi vizsgált országban erősödni fog a gazdasági aktivitás, viszont a geopolitikai feszültségek beárnyékolják a gazdasági kilátásaikat. A 2023 eleje óta jelen lévő árnyomás és kínálati szűk keresztmetszetek oldódása, valamint a bizalom javulása és a munkaerőpiacok növekvő rugalmasságának köszönhetően 2024-ben gazdasági fellendülés várható a vizsgált országokban. Ezzel együtt a gazdasági aktivitást várhatóan továbbra is visszafogják majd a szigorú finanszírozási feltételek és a bizonytalanság. A bizonytalanság egyik fő forrása a geopolitikai feszültség, amely tovább fokozhatja a széttöredezettségi tendenciákat, további zavarokat okozhat a kereskedelemben és a befektetések terén, és ronthatja a kockázati megítélést. A gazdasági kilátásokat az elmúlt években a legtöbb vizsgált országban tapasztalt árversenyképesség-csökkenés és az infláció pályáját övező bizonytalanság is visszafogja.

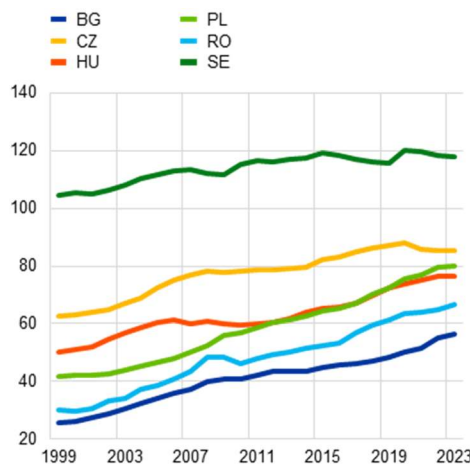
Az elmúlt évtizedekben a vizsgált közép- és kelet-európai országok előrelépést értek el az euroövezeti átlaghoz való reálkonvergencia tekintetében. 1999 óta ezek az országok az egy főre jutó reál-GDP tekintetében jelentősen behozták az euroövezeti átlaghoz viszonyított lemaradásukat (3.1 ábra). 2019 óta azonban a felzárkózási folyamat megtorpant, sőt néhány országban meg is fordult, különösen a Cseh Köztársaságban, ahol 2019 vége és 2023 tavasza között jelentős reálárfolyam-felértékelődés volt tapasztalható. Ugyanakkor továbbra is jelentős makrogazdasági és pénzügyi sebezhetőségek állnak fenn, bár ezek mértéke országonként különböző. Amennyiben nem sikerül velük megbirkózni, ezek a sebezhetőségek hosszú távon várhatóan fokozzák az országok külső sokkoknak való kitettségét, és lelassítják a konvergenciafolyamatokat. Az említett országok hosszú távú reálkonvergenciájával kapcsolatos legfontosabb kihívások közé tartozik i. a változó és bizonytalan geopolitikai helyzet, amely nemcsak a kereskedelmet és a beruházásokat érintheti a közeljövőben, hanem a hosszú távú termelési trendeket is alakíthatja; ii. az ipari struktúrák változása, ami jellemzően a közepes jövedelmi szintről a magas jövedelmi szint felé haladó országok számára jelent kihívást; iii. a tartós munkaerőhiány és a kedvezőtlen demográfiai fejlemények, különösen a magasan képzett személyek elvándorlása; és iv. a kormányzás minősége, az intézményi kapacitás és az üzleti környezet javítása terén tapasztalható korlátozott előrelépés.

3.1 ábra

Egy főre jutó reál-GDP

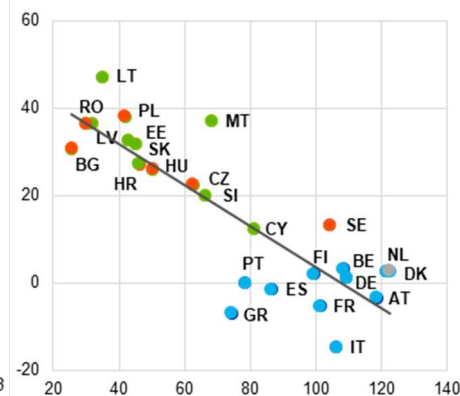
a) Az euroövezet átlagához képest

(index: euroövezet = 100)

b) Az 1999-es kiinduló szint a későbbi változáshoz viszonyítva az euroövezet átlagához képest

(index: euroövezet = 100; x-tengely: 1999-es szint; y-tengely: szintváltozás százalékpontban, 1999–2023)

Források: Az Európai Bizottság (Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóság) és az EKB számításai.

Megjegyzések: Az egy főre jutó reál-GDP alapján, vásárlóerő-standardban kifejezve. A b) panelen a piros pontok jelzik a vizsgált országokat, a zöld pontok jelzik azokat az országokat, amelyek 2003-tól csatlakoztak az euroövezethez, a világoskék pontok jelzik azokat az országokat, amelyek 2003 előtt csatlakoztak az euroövezethez, a szürke pont pedig Dániát jelöli. Írországot a 2015-ben végrehajtott rendkívüli, nem a gazdasági aktivitás tényleges növekedését tükröző GDP-felülvizsgálat miatt nem tárgyaljuk.

Luxemburgot azért hagytuk ki, mert az egy főre jutó GDP számításait torzíja a határokon túlról érkező munkavállalók nagy száma.

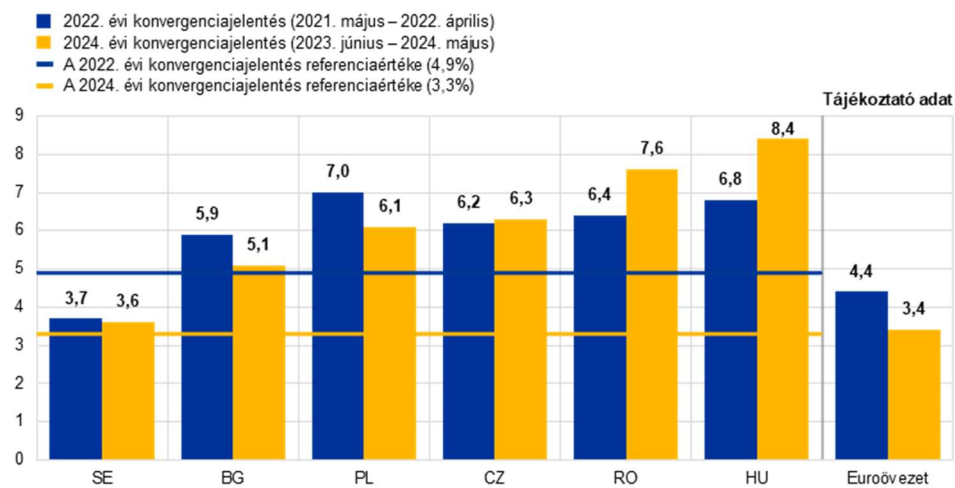
Ami az árstabilitási kritériumot illeti, a 12 havi átlagos inflációs ráta a jelentésben vizsgált mind a hat ország esetében meghaladta a 3,3%-os referenciaértéket (3.2 ábra).

Bulgária, a Cseh Köztársaság, Magyarország, Lengyelország és Románia jóval a referenciaérték feletti inflációs rátát könnyvelt el, míg Svédországban az infláció valamivel meghaladta a referenciaértéket. A 2022. évi konvergenciajelentésben az inflációs ráta Bulgáriában, a Cseh Köztársaságban, Magyarországon, Lengyelországban és Romániában is jóval meghaladta az akkor alkalmazott, 4,9%-os referenciaértéket.

3.2 ábra

HICP-infláció

(átlagos éves százalékos változások)

Forrás: Eurostat.

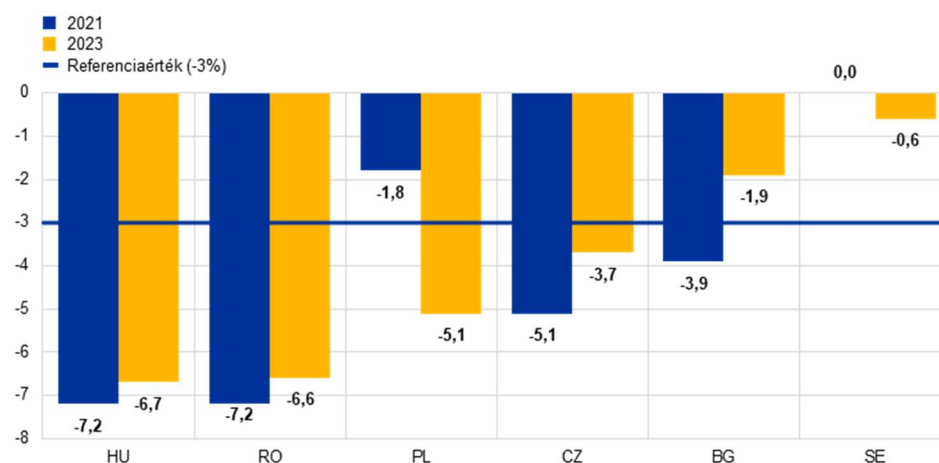
E jelentés közzétételének időpontjában Románia ellen az EU Tanács határozata értelmében túlzotthiány-eljárás folyik. Emellett az Európai Bizottság 2024 júniusában megállapította, hogy Magyarország és Lengyelország nem teljesíti a Stabilitási és Növekedési Paktum hiánykritériumát. A világvárvány alatti meredek növekedést követően a költségvetési hiány többnyire csökkent, de 2023-ban Svédország kivételével minden országban magas szinten maradt. A 2022. évi konvergenciajelentéshez képest a vizsgált országok közül négyben javult a költségvetési egyenleg, viszont Lengyelországban jelentősen, Svédországban pedig kisebb mértékben romlott. 2023-ban a költségvetési hiány a referenciaérték felett alakult a vizsgált országok közül négyben: Magyarországon és Romániában jelentősen meghaladta a referenciaértéket, a GDP 6,7%-át, illetve 6,6%-át kitevő, Lengyelországban a GDP 5,1%-át kitevő értékkel jóval a referenciaérték fölött alakult, míg a Cseh Köztársaságban a GDP 3,7%-át kitevő értékkel mérsékelten a referenciaérték fölött alakult (3.3 ábra). Az Európai Bizottság 2024. tavaszi gazdasági előrejelzése szerint 2024-ben a GDP-arányos hiány várhatóan négy országban romlik, miközben Magyarországon, Lengyelországban és Romániában a 3%-os referenciaérték felett marad. 2025-ban a költségvetés egyenlegének javulása várható négy országban, de várhatóan továbbra is meghaladja a referenciaértéket Magyarországon, Lengyelországban és Romániában. Ami az adósságkritériumot illeti, az adósságráta 2023-ban Bulgáriában és Svédországban egyaránt jóval a referenciaérték alatt alakult (3.4 ábra). A Cseh Köztársaságban, Lengyelországban és Romániában a referenciaérték alatt maradt, a GDP 40 és 50%-a közötti értéken. A vizsgált országok közül 2023-ban a GDP-arányos államadósság csak Magyarország esetében haladta meg a 60%-os referenciaértéket. E jelentés határnapján Románia ellen az Európai Tanács határozata értelmében még mindig túlzotthiány-eljárás zajlott. 2020 áprilisában túlzotthiány-eljárás indult, és 2024 júniusában a Bizottság megállapította, hogy Románia nem tett hatékony lépéseket a túlzott hiány megszüntetésére. A Bizottság ugyanakkor arra a következtetésre jutott, hogy a költségvetési hiányra vonatkozóan a Stabilitási és Növekedési Paktumban

megjelölt kritérium sem Magyarországon, sem Lengyelországban nem teljesült a 2023-as eredmények és a 2024-re tervezett hiányok alapján. Következésképpen a Bizottság bejelentette azon szándékát, hogy 2024 júliusában javasolja az EU Tanácsának a Szerződés 126. cikkének (6) bekezdése szerinti határozat elfogadását, amely megállapítja Magyarországon és Lengyelországban a túlzott hiányt.

3.3 ábra

Államháztartási többlet (+) vagy hiány (-)

(a GDP százalékában)

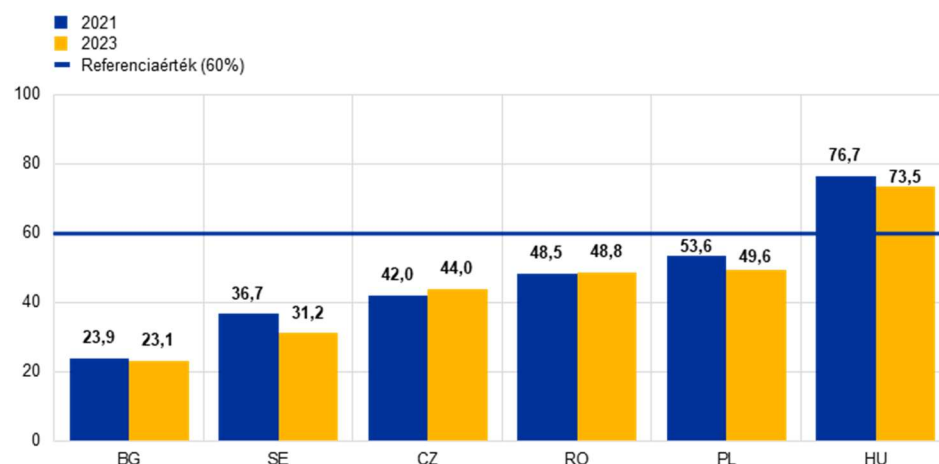
Forrás: Eurostat.

Megjegyzés: A 2022. évi konvergenciajelentés óta a 2021. évi adatok kissé módosultak.

3.4 ábra

Az államháztartás bruttó adóssága

(a GDP százalékában)

Forrás: Eurostat.

Megjegyzés: A 2022. évi konvergenciajelentés óta a 2021. évi adatok kissé módosultak.

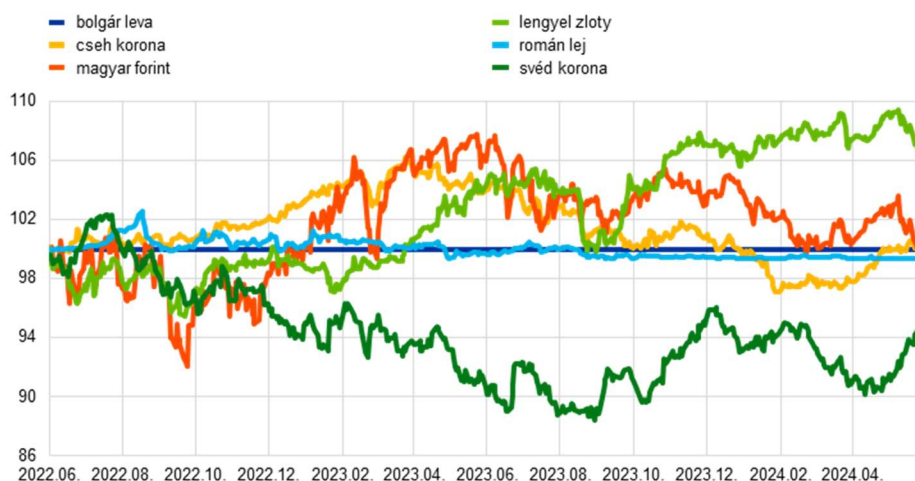
Ami az árfolyamkritériumot illeti, e jelentés közzétételének időpontjában csak a bolgár leva vesz részt az árfolyam-mechanizmusban (ERM II). A bolgár levát 2020 júliusában, eurónként 1,95583 leva középfolyamon vették fel az ERM II-be, $\pm 15\%$ -os standard ingadozási sávval. Bulgária egyoldalú kötelezettségvállalásként a

meglévő valutatanácsa mellett csatlakozott az ERM II-höz, nem róva semmilyen plusz kötelezettséget az EKB-ra. Az ERM II-ben való részvételről szóló megállapodás a bolgár hatóságok által vállalt számos szakpolitikai kötelezettségen alapult. A kétéves referencia-időszakban a bolgár leva nem tért el a középárfolyamától. Az alacsony volatilitást mutató román lej kivételével az ERM II-ben részt nem vevő többi valuta viszonylag magas volatilitást mutatott. A cseh korona, a román lej és a svéd korona 2024 júniusában gyengébb volt az euróval szemben, mint 2022 júniusában. Ugyanakkor a magyar forint közel azonos szinten forgott, míg a lengyel zloty erősödött (3.5 ábra).¹⁴⁸

3.5 ábra

Kétoldalú árfolyamok az euróval szemben

(index: 2022. június átlaga = 100; napi adatok; 2022. június 20. – 2024. június 19.)

Forrás: EKB.

Megjegyzés: A felfelé (lefelé) irányuló mozgás a valuta felértékelődését (leértékelődését) jelzi.

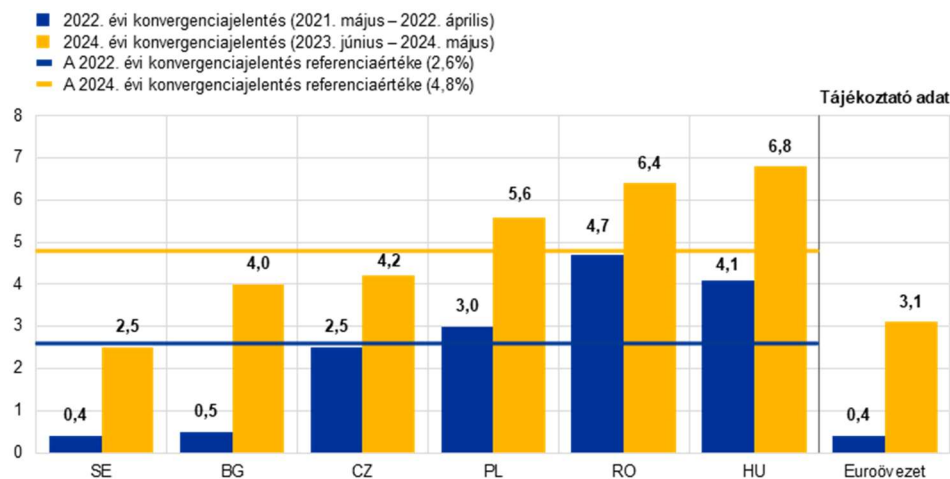
Ami a hosszú távú kamatlábak konvergenciáját illeti, a vizsgált hat ország közül három esetben haladták meg a hosszú távú kamatlábak a 4,8%-os referenciaértéket (3.6 ábra). Lengyelországban, Romániában és Magyarországon a kamatlábak meghaladták a referenciaértéket. A legalacsonyabb értéket Svédországban rögzítették. A 2022. évi konvergenciajelentésben a hosszú távú kamatláb Lengyelországban és Magyarországon meghaladta az akkori 2,6%-os referenciaértéket, Romániában pedig jelentősen meghaladta azt.

¹⁴⁸ E jelentésben az árfolyamok nemzeti valuta/euro alapon vannak megadva. Így az árfolyam csökkenése az adott valuta euróval szembeni felértékelődésének felel meg, míg az árfolyam emelkedése az adott valuta euróval szembeni leértékelődését jelenti, ahol a százalékos változások a valuta fel- vagy leértékelődésének mértékét jelzik.

3.6 ábra

Hosszú távú kamatlábak

(százalékok, éves átlag)

Források: Eurostat és EKB.

A konvergenciakritériumoknak való megfelelés mérlegelésekor elsőrendű

fontosságú a fenntarthatóság. A konvergenciát tartósan kell elérni, nem csak egy bizonyos időpontban. A gazdasági és monetáris unió (GMU) első évtizede rámutatott arra, hogy a gyenge fundamentumok, az országos szinten túlzottan laza makrogazdasági hozzáállás és a nem megfelelő statisztikai kapacitás, valamint a reáljövedelmek konvergenciáját illető túlságosan optimista várakozások nemcsak az érintett országokra nézve jelentenek kockázatokat, hanem az euroövezet egészének zavartalan működésére is. A második évtized azt mutatta, hogy a gazdasági konvergencia kihívást jelenthet, és hosszú időt igényelhet, ha a kezdeti makrogazdasági egyensúlyhiányok jelentősek, a kiigazítási és reformfolyamatok nehezek, és/vagy a káros sokkokkal szembeni ellenálló képesség gyenge. E kihívások kezelése a nemzeti hatóságok felelőssége, és elsősorban az ország saját érdeke, de az euroövezet zavartalan működése és különösen a monetáris politika transzmissziója szempontjából is fontos. A számszerű konvergenciakritériumoknak egy adott időpontban való megfelelés önmagában nem garancia arra, hogy a jövőben az euroövezet tagjaként zökkenőmentesen és előnyösen alakuljanak a gazdasági és pénzügyi fejlemények. Ezért az euroövezetbe csatlakozó országoknak be kell bizonyítaniuk konvergenciafolyamataik fenntarthatóságát, valamint, hogy képesek megfelelni az euro bevezetése által képviselt tartós kötelezettségeknek és kihívásoknak, figyelembe véve, hogy a monetáris unió nem fiskális unió, és hogy ennek következtében a GMU-n belüli kockázatmegosztási mechanizmusok rendkívül korlátozottak.

A fenntartható konvergencia elérése érdekében sok vizsgált ország esetén

tartós gazdaságpolitikai kiigazítások szükségesek. A fenntartható konvergencia előfeltételei közé tartozik a makrogazdasági stabilitás és a támogató üzleti környezet, ideértve a hatékony gazdasági struktúrákat és állami intézményeket, valamint – különösen – az egészséges költségvetési politikát. A termék- és munkaerőpiacok magas fokú rugalmassága elengedhetetlen a makrogazdasági

sokkokkal való megbirkózás érdekében. Stabilitási kultúra megléte szükséges, jól lehangonyzott inflációs várakozásokkal, amelyek segítenek elérni egy árstabilitással jellemzett környezetet. A tőke és a munkaerő hatékony felhasználásához, továbbá a termelékenység és a hosszú távú gazdasági növekedés elősegítéséhez nyílt piacgazdasági feltételekre van szükség, szabad verseny mellett. Az euroövezettel való magas fokú gazdasági integrációra van szükség a konjunktúraciklusok összehangolása érdekében. Ezenkívül megfelelő makroprudenciális politikák megléte szükséges az olyan makrogazdasági és pénzügyi egyensúlyhiányok kialakulásának megakadályozására, mint a túlzott eszközár-emelkedések, valamint a társadalmilag költséges fellendülő/visszaeső („boom-bust”) hitelezés ciklikus ingadozásai. Szükség van a pénzügyi intézmények felügyelete megfelelő kereteinek meglétére is. Az Európai Bizottság által a makrogazdasági egyensúlyhiány kezelésére szolgáló eljárás (MIP) keretében részletes vizsgálatnak alávetett országok számára elsőrendű fontossággal bír, hogy foglalkozzanak a gazdaságaikban meglévő beazonosított egyensúlyhiányokkal. Végül az intézményi környezet ereje, beleértve az ország képességét, hogy gazdasági kiigazítást és megalapozott fiskális politikát valósítson meg, jelentős tényező a gazdasági integrációban és konvergenciában. A Next Generation EU (NGEU) csomag egyedülálló lehetőséget képvisel az euroövezettel való konvergencia folyamatának felgyorsításához, amelynek sikeréhez döntő fontosságú a befektetési tervek és reformok hatékony és eredményes megvalósítása.

3.1 Az árstabilitási kritérium

2024 májusában a vizsgált hat ország közül ötnél a 12 havi átlagos inflációs ráta jóval az árstabilitási kritérium 3,3%-os referenciaértéke felett volt. Az infláció 2021-ben meredeken emelkedett, nagyrészt a bázishatásoknak, az energiaárak erőteljes emelkedésének, a pandémia által előidézett kínálati szűk keresztmetszeteknek és az áruk iránti globális kereslet jelentős növekedésének köszönhetően. 2022 eleje óta Oroszország Ukrajna ellen folytatott háborúja a magasabb energia- és nyersanyagárakon, valamint a már amúgy is feszített ellátási láncok feszültségein keresztül súlyosbítja az inflációs nyomásokat. Ennek következtében az infláció 2022-ben minden vizsgált országban tovább nőtt, bár – részben a belpolitikának köszönhetően – eltérő mértékben. A 2022. évi konvergenciajelentés óta az infláció a vizsgált országok többségében hasonló mintát követett. 2023 júniusa és 2024 májusa között az infláció minden országban jelentősen enyhült, de a svédországi szintnél magasabb maradt Bulgáriában, a Cseh Köztársaságban, Magyarországon, Lengyelországban és Romániában, ami a globális szinten mutatkozó, kedvezőtlen sokkokkal szembeni nagyobb sebezhetőségüket, továbbá ezen országok munkaerőpiacának szűkösségét tükrözte. Tekintettel a fentiekre, ezen öt ország inflációs rátája jelentősen meghaladta a referenciaértéket, miközben Svédországban az inflációs ráta kevéssel a referenciaérték alatt maradt.

Az árak hosszabb távú alakulása a változékony makrogazdasági környezetet tükrözte, különösen az elmúlt néhány évben. Az elmúlt tíz évben mind az infláció átlagos rátáját, mind annak volatilitását illetően jelentős eltérések voltak a vizsgált

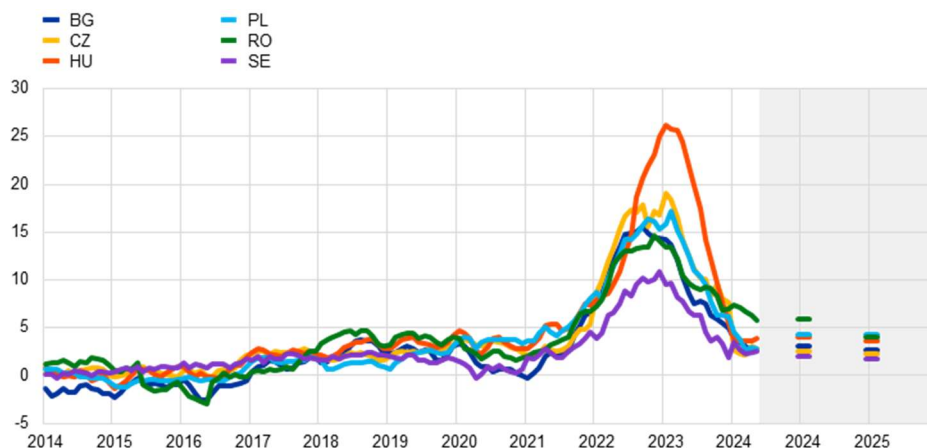
országok között (3.7 ábra). Ebben az időszakban az átlagos infláció minden vizsgált országban folyamatosan magasabb volt, mint az euroövezetben. Kezdetben, 2014 és 2016 között az infláció minden országban visszafogott volt, ami főként a globális nyersanyagárak alakulását, az alacsony importált inflációs nyomást és egyes országokban a tartós kihasználatlan kapacitást, a szabályozott árak és a közvetett adók csökkenését, valamint a nominális effektív árfolyam erősödését tükrözte. Mindeközben a monetáris politikai feltételek jelentősen lazultak. 2017-ben az infláció a gazdasági konjunktúra erősödése, a szilárd belföldi kereslet, az egyre feszesebbé váló munkaerőpiac, valamint az emelkedő energia- és nyersanyagárak emelkedése miatt felgyorsult, ami néhány vizsgált országban a monetáris politikai irányvonal szigorítását ösztönözte. A pandémia 2020-as kitörése abban az évben a gazdasági konjunktúra jelentős esését eredményezte minden vizsgált országban. Néhány országban lassult az infláció, miközben máshol tartósabb maradt, tükrözve az élelmiszerek és szolgáltatások magasabb árait, továbbá a munkaerőpiac szűkösségét. 2021-ben és 2022-ben minden vizsgált országban jelentősen nőtt az infláció, ami nagyrészt az energiaárak meredek emelkedésére, továbbá a kereslet és a kínálat közötti összhangnak a pandémia és a makrogazdasági szakpolitikai válaszok által előidézett hiányára volt visszavezethető. 2022 eleje óta Oroszország Ukrajna elleni háborúja növeli az inflációs nyomásokat. Az infláció említett emelkedése elleni küzdelem érdekében a legtöbb központi bank 2021-ben elkezdte erőteljesen emelni a fő irányadó kamatot, miközben a kormányok saját mérlegelési körükben költségvetés-támogatási intézkedéseket vezettek be, hogy ezáltal enyhítsék a magas infláció miatt a gazdaságra nehezedő terheket. A vizsgált országokban ezekre az intézkedésekre javarészt 2022-ben és 2023-ban került sor, és főként az energiatermékekhez kapcsolódó támogatások emelésében, valamint kisebb mértékben a közvetett adók csökkentésében nyilvánultak meg. A 2022 végén/2023 elején bekövetkező csúcspontot követően, a korábbi monetáris politikai szigorítások, a csökkenő globális energiaárak és inflációs nyomások, valamint az enyhülő ellátási szűk keresztmetszetek következtében az infláció meredeken esni kezdett. Az inflációs dinamika mérséklődése miatt a Cseh Köztársaságban, Magyarországon és Lengyelországban a jegybankok lazítani kezdték a monetáris politikai irányvonalukat, miközben a fiskális támogatási intézkedéseket minden vizsgált országban fokozatosan visszavonták.

3.7 ábra

A HICP-infláció hosszú távú alakulása és kilátása

(éves százalékos változások)

Források: Európai Bizottság (Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóság) és EKB.

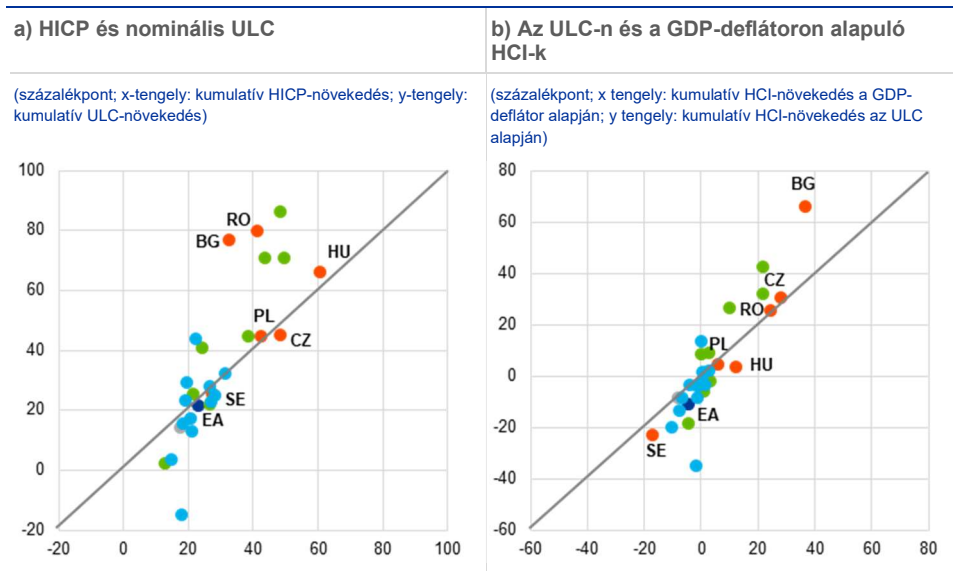
Megjegyzések: A folytonos vonalak a havi HICP éves százalékos változásait ábrázolják. Az árnyékolt területen az Európai Bizottság 2024-es tavaszi gazdasági előrejelzésében szereplő éves HICP-infláció előrejelzése látható.

A vizsgált országok többsége különösen ki volt téve a közelmúltban tapasztalt globális sokkhatásoknak, főként gazdaságuk bizonyos szerkezeti jellemzői miatt.

A közép- és kelet-európai országokban lényegesen magasabb volt az infláció, mint az euroövezetben és Svédországban, ami az ukrajnai háború és a kapcsolódó geopolitikai változások hatásaival szembeni sebezhetőségüket tükrözi. Először is, ezekben az országokra az euroövezethez képest a termelés magasabb energaintenzitása jellemző, főként a nagyobb, több energiát felhasználó ágazatok, például a gyártás és a szállítás, valamint a kevesebb energiahatékony készülék és épület miatt. Másodsor, az említett országok fogyasztási kosara nagyobb arányban tartalmazza az energiát és az élelmiszert az euroövezet országaihoz képest, mely jelenség az alacsonyabb átlagjövedelemekkel rendelkező gazdaságok gyakori jellemzője. Harmadszor, ezeknek a gazdaságoknak a többsége a háború kitörése előtt erősen függött az orosz energiától, és ezáltal sebezhetőbbek voltak az energiaellátás zavaraiival szemben. Negyedszer, ezek az országok mélyen integrálódnak a globális ellátási láncokba, és ezáltal erősebben hatnak rájuk a globális ellátás szűk keresztmetszetei. Míg a külső sokkok fontos mozgatórugói voltak a kezdeti inflációs különbszeteknek, a hazai tényezők is kiemelkedő szerepet játszottak. Különösen a munkaerőpiaci feltételek a legtöbb vizsgált országban feszesek maradtak, történelmi mélypontra süllyedt munkanélküliségi rátákkal és tartós munkaerőhiánnyal, ami erőteljes bérnövekedést eredményezett (3.8 ábra, a) panel) (lásd még a 3.5 fejezetet).

3.8 ábra

A HICP, a nominális fajlagos munkaerőköltség (ULC) és a harmonizált versenyképességi mutatók (HCI) kumulált növekedése 2014 és 2023 között

Források: Eurostat és EKB.

Megjegyzések: Az a) panelen az y tengely a fajlagos munkaköltség kumulált növekedését, az x tengely pedig a kumulált HICP-növekedést mutatja, míg a b) panelen az x tengely a HCI-k kumulatív növekedését mutatja a GDP-deflátor alapján, az y tengely pedig a HCI-k kumulatív növekedését mutatja a teljes ULC alapján. A folyamatos vonalak mindkét panelen a felezővonalat jelentik. A HICP növekedése átlagos éves adatokká aggregált havi adatokból van kiszámítva. Az egyes országok GDP-deflátoron alapuló HCI-jeit az euroövezet 20 országához és az EER-41 kereskedelmi partnerscsoportjához viszonyítva számítják ki, az egyes országok teljes ULC-jén alapuló HCI-jeit pedig az euroövezet 20 országához és az EER-18 kereskedelmi partnerscsoportjához viszonyítva számítják ki. Az euroövezet esetében a GDP-deflátoron és a teljes ULC-n alapuló HCI-jeit az EER-41, illetve az EER-18 kereskedelmi partnerscsoportjához viszonyítva számítják ki. A piros pontok jelzik a vizsgált országokat (címkével), a zöld pontok jelzik azokat az országokat, amelyek 2003-tól csatlakoztak az euroövezethez (címké nélkül), a világoskék pontok jelzik azokat az országokat, amelyek 2003 előtt csatlakoztak az euroövezethez (címké nélkül), a sötétkék pont pedig az euroövezet aggregátumát mutatja.

Habár az inflációs nyomás várhatóan tovább mérséklődik az előrejelzési

horizonton, az infláció konvergenciájának hosszabb távú fenntarthatósága a vizsgált országok többsége esetén aggodalomra ad okot. Az Európai Bizottság

2024. tavaszi gazdasági előrejelzése szerint 2024-ben az infláció várhatóan minden vizsgált országban csökken a 2023-as szintekhez képest az inflációs nyomások és az ellátási szűk keresztmetszetek folyamatos enyhülése, valamint a korábbi monetáris politikai szigorítások miatt. Ugyanakkor Magyarországon, Lengyelországban és Romániában a belső kereslet élénkülése és a magas munkaerőköltség-növekedés miatt 2024-ben és 2025-ben várhatóan magas marad az infláció, míg Svédországban az előrejelzések szerint már 2024-ben közelíteni fog a célhoz. Ezeket az előrejelzéseket azonban – tekintettel a jelenlegi körülményekre – jelentős bizonytalanság övezi. Az inflációs kilátásokat fenyegető kockázatok szinte minden vizsgált országban felfelé irányulnak, mivel a globális ellátási szűk keresztmetszetek és az energiapiaci feszültségek kiújulásával a vártnál erősebb infláció alakulhat ki, ami a munkaerőpiacok feszességét figyelembe véve további felfelé ható nyomást fejt ki a bérekre. Még inkább előre tekintve, mivel az egy főre jutó GDP és az árszintek valamennyi vizsgált közép- és kelet-európai országban még mindig alacsonyabbak, mint az euroövezetben, a felzárkózási folyamat valószínűleg pozitív inflációs különbségeket eredményez az euroövezettel szemben, hacsak a nominálárfolyamok emelkedése ezt nem semlegesíti.

A jelentésben tárgyalt országok fenntartható árstabilitását elősegítő környezet stabilitásorientált gazdaságpolitikákat, szerkezeti reformokat és a pénzügyi stabilitás biztosítását szolgáló intézkedéseket követel meg.

Az árstabilitást támogató környezet megteremtése vagy fenntartása döntően a munkaerőpiacok működésétől függ majd. Előretekintve fontos tényező lesz, hogy a bérek miként reagálnak a magas realizált inflációra, valamint hogyan tükrözik a munkatermelékenység-növekedést és veszik figyelembe a versenytárs országok munkaerőpiaci feltételeit, valamint ár- és költség-versenyképességének mutatóit (3.8 ábra). Folyamatos reformerőfeszítések szükségesek a munkaerő- és termékpiacok működésének további javítása, valamint a gazdaság bővülése és a foglalkoztatás növekedése kedvező feltételeinek fenntartása érdekében. Emiatt ugyancsak lényegesek az erősebb kormányzást és az intézmények minőségének további javítását szolgáló intézkedések. Tekintettel a monetáris politika korlátozott mozgásterére, különösen az ERM II-ben részt vevő Bulgária esetében, fontos, hogy más szakpolitikai területek támogassák e gazdaságok képességét az árstabilitás fenntartása, az országspecifikus sokkok leküzdése és a makrogazdasági egyensúlyhiányok kialakulásának elkerülése érdekében.

3.2 Az állami költségvetés helyzetére vonatkozó kritérium

E jelentés közzétételének időpontjában Románia ellen az EU Tanács határozata értelmében továbbra is túlzotthiány-eljárás folyik, és három további ország is túllépte a hiányra vonatkozó referenciaértéket 2023-ban.

2019-ben Romániában a hiány meghaladta a GDP 3%-ának megfelelő referenciaértéket, és 2020 áprilisában túlzotthiány-eljárás indult. A túlzott hiány kiigazításának határidejét később 2024-re tették. Négy vizsgált ország államháztartási hiányának GDP-hez viszonyított aránya 2023-ban meghaladta a referenciaértéket. A hiány a referenciaérték felett volt Csehországban (a GDP 3,7%-a), jóval a referenciaérték felett Lengyelországban (a GDP 5,1%-a), és jelentősen a referenciaérték felett Romániában (a GDP 6,6%-a) és Magyarországon (a GDP 6,7%-a). Bulgáriában és Svédországban a hiány jóval a referenciaérték alatt maradv a GDP 1,9%-a, illetve 0,6%-a volt.

2023-ban a költségvetési hiány a jelentésben tárgyalt négy országban a 2021-es szint alatt volt, ami a pandémia utáni gazdasági fellendülés és a fiskális politikai válaszintézkedések kivezetése miatt következett be.

Miután a hiány 2020-ban Svédország kivételével valamennyi vizsgált országban a 3%-os referenciaérték fölé emelkedett, mivel a világválság a gazdasági tevékenység jelentős romlásához vezetett, és fiskális intézkedéseket fogadtak el a pandémia következményeinek enyhítésére, 2021-ben az említett országok közül négyben a referenciaérték felett maradt. 2022-ben az élénkülő gazdaság és a fiskális intézkedések egy részének visszavonása miatt a legtöbb országban javult a költségvetési egyenleg. 2023-ban azonban ezt részben ellensúlyozták az Oroszország Ukrajna elleni háborújának begyűrűző gazdasági hatásai, az ebből eredő magas energiaárakra válaszul hozott fiskális politikai intézkedések, valamint a gazdasági aktivitás gyengülése, és ennek következtében 2023-ban a 2022-es szinthez képest öt vizsgált országban romlott a költségvetési egyenleg, különösen

Lengyelországban, ahol a költségvetési hiány 2023-ban 3,3 százalékponttal haladta meg a 2021-es értéket.

Az Európai Bizottság előrejelzése szerint 2024-ben a GDP-arányos hiány Magyarországon, Lengyelországban és Romániában a 3%-os referenciaérték fölött marad. Az előrejelzések szerint 2024-ben az államháztartási egyenleg négy vizsgált országban romlik majd, miközben Magyarországon és Lengyelországban jóval, Romániában pedig jelentősen a referenciaérték felett marad. Ugyanakkor Csehországban várhatóan visszatér a 3%-os referenciaérték alá.

2023-ban az adósságráta Magyarországon meghaladta a GDP 60%-át, miközben a többi vizsgált országban az adósságszintek e küszöb alatt vagy jóval alatta voltak (3.1 táblázat és 3.4 ábra). Főként a pandémia utáni fellendülés következtében 2023-ban a GDP-arányos államadósság négy vizsgált országban meghaladta a 2021. évi szintjét. Az adósságráta jelentősen, a GDP 2,0 százalékpontjával nőtt Csehországban és kissé, 0,3 százalékponttal nőtt Romániában, miközben Svédországban 5,5 százalékponttal, Lengyelországban 4,0 százalékponttal, Magyarországon 3,2 százalékponttal és Bulgáriában 0,8 százalékponttal csökkent. Hosszabb időtávot tekintve, 2014 és 2023 között a GDP-arányos államadósság erőteljesen nőtt Romániában (9,7 százalékponttal) és különösen a Cseh Köztársaságban (2,1 százalékponttal), míg a többi országban csökkent.

2024-re az Európai Bizottság az összes vizsgált országra vonatkozóan a GDP-arányos államadósság növekedését prognosztizálja. Az adósságráta Lengyelországban és Romániában jelentősen, a másik négy országban pedig mérsékelten emelkedik. A Bizottság prognózisai azt jelzik, hogy 2024-ben – Magyarország kivételével – az adósságráta valamennyi országban a 60%-os referenciaérték alatt vagy jóval az alatt marad.

2024 júniusában az Európai Bizottság megállapította, hogy Románia nem tett hatékony lépéseket a túlzott hiány kezelésére, Magyarország és Lengyelország pedig nem teljesíti a Stabilitási és Növekedési Paktum hiánykritériumát. 2024. június 19-én a Bizottság kiadott egy jelentést, amely a szerződés 126. cikkének (3) bekezdésével összhangban készült, és az Eurostat által 2024. április 22-én jóváhagyott adatokon alapul 12 tagállam, köztük a Cseh Köztársaság, Magyarország és Lengyelország vonatkozásában.¹⁴⁹ Ebben arra jutott, hogy 2023-ban a költségvetési hiány a GDP 3%-ának megfelelő referenciaérték felett – és nem annak közelében – volt a Cseh Köztársaságban, Magyarországon és Lengyelországban. Továbbá megállapította, hogy 2024-re Magyarország és Lengyelország a referenciaérték feletti – és nem ahhoz közeli – hiányt tervezett. A referenciaérték túllépését – a Szerződés meghatározása szerint – mindhárom országban kivételesnek ítélte. A Bizottság Magyarországon és Lengyelországban nem átmeneti, míg Csehországban átmeneti túllépést várt, mivel ez utóbbi ország esetében 2024-re és 2025-re egyaránt a referenciaértéket meg nem haladó értéket jelzett előre. Összességében az elemzés szerint sem Magyarország, sem

¹⁴⁹ Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 126. cikkének (3) bekezdésével összhangban készült jelentés (COM(2024) 598 final).

Lengyelország nem teljesítette a hiánykritériumot, a Cseh Köztársaság viszont igen. A jelentés alapján a Bizottság bejelentette azon szándékát, hogy 2024 júliusában javasolja az EU Tanácsának a Szerződés 126. cikkének (6) bekezdése szerinti határozat elfogadását, amely megállapítja Magyarországon és Lengyelországban a túlzott hiányt. A Bizottság várhatóan 2024 őszén ajánlani fogja a Tanácsnak a túlzott hiány megállapításának visszavonását. Ezenkívül a Bizottság megállapította, hogy Románia 2023-ban nem teljesítette a folyamatban lévő túlzotthiány-eljárás hiánycélját, és a költségvetési kiigazítás jelentősen elmaradt a Tanács által javasolttól. Ennek alapján a Bizottság ajánlást adott ki a Tanácsnak egy olyan értelmű határozatra, amelyben megállapításra kerül, hogy Románia nem tett hatékony intézkedéseket a 126. cikk (7) bekezdése szerinti ajánlásra a túlzott hiány legkésőbb 2024-ig történő megszüntetése érdekében.

Előretekintve, a jelentésben vizsgált országok számára elengedhetetlen a szilárd és fenntartható fiskális pozíciók elérése, illetve fenntartása.

A túlzotthiány-eljárás alá eső Románia, amely az Európai Bizottság 2023-as adósság-fenntarthatósági jelentése szerint magas középtávú költségvetési fenntarthatósági kockázattal rendelkezik, köteles biztosítani a Stabilitási és Növekedési Paktum szabályainak való megfelelést, és korrigálnia kell túlzott hiányát, az EU Tanácsának ajánlásával összhangban.¹⁵⁰ A 2023-as hiány Svédország kivételével az összes vizsgált országban egyértelműen meghaladta a járvány előtti hiányt. A többi országnak a lehető leghamarabb vissza kell vinnie a költségvetési hiányát a 3%-os referenciaérték alá, vagy az alatt kell tartania, fel kell építenie az automatikus stabilizátorok működésének lehetővé tételéhez szükséges puffereket, és fokoznia kell a kedvezőtlen sokkokkal szembeni ellenállást. Ezenkívül a referenciaértéket meghaladó GDP-arányos adósságrátával bíró Magyarországnak gondoskodnia kell rátája elegendő mértékű csökkenéséről annak biztosítása érdekében, hogy bármilyen jövőbeli visszaeséskor költségvetési tartalékok álljanak rendelkezésre. Minden országnak biztosítania kell a felülvizsgált Stabilitási és Növekedési Paktum betartását, amely ajánlásokat fogalmaz meg a 2025-tel kezdődő időszakra nézve. Általában a további konszolidáció megkönnyítené a kedvezőtlen demográfiai folyamatokkal kapcsolatos költségvetési kihívások kezelését. Az EU szabályaival teljesen összhangban levő és eredményesen megvalósított erős nemzeti költségvetési kereteknek támogatniuk kell a fiskális konszolidációt, és korlátozniuk kell az állami kiadások elszaladását, miközben segítenek a makrogazdasági egyensúlyhiányok újbóli kialakulásának megelőzésében. Mindent egybevetve, a költségvetési stratégiáknak összhangban kell lenniük az állami beruházások prioritásainak újrendezésével és az átfogó szerkezeti reformokkal a potenciális növekedés és a foglalkoztatás fokozása érdekében. Az NGEU program eredményes és hatékony végrehajtása szükséges a gazdasági fellendülés támogatása és a folyamatban levő szerkezeti változások kiigazítása érdekében.

¹⁵⁰ Európai Bizottság, [Debt Sustainability Monitor 2023](#), European Economy Institutional Paper, 271. sz., 2024. március.

3.3 Az árfolyam-kritérium

A jelentés kiadásának idején a bolgár leva az egyetlen valuta, amely részt vesz az ERM II-ben. A többi vizsgált tagállam valutái különböző árfolyamrendszerekkel működnek.

2020. július 10-én az ERM II-ben részt vevő felek közös megegyezéssel úgy döntöttek, hogy a bolgár levát felveszik az ERM II-be, így az a 2022. június 20. és 2024. június 19. közötti kétéves referencia-időszakban részt vett az ERM II-ben. A bolgár levát eurónként 1,95583 leva középárfolyamon vették fel az ERM II-be, $\pm 15\%$ -os standard ingadozási sávval. Bulgária egyoldalú

kötelezettségvállalásként a meglévő valutatanácsa mellett csatlakozott az ERM II-höz, ezáltal nem róva semmilyen plusz kötelezettséget az EKB-ra. Az ERM II-ben való részvételről szóló megállapodás a bolgár hatóságok által vállalt számos szakpolitikai kötelezettségen alapult (amelyek közül néhány már teljesült, amikor a levát felvették az ERM II-be), azzal a céllal, hogy elérjék a fenntartható gazdasági konvergencia magas fokát az euro bevezetésének idejére. Az EKB és az Európai Bizottság figyelemmel kísérte a Bulgária által a belépés után tett kötelezettségvállalásainak tényleges végrehajtását, saját hatáskörükben eljárva a Szerződések és a másodlagos jog rendelkezéseinek megfelelően. Felügyeleti hatóságként eljárva, a makroprudenciális politikával kapcsolatos megosztott felelősségére tekintettel az EKB szoroson figyelemmel kíséri a pénzügyi szektorral kapcsolatos kötelezettségvállalások teljesítését, azaz a fizetéseképtelenségi keretrendszer és a pénzmosás elleni keretrendszer gyakorlatba ültetését, mivel az a prudenciális szempontokra is hatással lehet. Bulgária jelenleg ezeknek a kötelezettségeknek a teljesítésén dolgozik, és határozottan ajánlott a cselekvési terv azon elemeinek végrehajtására tett erőfeszítéseit, amelyeket a Pénzügyi Akció Munkacsoport (FATF) azután fogadott el, hogy Bulgária 2023 októberében „szürkelistára” került. A referencia-időszakban a leva nem tért el a középárfolyamtól.

Az ERM II-ben részt nem vevő valutákkal rugalmas vagy irányított lebegő árfolyamrendszerekben kereskedtek, a legtöbb esetben viszonylag magas árfolyam-volatilitás közepette. Az irányított lebegő árfolyamrendszerben

kereskedett román lej kis mértékű volatilitást mutatott, míg az ERM II-ben részt nem vevő többi valuta rugalmas árfolyamrendszerben kereskedett, és viszonylag nagy mértékű volatilitásnak volt kitéve. A cseh korona, a román lej és a svéd korona 2024 júniusában gyengébb volt az euróval szemben, mint 2022 júniusában. Ugyanakkor a magyar forint közel azonos szinten forgott, míg a lengyel zloty erősödött.

3.4 A hosszú távú kamatlábak kritériuma

A referencia-időszakban a hat vizsgált ország közül háromban az átlagos hosszú távú kamatláb meghaladta a 4,8%-os referenciaértéket. Az átlagos

hosszú távú kamatláb Svédországban (2,5%) és Bulgáriában (4,0%) volt a legalacsonyabb. A Cseh Köztársaságban is a referenciaérték alatti, 4,2%-os átlagos hosszú távú kamatlábat regisztráltak, míg Lengyelország és Románia a maguk 5,6%-os, illetve 6,4%-os értékével afelett maradtak. A legmagasabb, 6,8%-os

átlagos hosszú távú kamatlábat Magyarországon regisztrálták. 2022-ben az ukrajnai orosz invázió hatásával összefüggő kezdeti sokkot követően növekedésnek induló inflációs nyomások miatt a hosszú távú kamatlábak 12 havi átlagai tovább emelkedtek. 2023 eleje óta úgy tűnik, hogy a hosszú távú kamatlábak valamennyi országban stabilizálódtak, sőt valamelyest csökkentek, bár szinte minden országban továbbra is magas szinten maradtak.

A 2022. évi konvergenciajelentés óta a hosszú távú kamatláb-különbözetek az euroövezet átlagához képest a vizsgált országok mindegyikében csökkentek, Bulgária kivételével. Mindazonáltal továbbra is jelentős mértékű heterogenitás áll fenn a hosszú távú kamatláb-különbözetekben a vizsgált országok között, tükrözve az országok ciklikus pozícióit, valamint a külső és belső sebezhetőségeik közötti, pénzügyi piacok által értékelt különbségeket, ideértve a költségvetési teljesítmény alakulását és a fenntartható konvergencia kilátásait. 2024 májusában Bulgária hosszú távú kamatlába 60 bázisponttal volt az euroövezeti szint felett, ami 0,9 százalékpontos növekedést jelent a vizsgált időszak elején, 2022 májusában rögzített szinthez képest. Ezek a fejlemények feltehetően a politikai instabilitásból eredő országhoz kapcsolódhatnak, míg Bulgáriában a bankrendszer túlnyomórészt euroövezeti bankok tulajdonában van, és a központi bank valutatanácsot működtet, amely de facto euroövezeti monetáris feltételeket importál. A vizsgált időszakban Magyarországon, Lengyelországban, a Cseh Köztársaságban és Romániában tapasztalták a kamatláb-különbözet legnagyobb csökkenéseit, 1,8 és 2,9 közötti bázisponttal. Svédország kamatláb-különbözete csökkent a legkevésbé (0,8 százalékponttal).

3.5 További jelentős tényezők

Az Európai Bizottság szerint jelentősen megnöttek a költségversenyképességi nyomással kapcsolatos aggodalmak. A riasztási mechanizmus keretében készült 2024. évi jelentésében ([Alert Mechanism Report 2024](#)) a Bizottság különösen a nominális fajlagos munkaerőköltségek jelentős növekedésére hivatkozik a vizsgált közép- és kelet-európai országokban, jelentős kumulált inflációs különbségek és feszes munkaerőpiacok közepette. A Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy részletes vizsgálatra van szükség Magyarországon, Romániában és Svédországban. Magyarországgal kapcsolatban a Bizottság megállapította, hogy továbbra is aggályok állnak fenn az erős ár- és költségnomással, a kormányzati és külső finanszírozási igényekkel, valamint a lakásárakkal kapcsolatban. Románia esetében a Bizottság megállapította, hogy a költség-versenyképességgel, a külső fenntarthatósággal és az államháztartási hiánnyal kapcsolatos aggályok továbbra is jelentősek. Svédország esetében a Bizottság megállapította, hogy a lakásárakkal, a háztartások magas adósságállományával és a vállalati adósságokkal kapcsolatos aggályok továbbra is fennállnak. Jóllehet a Bizottság minősítése szerint a jelentésben vizsgált többi vizsgált országban nem volt egyensúlyhiány, azok az országok is szembesülnek különféle kihívásokkal. A [2024. évi európai szemeszter tavaszi csomagjában](#) a Bizottság megerősítette, hogy Magyarországon és Svédországban továbbra is egyensúlyhiányok tapasztalhatók, míg Romániában a 2023-ig fennálló

egyensúlyhiányok után túlzott egyensúlyhiány tapasztalható, mivel továbbra is fennállnak a külső számlákkal kapcsolatos, főként a nagy és egyre növekvő államháztartási hiányok miatti sebezhetőségek, miközben az eleve jelentős ár- és költségnyomások tovább nőttek, és a szakpolitikai intézkedések gyengének bizonyultak.

A legtöbb vizsgált ország külső pozíciója romlott az utóbbi években. A MIP eredménytáblája azt mutatja, hogy 2023-ban a legtöbb vizsgált országban a folyó fizetési mérleg hároméves átlagos egyenlege tovább süllyedt a negatív tartományba (3.2 táblázat). A megnövekedett hiány a nyersanyagárak megugrását tükrözte, ami a kereskedelmi feltételek romlását eredményezte, miközben a belső kereslet rugalmas maradt, a fő kereskedelmi partnerek részéről pedig gyenge importkereslet mutatkozott. 2023-ban a folyó fizetési mérleg hároméves átlagos hiánya Romániában meghaladta az indikatív küszöbérték alsó sávját, vagyis a GDP -4,0%-át, míg Magyarországon az érték pontosan -4,0% volt. Svédországban ez az érték meghaladta a 6,0%-os indikatív küszöb felső sávját.

A GDP-arányos negatív nettó nemzetközi befektetési pozíció a legtöbb vizsgált országban lefelé mozdult el, de magas szinten maradt. A közép- és kelet-európai országok nettó külföldi kötelezettségei főként közvetlen külföldi befektetések, ami stabilabb finanszírozási formának minősül. 2023-ban a nettó nemzetközi befektetési pozíció Magyarországon és Romániában volt a GDP -35%-ának megfelelő indikatív küszöbérték felett. A nettó külföldi kötelezettségek Lengyelországban (a GDP 31,5%-a) a Cseh Köztársaságban (a GDP 13,2%-a) és Bulgáriában (a GDP 7,6%-a) voltak a legkisebbek, míg Svédország pozitív nettó nemzetközi befektetési pozíciót könyvelhetett el (a GDP 33,2%-a).

Az ár- és a költség-versenyképességet illetően, 2021 és 2023 között a HICP-vel deflált reáleffektív árfolyamok sok vizsgált országban különböző mértékben felértékelődtek, Svédország kivételével. A fajlagos munkaköltségek hároméves növekedési üteme csaknem minden vizsgált országban igen magas szinteken volt. 2023-ban Svédország kivételével minden országban meghaladta a 12%-os indikatív küszöböt. Bulgáriában, Magyarországon és Romániában a fajlagos munkaerőköltségek a küszöbérték több mint kétszeresével nőttek. Az ár- és költség-versenyképesség romlása ellenére 2023-ban és több éves távon is valamennyi országban valamelyest javult az exportpiaci részesedés (többek között az exporttermelési kapacitások bővülése miatt).

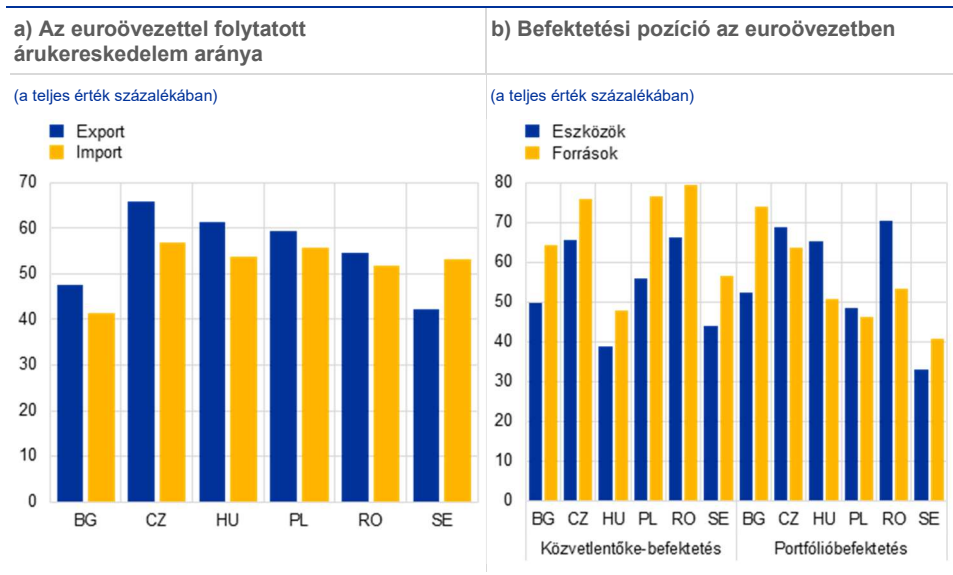
A vizsgált országok gazdasági kereskedelmi és pénzügyi kapcsolataik révén továbbra is jól integrálódnak az euroövezetbe. Az euroövezet a vizsgált országok fő kereskedelmi és pénzügyi partnere (3.9 ábra). 2023-ban az euroövezetbe irányuló áruexport a svédországi teljes export 40,7%-ától a csehországi 62,4%-ig terjedt. Ugyanebben az évben az euroövezetből származó behozatal aránya Bulgária teljes importjának 41,8%-a és Lengyelország 55,8%-a között alakult. Ami a pénzügyi befektetéseket illeti, Csehországban, Romániában és Lengyelországban az euroövezet részesedése a befelé irányuló közvetlen befektetések állományában meghaladta a 70%-ot, míg Bulgáriában az euroövezet részesedése a portfólióbefektetési kötelezettségek állományában meghaladta a küszöbértéket. Mind a közvetlen befektetések, mind a portfólióbefektetések tekintetében

Romániában volt a legmagasabb, Csehországban pedig a második legmagasabb volt az euroövezetbe fektetett külföldi eszközök állományának aránya. Emellett a vizsgált közép- és kelet-európai országok, különösen Bulgária, Csehország és Románia bankrendszerében fontos szerepet töltenek be az euroövezetben bejegyzett pénzintézetek tulajdonában lévő bankok. Összességében a vizsgált országok konjunktúraciklusai továbbra minden esetben jelentős mértékben szinkronban van az euroövezetével.

3.9 ábra

Kereskedelmi és pénzügyi kapcsolatok az euroövezettel

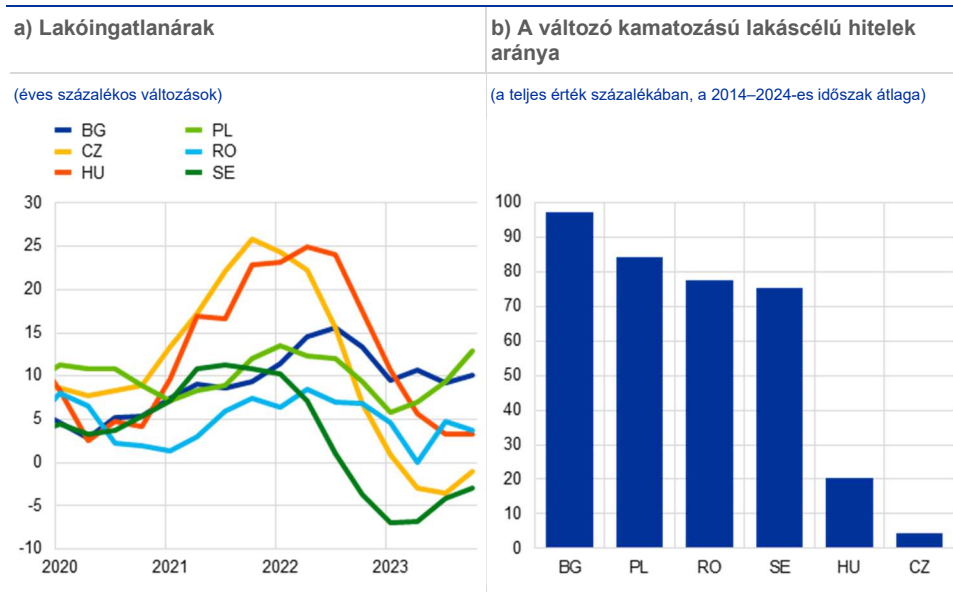

Források: Eurostat és EKB.
Megjegyzés: Az adatok a 2023-as évre vonatkoznak.

2022 óta a lakásárak növekedése az összes vizsgált országban lelassult. A 2021–2022-es időszakban a lakásárak a vizsgált országok többségében a globális pénzügyi válság előtt nem látott ütemben emelkedtek. 2022 óta a hitelfelvételi költségek meredek emelkedése a fogyasztói bizalom romlásával párosulva mérséklő hatást gyakorolt a jelzáloghitelezésre és a lakóingatlanok áraira, bár országonként eltérő mértékben (3.10. ábra, a) panel). Bulgáriában és Lengyelországban viszonylag enyhe lakáspiaci korrekció zajlott le, míg Svédországban, ahol a kockázatok a háztartások magas eladósodottsága és a bankszektor ingatlanpiaci kitettsége miatt továbbra is magasak, számottevően csökkentek a lakásárak. A magasabb kamatlábak növelték a hitelszolgálati költségeket, különösen azokban az országokban, ahol a változó kamatozású jelzáloghitelek aránya historikusan magas, mint például Lengyelországban, Romániában és Svédországban (3.10. ábra, b) panel). Előretekintve a háztartások hitelszolgálati képessége tovább csökkenhet, ha az energiaárak ismét szárnyalni kezdenek, ha a kamatok hosszabb ideig magasabbak maradnak, vagy ha a munkaerőpiaci feltételek jelentősen romlanak.

3.10 ábra

A lakásárak és a változó kamatozású jelzáloghitelek aránya

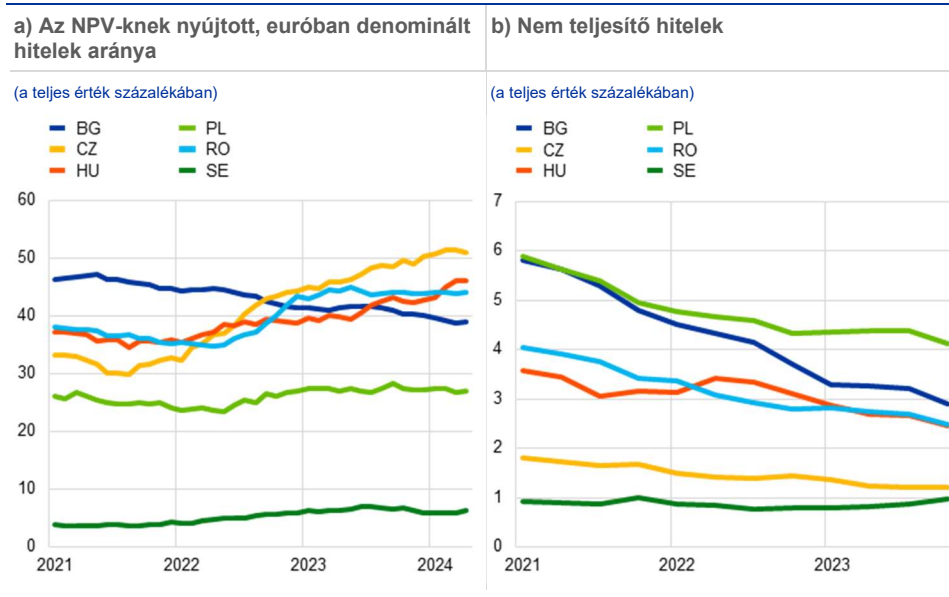
Források: Eurostat, EKB és az EKB számításai.

Megjegyzések: A) panel: a lakóingatlanok nominális árai; b) panel: a háztartásoknak nyújtott, változó kamatozású vagy legfeljebb egy évre rögzített induló kamattal kibocsátott új lakáscélú hitelek aránya a háztartásoknak nyújtott összes új lakáscélú hitelhez képest. A 2014 januárja és 2024 áprilisa közötti időszak átlaga.

Az árfolyamkockázatnak való kitettség a vizsgált országok többségében nőtt, miközben a bankszektor összességében rugalmas maradt. 2022 óta jelentősen nőtt a vállalatoknak nyújtott, euróban denominált hitelek aránya (3.11 ábra, a) panel), különösen a Cseh Köztársaságban, Magyarországon és Romániában, a kamatkülönbségeknek az euroövezethez viszonyított növekedését tükrözve. Ezzel szemben a háztartásoknak nyújtott, euróban denominált hitelek aránya az összes vizsgált országban viszonylag alacsony szinten maradt. Amellett, hogy csökkentheti a hazai monetáris politika hatékonyságát, a magas euroizáció fokozza a pénzügyi rendszer sebezhetőségét az árfolyam-ingadozásokkal szemben, mivel a magánszektor mérlegében devizanem-eltéréshez vezethet. A magasabb devizakitettséghez, a magasabb kamatlábakhoz és a lakáspiacon zajló korrekcióhoz kapcsolódó pénzügyi stabilitási kockázatokat mérsékli a bankszektorok ellenálló képessége, amelyek továbbra is szilárd tőkepozíciókat és likviditási puffereket, a finanszírozáshoz való stabil hozzáférést és megfelelő jövedelmezőséget mutatnak az összes vizsgált országban. Emellett a nem teljesítő hitelek aránya tovább csökkent, 2023-ban történelmi mélypontot érve el vagy annak közelébe kerülve (3.11 ábra, b) panel), miközben a vizsgált országok többségében az euroövezeti szint felett maradt.

3.11 ábra

Euróban denominált és nem teljesítő hitelek

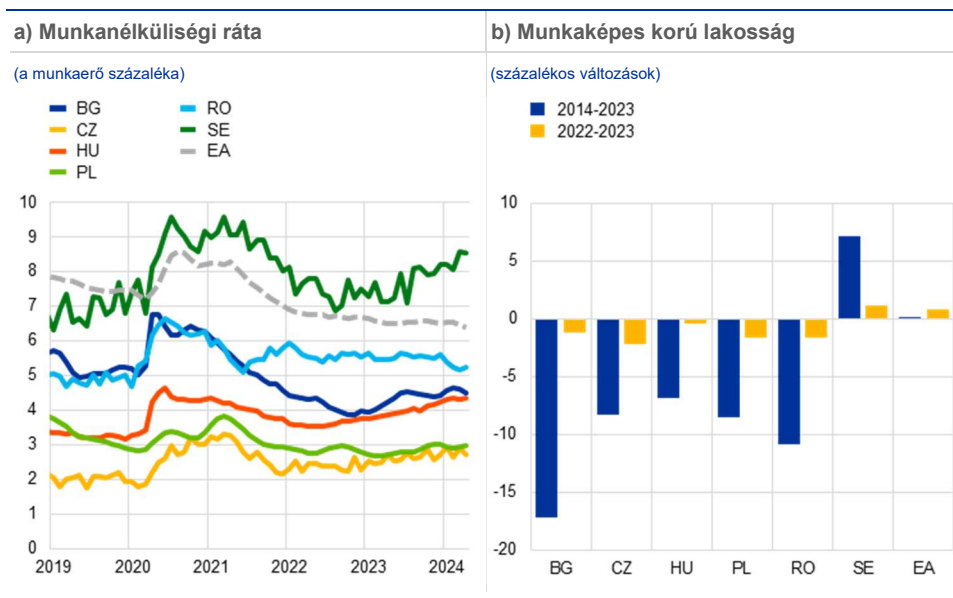
Források: EKB és az EKB számításai.
Megjegyzés: A) panel: fennálló tartozások alapján.

A vizsgált országokban a pénzügyi szektorra vonatkozó politikák céljaként annak biztosítását kell megjelölni, hogy a pénzügyi szektor erőteljesen járuljon hozzá a fenntartható gazdasági növekedéshez és az árstabilitáshoz, míg a felügyeleti politikáknak a pénzügyileg egészséges és rugalmas bankrendszer biztosítására kell irányulniuk, amely az egységes felügyeleti mechanizmushoz (SSM) való csatlakozás előfeltétele. A pénzügyi rendszerbe vetett bizalom további támogatása érdekében az illetékes nemzeti hatóságoknak tovább kell javítaniuk felügyeleti gyakorlatukon többek között azzal, hogy követik a vonatkozó nemzetközi és európai szervek alkalmazható ajánlásait, továbbá szorosan együttműködnek az EU-tagállamok más nemzeti felügyeleti szerveivel a felügyeleti kollégiumokban. A Българска народна банка-val (Bolgár Nemzeti Bank) kialakított szoros együttműködési keret 2020-ban megvalósult hatályba lépésével az EKB átvette a felelősséget i. Bulgária jelentős intézményeinek közvetlen felügyeletéért, ii. minden felügyelt szervezetre vonatkozó közös eljárásokért, valamint iii. a kevésbé jelentős intézmények felügyeletéért, amelyek felügyeletét továbbra is a nemzeti felügyelet végzi. A Българска народна банка-val (Bolgár Nemzeti Bank) való szoros együttműködés létrehozása óta az EKB szorosan együttműködik az SSM-be történő zökkenőmentes integráció biztosítása érdekében.

A munkaerőpiaci feltételek a legtöbb vizsgált országban feszesek maradtak. A 2022. évi konvergenciajelentés megjelenése óta a munkanélküliségi ráta a vizsgált országok többségében valamelyest emelkedett, de a történelmi mélypontok közelében és az euroövezeti szint alatt maradt (3.12 ábra, a) panel). A legtöbb ország továbbra is munkaerőhiánnyal küzd a munkaerőpiac bizonyos szegmenseiben, ami tovább fokozta a bérnyomást. A munkaerő-kínálat hiánya abból adódik, hogy a vizsgált közép- és kelet-európai országokat az euroövezethez képest kevésbé kedvező fejlemények jellemezték a munkaerő és a munkaképes korú

lakosság tekintetében (3.12 ábra, b) panel). Ezen tendenciák háttérben a magasan képzett fiatalok elvándorlása és a népesség gyors elöregedése áll. A vizsgált országok némelyikének munkaerőpiacát érintő egyéb strukturális kihívások közé tartoznak a szakképzettség terén tapasztalható jelentős eltérések és az alacsony munkaerőpiaci részvétel (különösen a nők esetében). Bár a munkaerőpiac feszessége rövid távon a bérek és az inflációs kilátások felfelé ívelő kockázatát okozza, a bér-ár spirál kockázata visszafogottnak tűnik a széles körben rögzült, hosszabb távú inflációs várakozások miatt, amelyek a piacok bizalmát tükrözik a jegybankok árstabilitás iránti elkötelezettsége iránt. Középtávon a munkaerőpiacok kedvezőtlen demográfiai és strukturális problémái komoly kihívást jelentenek a közép- és kelet-európai országok számára az euroövezethez való további felzárkózásban. A kockázatok különösen kielezettek Bulgáriában és Romániában, ahol a lakosság várhatóan továbbra is gyors ütemben csökkenni fog a következő évtizedben.

3.12 ábra Munkaerőpiaci indikátorok

Források: Az Eurostat és az EKB számításai.
Megjegyzés: B) panel: százalékos változások 2014 első negyedéve és 2023 negyedik negyedéve között (kék sávok); százalékos változások 2022 első negyedéve és 2023 negyedik negyedéve között (sárga sávok).

Az intézményi környezet ereje egy másik fontos tényező a gazdasági integráció és konvergencia fenntarthatóságának elemzésében. Az intézmények alacsony minősége és a gyenge kormányzás például az üzleti környezetben meglévő gyengeségekkel, nem kellően hatékony közigazgatással, adókiírással és korrupcióval járhat, továbbá tükrözheti a társadalmi befogadás és az átláthatóság hiányát, a bírói függetlenség hiányát, illetve az online szolgáltatásokhoz való gyenge hozzáférést. A legtöbb vizsgált országban az intézményi minőség fejlesztése hozzájárulna a termelési tényezők hatékony felhasználása és allokációja útjában álló meglévő merevségek és akadályok eltávolításához, ezzel erősítve a hosszú távú növekedési képességet. A potenciális kibocsátásnövekedés hátráltatásával a gyenge intézményi környezet alááshatja egy ország adósságszolgálati képességét,

és megnehezítheti a gazdasági kiigazítást is. Ezenkívül befolyásolhatja egy ország azon képességét, hogy végrehajtsa a szükséges szakpolitikai intézkedéseket.

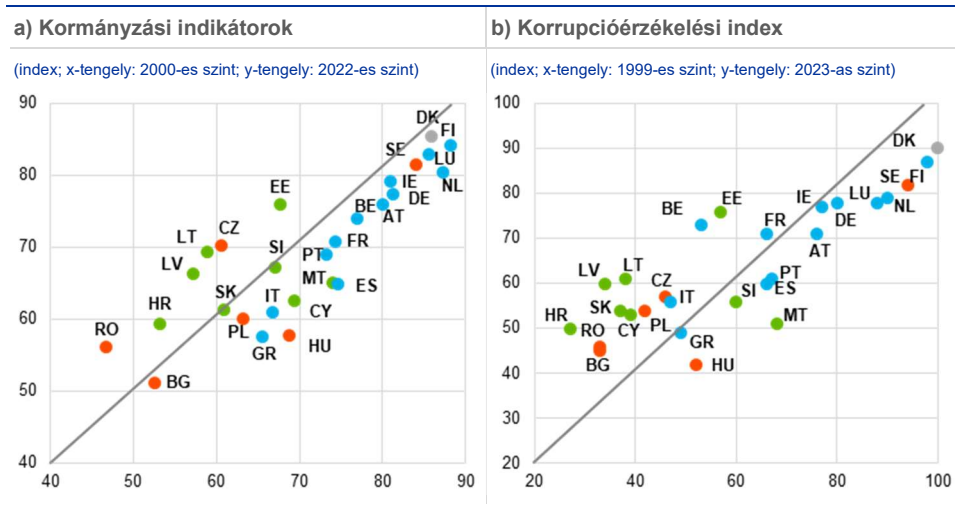
Az intézmények és a kormányzás minősége minden vizsgált közép- és kelet-európai országban viszonylag gyenge, különösen Bulgáriában, Romániában és Magyarországon. Ez kockázatokat jelenthet a gazdaság rugalmasságára és a konvergencia fenntarthatóságára nézve. A specifikus intézményi mutatók lényegében az intézmények és a kormányzás gyenge minőségének általános képét erősítik meg a legtöbb országban, azzal együtt, hogy egyes országokban figyelemreméltó javulás tapasztalható az elmúlt évtizedekben (3.13 ábra).¹⁵¹ Ebben a tekintetben Bulgária, Románia és Magyarország tartozik azon országok közé, amelyek az EU-n belül a legnagyobb kihívásokkal néznek szembe. A megfelelő fellendülési és rezilienciatervekben meghatározott reformok végrehajtása elősegítené a jogállamiság és a kormányzás megerősítését ezekben az országokban.

---

¹⁵¹ Az intézményi minőség mérése komoly kihívást jelent, és elkerülhetetlenül bizonyos fokú ítélkezéssel jár. Egyrészt az érzékelésen alapuló mutatóknak lehetnek bizonyos érdemei, amikor más mutatókhoz hasonlítjuk őket. Az érzékelésen alapuló felmérések egyik előnye azok mindenre kiterjedő jellege, miközben a specifikusabb mutatók erősen eltorzított információval szolgálhatnak. Továbbá, miközben az érzékelésen alapuló mutatók abszolút értéke megkérdőjelezhető, hasznosak az országok közötti összehasonlítások céljára, hacsak nem egyértelmű, hogy szisztematikus torzítás van egy vagy több adott országgal szemben. Ráadásul a kizárólag a jogszabályok tartalmán, nem pedig tényleges végrehajtásuk részletes ismeretén alapuló mutatók félrevezetőek lehetnek. Továbbá, mivel előzetesen egyik intézményi modellről sem lehet feltételezni, hogy az előnyben részesítendő, az érzékelésen alapuló felmérések megakadályozhatják mérési torzulások kialakulását a gazdaságirányítás különböző dimenzióinak közvetlen mérésekor. Másrészt az érzékelésen alapuló felmérések is produkálnak torzításokat. Például erősen befolyásolhatja őket egy közelmúltbeli esemény vagy rosszul megszerkesztett kérdések. Ezenkívül az EU-országokat illetően az intézményi fókusz elemzési és szakpolitikai szempontból csak az utóbbi években vált jelentőssé. Így általában még mindig bőven van lehetőség a mérések javítására. Végül, az olyan összetett kérdések több országra kiterjedő megközelítései, mint az intézményi minőség vagy a jó kormányzás, szükségképpen némileg elégtelenek, és egyértelműen ki kell őket egészíteni országspecifikusabb és hosszabb távú értékelésekkel. Ugyanakkor a mérési nehézségek nem vezethetnek a hosszú távú fellendülés, társadalmi méltányosság és jólét kulcsfontosságú meghatározó tényezőinek elbogatellizálásához.

3.13 ábra

Az EU-országok áttekintése az intézményminőség szempontjából

Források: 2023-as globális kormányzási mutatók (Világbank), a Transparency International és az EKB számításai.
 Megjegyzések: A) panel: Az indexet a következő (skálához viszonyított) kormányzási indikátorok százalékos pontszámainak átlagaként számítják ki: érdekképviselés és elszámoltathatóság, politikai stabilitás és az erőszak/terrorizmus hiánya, a kormány hatékonysága, a szabályozói működés minősége, a jogállamiság és a korrupció ellenőrzése. B) panel: A korrupcióérzékelési index az országokat a közszektor korrupciójának észlelt szintje szerint rangsorolja egy 0-tól (nagyon korrupció) 100-ig (nagyon tiszta) terjedő skálán. A korrupcióérzékelési index esetében a Ciprusra és Máltára vonatkozó referenciaév 2003, illetve 2004. A piros pontok jelzik a vizsgált országokat, a zöld pontok jelzik azokat az országokat, amelyek 2003-tól csatlakoztak az euroövezetbe, a világoskék pontok jelzik azokat az országokat, amelyek 2003 előtt csatlakoztak az euroövezetbe, a szürke pont pedig Dániát jelöli.

A legtöbb vizsgált országban strukturális reformokra van szükség a gazdasági növekedés és a versenyképesség javítása érdekében. A helyi intézmények, a kormányzás és az üzleti környezet javítása, az állami tulajdonú vállalatok reformjának és privatizációjának folytatása, valamint az uniós források hatékony felhasználása együttesen elősegítenék a termelékenység növekedésének felgyorsítását. Ez pedig hozzájárulna a verseny fokozásához a legfontosabb szabályozott szektorokban (pl. energia és közlekedés), mérsékelve a belépés korlátait és ösztönözve az igencsak szükséges magánberuházást.

3.2 táblázat

Eredménytábla makrogazdasági egyensúlyhiányok felügyeletéhez

3.2a. táblázat – Külső egyensúlyhiányok és versenyképességi mutatók

	Folyó fizetési mérleg ¹	Nettó nemzetközi befektetési pozíció ²	Reáeffektív árfolyam, HICP-vel deflált ³	Exportpiaci részesedés ⁴	Nominális fajlagos munkaerőköltségek ⁵
Bulgária					
2020	1,0	-25,6	7,0	15,4	19,9
2021	0,1	-18,6	3,7	10,9	16,4
2022	-1,0	-12,9	5,6	14,7	23,6
2023	-1,1	-7,6	8,6	15,9	27,4
Csehország					
2020	0,9	-16,3	5,5	7,8	18,7
2021	-0,1	-14,5	5,0	-2,0	13,9
2022	-1,9	-18,7	13,3	-7,5	14,8
2023	-2,4	-13,2	24,1	0,6	15,8
Magyarország					
2020	-0,5	-52,5	-5,1	7,1	13,6
2021	-2,0	-53,6	-4,2	-3,0	12,5
2022	-4,5	-52,1	-8,9	-5,2	24,0
2023	-4,0	-46,6	10,3	4,4	34,0
Lengyelország					
2020	0,1	-43,9	0,8	33,3	14,0
2021	0,3	-39,8	-0,7	23,3	12,1
2022	-0,4	-33,3	-0,5	15,8	15,7
2023	-0,7	-31,4	9,3	23,0	22,0
Románia					
2020	-4,8	-47,6	3,4	19,5	20,7
2021	-5,7	-47,0	1,1	9,2	14,7
2022	-7,1	-40,8	2,5	6,0	16,9
2023	-7,8	-39,8	6,7	10,6	26,7
Svédország					
2020	4,6	7,4	-4,8	2,8	8,1
2021	6,1	19,1	2,2	0,6	4,5
2022	6,2	31,6	-1,6	-3,2	7,8
2023	6,5	33,7	-7,3	3,7	11,1
Küszöbérték	-4,0/+6,0	-35,0	+/-11,0	-6,0	+12,0

3.2b táblázat – Belső egyensúlyhiányok és munkanélküliségi mutatók

	Belső egyensúlyhiányok						Munkanélküliségi mutatók		
	Lakásárak, fogyasztással deflálva ⁶	Magán-szektor hiteláramlása, konszolidált ²	Magán-szektor adóssága, konszolidált ²	Pénzügyi szektor kötelezettségei ⁶	Államháztartás adóssága ²	Munkanélküliségi ráta ⁷	Aktivitási ráta ⁸	Tartós munkanélküliség ⁸	Munkanélküliség a fiatalok körében ⁸
Bulgária									
2020	5,2	4,2	92,1	10,5	24,6	5,8	0,9	-1,2	1,3
2021	2,5	4,9	84,0	10,4	23,9	5,5	0,6	-1,0	-0,1
2022	-2,1	5,9	74,6	11,8	22,6	5,2	0,6	-0,7	-1,5
2023	2,7	.	.	.	23,1	4,6	1,8	-0,4	-5,3
Csehország									
2020	5,4	0,6	81,7	4,8	37,7	2,3	0,5	-0,4	0,1
2021	16,4	2,9	78,8	8,2	42,0	2,5	0,0	0,1	1,5
2022	1,6	4,5	76,0	3,2	44,2	2,5	0,5	0,0	1,2
2023	-10,0	.	.	.	44,0	2,5	0,7	0,2	0,3
Magyarország									
2020	1,5	8,2	76,9	54,9	79,3	3,7	2,0	-0,5	2,0
2021	9,6	12,9	80,9	16,9	76,7	3,8	2,1	-0,1	3,6
2022	5,2	9,2	79,0	8,7	74,1	3,9	2,5	0,1	-0,6
2023	-7,7	.	.	.	73,5	3,9	2,9	0,3	0,3
Lengyelország									
2020	6,7	1,7	76,0	11,7	57,2	3,5	1,5	-0,9	-4,1
2021	3,5	3,7	71,2	12,9	53,6	3,3	3,5	-0,1	0,1
2022	-1,9	3,0	63,4	3,0	49,2	3,2	3,5	0,2	1,1
2023	-1,9	0,9	57,0	10,9	49,6	3,0	4,3	0,2	0,6
Románia									
2020	2,3	1,3	48,1	13,4	46,7	5,4	2,3	-0,6	-1,4
2021	-0,2	3,8	47,9	14,3	48,5	5,5	3,2	-0,2	0,5
2022	-6,4	3,3	43,7	8,2	47,5	5,8	3,5	0,2	1,8
2023	-5,9	2,0	40,4	16,7	48,8	5,6	2,7	0,4	0,2
Svédország									
2020	3,3	14,5	212,7	10,4	40,2	7,3	-0,1	-0,1	6,5
2021	8,1	16,2	213,5	11,2	36,7	8,1	0,1	0,9	7,9
2022	-3,0	10,4	208,0	3,0	33,2	8,3	0,7	1,1	2,4
2023	-10,9	.	.	.	31,2	8,0	1,9	0,6	-1,5
Küszöbérték	+6,0	+14,0	+133,0	+16,5	+60,0	+10,0	-0,2	0,5	2,0

Források: Európai Bizottság (Eurostat, Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóság) és Központi Bankok Európai Rendszere.

Megjegyzések: A táblázat a 2024. június 19-én, azaz az adatok lezárásának napján rendelkezésre álló adatokat tartalmazza, és ezért eltér a 2024. évi riasztási mechanizmusról szóló jelentésben közzétett eredménytáblától, amelyet 2023 novemberében tettek közzé.

1) A GDP százalékában, hároméves átlag.

2) A GDP százalékában.

3) Hároméves százalékos változás 41 másik iparosított országhoz képest. A pozitív érték a versenyképesség romlását jelzi.

4) Ötéves százalékos változás.

5) Hároméves százalékos változás.

6) Százalékos változás az előző év hasonló időszakához képest.

7) Hároméves átlag.

8) Hároméves változás százalékpontban.

4 Országokénti összefoglalók

4.1 Bulgária

2024 májusában a 12 havi átlagos HICP-inflációs ráta Bulgáriában 5,1% volt, vagyis jóval meghaladta az árstabilitási kritérium 3,3%-os referenciaértékét. A következő hónapokban az inflációs nyomások és az ellátási szűk keresztmetszetek folyamatos enyhülésével e ráta fokozatos csökkenése várható. A maginfláció előreláthatólag tartósan magas marad, ami főként a feszes munkaerőpiacok mellett jelentkező erős bérnyomást tükrözi. A fajlagos munkaerőköltség a 2020–2023 közötti időszakban 27,4%-kal – tehát a 9,5%-os euroövezeti rátához képest jóval nagyobb mértékben – nőtt. Aggályok merülnek fel az inflációs konvergencia bulgáriai hosszú távú fenntarthatóságával kapcsolatban. A felzárkózási folyamat valószínűleg pozitív inflációs különbségeket eredményez az euroövezettel szemben, mivel az egy főre jutó GDP és az árszintek Bulgáriában még mindig jóval alacsonyabbak, mint az euroövezetben.

Jelenleg nem folyik az Európai Tanács határozata értelmében túlzóthiány-eljárás Bulgária ellen. 2023-ban Bulgária államháztartásának költségvetési hiánya a GDP 1,9%-a volt, tehát jóval a 3%-os referenciaérték alatt volt, GDP-arányos államadóssága pedig 23,1%-ot tett ki, így szintén jóval a 60%-os referenciaérték alatt volt.

A bolgár leva a 2022. június 20-tól 2024. június 19-ig terjedő kétéves referencia-időszakban részt vett az ERM II-ben. A referencia-időszakban a leva nem tért el a középárfolyamtól. Az ERM II-ben való részvételtől szóló megállapodás a bolgár hatóságok által vállalt számos szakpolitikai kötelezettségen alapult. Bulgária jelenleg ezeknek a belépés utáni kötelezettségeknél a teljesítésén dolgozik, és határozottan ajánlott a cselekvési terv azon elemeinek végrehajtására tett erőfeszítéseit, amelyeket a Pénzügyi Akció Munkacsoport (FATF) azután fogadott el, hogy Bulgária 2023 októberében a FATF fokozott ellenőrzés alá vont országokat tartalmazó „szürkelistájára” került.

A 2023 júniusa és 2024 májusa közötti referencia-időszakban a bolgár hosszú lejáratú kamatlábak átlagosan 4,0%-on voltak, tehát a kamatlábra vonatkozó konvergenciakritérium 4,8%-os referenciaértéke alatt. A bolgár hosszú távú kamatlábak és az euroövezeti (GDP-vel súlyozott) kamatláb közötti különbség némileg csökkent, a referencia-időszak végén 0,9 százalékponton állt. A tőkepiacok Bulgáriában továbbra is kisebbek és jóval fejletlenebbek, mint az euroövezetben.

A bolgár jogszabályok a Szerződés 131. cikkében előírtak szerint összeegyeztethetők a Szerződésekkel, valamint a KBER és az EKB alapokmányával, a 7.1. fejezetben meghatározott feltételek és értelmezések függvényében.

4.2 Csehország

2024 májusában a 12 havi átlagos HICP-inflációs ráta a Cseh Köztársaságban 6,3% volt, vagyis jóval meghaladta az árstabilitási kritérium 3,3%-os referenciaértékét. A következő hónapokban e ráta fokozatos csökkenése várható a korábbi monetáris politikai szigorításoknak, valamint az inflációs nyomások és az ellátási szűk keresztmetszetek folyamatban lévő enyhülésének betudhatóan. Ugyanakkor a nagyon feszes munkaerőpiac továbbra is felfelé ható nyomást gyakorol az inflációra. Némi aggály merül fel az inflációs konvergencia hosszú távú fenntarthatóságával kapcsolatban a Csehországban. Ha a nominálfolyam felértékelődése nem ellensúlyozza, a felzárkózási folyamat pozitív inflációs különbözetre eredményezhet az euroövezettel szemben, mivel az egy főre jutó GDP és az árszintek Csehországban még mindig viszonylag alacsonyabbak, mint az euroövezetben.

Jelenleg nem folyik az Európai Tanács határozata értelmében túlzothiány-eljárás Csehország ellen. 2023-ban Csehország államháztartásának költségvetési hiánya a GDP 3,7%-a volt, tehát meghaladta a 3%-os referenciaértéket, GDP-arányos államadóssága pedig 44,0%-ot tett ki, így a 60%-os referenciaérték alatt volt. 2024 júniusában az Európai Bizottság a túlzott hiányt átmenetinek értékelte, mivel a 2024-es és 2025-ös hiány az előrejelzések szerint nem haladja meg majd a referenciaértéket. A releváns tényezők mérlegelése után a Stabilitási és Növekedési Paktum hiánykritériumát teljesítettnek értékelte.

A 2022. június 20-tól 2024. június 19-ig terjedő kétéves referencia-időszakban a cseh korona nem vett részt az ERM II-ben, hanem rugalmas árfolyamrendszerben kereskedtek vele. A cseh korona euróval szembeni árfolyama a referencia-időszakban – átlagosan – viszonylag nagy mértékű volatilitást mutatott. 2024. június 19-én az árfolyam eurónként 24,9100 korona volt, vagyis a korona 0,8%-kal gyengébb volt, mint az átlagos szint 2022 júniusában.

A 2023 júniusa és 2024 májusa közötti referencia-időszakban a cseh hosszú lejáratú kamatlábak átlagosan 4,2%-on voltak, tehát a kamatlábra vonatkozó konvergenciakritérium 4,8%-os referenciaértéke alatt. A cseh hosszú távú kamatlábak és az euroövezeti (GDP-vel súlyozott) kamatláb közötti különbség némileg csökkent, a referencia-időszak végén 1,1 százalékponton állt. A tőkepiacok Csehországban kisebbek és jóval fejletlenebbek, mint az euroövezetben.

A cseh jogszabályok nem felelnek meg maradéktalanul a központi banki függetlenségre, a monetáris finanszírozás tilalmára, valamint az eurorendszerbe történő jogi integrálódásra vonatkozó követelményeknek. A Cseh Köztársaság eltéréssel bíró EU-tagállam, ezért a Szerződés 131. cikkében rögzített valamennyi alkalmazkodási követelményt teljesítenie kell.

4.3 Magyarország

2024 májusában a 12 havi átlagos HICP-inflációs ráta Magyarországon 8,4% volt, vagyis jelentősen meghaladta az árstabilitási kritérium 3,3%-os referenciaértékét. A következő hónapokban e ráta fokozatos csökkenése várható a korábbi monetáris politikai szigorításoknak, valamint az inflációs nyomások és az ellátási szűk keresztmetszetek folyamatban lévő enyhülésének betudhatóan. Ugyanakkor a feszes munkaerőpiac és a szolgáltatási szektorban zajló határozott átárazás továbbra is felfelé ható nyomást gyakorol az inflációra. A fajlagos munkaerőköltség a 2020–2023 közötti időszakban 34,0%-kal – tehát a 9,5%-os euroövezeti rátához képest jóval nagyobb mértékben – nőtt. Aggályok merülnek fel az inflációs konvergencia magyarországi hosszú távú fenntarthatóságával kapcsolatban. Ha a nominálárfolyam felértékelődése nem ellensúlyozza, a felzárkózási folyamat valószínűleg pozitív inflációs különbözeteket eredményez az euroövezettel szemben, mivel az egy főre jutó GDP és az árszintek Magyarországon még mindig alacsonyabbak, mint az euroövezetben.

Az Európai Bizottság 2024 júniusában megállapította, hogy Magyarország nem teljesíti a Stabilitási és Növekedési Paktum hiánykritériumát. 2023-ban Magyarország államháztartásának költségvetési hiánya a GDP 6,7%-a volt, tehát jelentősen meghaladta a 3%-os referenciaértéket, GDP-arányos államadóssága pedig 73,5%-ot tett ki, így a 60%-os referenciaérték felett volt. Az Európai Bizottság 2024 júniusában megállapította, hogy Magyarország nem teljesíti a Stabilitási és Növekedési Paktum hiánykritériumát, és júliusban bejelentette azon szándékát, hogy javasolja a Tanácsnak a 126. cikk (6) bekezdése szerinti határozat elfogadását, amely megállapítja Magyarországon a túlzott hiányt.

A 2022. június 20-tól 2024. június 19-ig terjedő kétéves referencia-időszakban a magyar forint nem vett részt az ERM II-ben, hanem rugalmas árfolyamrendszerben kereskedtek vele. A magyar forint euróval szembeni árfolyama a referencia-időszakban – átlagosan – igen nagy mértékű volatilitást mutatott. 2024. június 19-én az árfolyam eurónként 396,3400 forint volt, vagyis a forint majdnem a 2022. júniusi átlagos szintjével azonos szinten forgott (0,1%). 2020 júniusában a Magyar Nemzeti Bank repókeret-megállapodást kötött az EKB-val, amely megállapodás szerint legfeljebb 4 milliárd EUR kölcsönt vehet fel kiváló minőségű, euróban denominált fedezet ellenében, hogy eurolikviditást nyújtson magyar pénzügyi intézmények részére. Ez a megállapodás a referencia-időszakban végig hatályban volt, mivel 2024 januárjában ismét meghosszabbították.

A 2023 júniusa és 2024 májusa közötti referencia-időszakban a magyar hosszú lejáratú kamatlábak átlagosan 6,8%-on voltak, tehát jóval a kamatlábra vonatkozó konvergenciakritérium 4,8%-os referenciaértéke felett. A magyar hosszú távú kamatlábak és az euroövezeti (GDP-vel súlyozott) kamatláb közötti különbség nagymértékben csökkent, a referencia-időszak végén 3,7 százalékponton állt. A tőkepiacok Magyarországon kisebbek és jóval fejletlenebbek, mint az euroövezetben.

A magyar jogszabályok nem felelnek meg maradéktalanul a központi banki függetlenségre, a monetáris finanszírozás tilalmára, az euro egységes

helyesírására, valamint az eurorendszerbe történő jogi integrálódásra vonatkozó követelményeknek. Magyarország eltéréssel rendelkező EU-tagállam, ezért meg kell felelnie a Szerződés 131. cikkében rögzített valamennyi alkalmazkodási követelménynek.

4.4 Lengyelország

2024 májusában a 12 havi átlagos HICP-inflációs ráta Lengyelországban 6,1% volt, vagyis jóval meghaladta az árstabilitási kritérium 3,3%-os referenciaértékét. A következő hónapokban e ráta fokozatos csökkenése várható a korábbi monetáris politikai szigorításoknak, valamint az inflációs nyomások és az ellátási szűk keresztmetszetek folyamatban lévő enyhülésének betudhatóan. Ugyanakkor a feszes munkaerőpiac továbbra is felfelé ható nyomást gyakorol az inflációra. A fajlagos munkaerőköltség a 2020–2023 közötti időszakban 22,0%-kal – tehát a 9,5%-os euroövezeti rátához képest jóval nagyobb mértékben – nőtt. Aggályok merülnek fel az inflációs konvergencia lengyelországi hosszú távú fenntarthatóságával kapcsolatban. Ha a nominálárfolyam felértékelődése nem ellensúlyozza, a felzárkózási folyamat valószínűleg pozitív inflációs különbségeket eredményez az euroövezettel szemben, mivel az egy főre jutó GDP és az árszintek Lengyelországban még mindig alacsonyabbak, mint az euroövezetben.

Az Európai Bizottság 2024 júniusában megállapította, hogy Lengyelország nem teljesíti a Stabilitási és Növekedési Paktum hiánykritériumát. 2023-ban Lengyelország államháztartásának költségvetési hiánya a GDP 5,1%-a volt, tehát jóval meghaladta a 3%-os referenciaértéket, GDP-arányos államadóssága pedig 49,6%-ot tett ki, így a 60%-os referenciaérték alatt volt. Az Európai Bizottság 2024 júniusában megállapította, hogy Lengyelország nem teljesíti a Stabilitási és Növekedési Paktum hiánykritériumát, és júliusban bejelentette azon szándékát, hogy javasolja a Tanácsnak a 126. cikk (6) bekezdése szerinti határozat elfogadását, amely megállapítja Lengyelországban a túlzott hiányt.

A 2022. június 20-tól 2024. június 19-ig terjedő kétéves referencia-időszakban a lengyel zloty nem vett részt az ERM II-ben, hanem rugalmas árfolyamrendszerben kereskedtek vele. A lengyel zloty euróval szembeni átlagos árfolyama a referencia-időszakban viszonylag nagy mértékű volatilitást mutatott. 2024. június 19-én az árfolyam eurónként 4,3300 zloty volt, vagyis a zloty 6,8%-kal erősebb volt, mint a 2022. júniusi átlagos szintje. 2022 márciusa és 2024 januárjának közepe között a Narodowy Bank Polski swapkeret-megállapodással rendelkezett az EKB-val, amely megállapodás alapján zloty ellenében maximum 10 milliárd EUR kölcsönt vehet fel a lengyel pénzügyi rendszer eurolikviditási igényeinek kezelése érdekében.

A 2023 júniusa és 2024 májusa közötti referencia-időszakban a lengyel hosszú távú kamatlábak átlagosan 5,6%-on álltak, tehát a kamatlábra vonatkozó konvergenciakritérium 4,8%-os referenciaértéke felett. A lengyel hosszú távú kamatlábak és az euroövezeti (GDP-vel súlyozott) kamatláb közötti különbség kissé

csökkent, és a referencia-időszak végén 2,6 százalékponton állt. A tőkepiacok Lengyelországban kisebbek és jóval fejletlenebbek, mint az euroövezetben.

A lengyel jogszabályok nem felelnek meg maradéktalanul a központi banki függetlenségre, a bizalmas adatkezelésre, a monetáris finanszírozás tilalmára, valamint az eurorendszerbe történő jogi integrálódásra vonatkozó követelményeknek. Lengyelország eltéréssel rendelkező EU-tagállam, ezért meg kell felelnie a Szerződés 131. cikkében rögzített valamennyi alkalmazkodási követelménynek.

4.5 Románia

2024 májusában a 12 havi átlagos HICP-inflációs ráta Románia 7,6% volt, vagyis jelentősen meghaladta az árstabilitási kritérium 3,3%-os referenciaértékét.

A következő hónapokban e ráta fokozatos csökkenése várható a korábbi monetáris politikai szigorításoknak, valamint az inflációs nyomások és az ellátási szűk keresztmetszetek folyamatban lévő enyhülésének betudhatóan.

Ugyanakkor a maginfláció előreláthatólag megragad, ami a munkaerőpiac feszességével összefüggő erőteljes bérfejlesztéseknek tulajdonítható. A fajlagos munkaerőköltség a 2020–2023 közötti időszakban 26,7%-kal – tehát a 9,5%-os euroövezeti rátához képest jóval nagyobb mértékben – nőtt. Aggályok merülnek fel az inflációs konvergencia romániai hosszú távú fenntarthatóságával kapcsolatban. Ha a nominálárfolyam felértékelődése nem ellensúlyozza, a felzárkózási folyamat valószínűleg pozitív inflációs különbözeteket eredményez az euroövezettel szemben, mivel az egy főre jutó GDP és az árszintek Romániában még mindig alacsonyabbak, mint az euroövezetben.

Románia jelenleg túlzotthiány-eljárás alatt áll, és az Európai Bizottság 2024 júniusában megállapította, hogy nem tett hatékony lépéseket. 2023-ban Románia államháztartásának költségvetési hiánya 6,6% volt, tehát jelentősen meghaladta a 3%-os referenciaértéket, GDP-arányos államadóssága pedig 48,8%-ot tett ki, így a 60%-os referenciaérték alatt volt. 2020 áprilisa óta Románia túlzotthiány-eljárás hatálya alá esik, mivel fiskális pozíciója 2019-ben meghaladta a 3%-os referenciaértéket. Államháztartási hiánya 2023-ban az ajánlott célnál sokkal magasabb volt. 2024 júniusában az Európai Bizottság úgy értékelte, hogy Románia válasza elégtelen volt, és javasolta, hogy a Tanács rendeletben állapítsa meg, hogy Románia nem tett hatékony lépéseket a túlzott hiány kezelésére.

A 2022. június 20. és 2024. június 19. közötti referencia-időszakban a román lej nem vett részt az ERM II-ben, hanem olyan rugalmas árfolyamrendszerben kereskedtek vele, amely irányított lebegtetés formájában valósult meg. A román lej euróval szembeni átlagos árfolyama a referencia-időszakban alacsony volatilitást mutatott. 2024. június 19-én az árfolyam eurónként 4,9768 lej volt, vagyis a lej 0,7%-kal gyengébb volt, mint 2022. júniusi átlagos szintje. 2020 júniusa és 2024. januárjának közepe között a Banca Națională a României repókeret-megállapodással rendelkezett az EKB-val, amely megállapodás szerint legfeljebb

4,5 milliárd EUR kölcsönt vehet fel kiváló minőségű, euróban denominált fedezet ellenében, hogy eurolikviditást nyújtson román pénzügyi intézmények részére.

A 2023 júniusa és 2024 májusa közötti referencia-időszakban a román hosszú lejáratú kamatlábak átlagosan 6,4%-on voltak, tehát jóval a kamatlábra vonatkozó konvergenciakritérium 4,8%-os referenciaértéke felett. A román hosszú távú kamatlábak és az euroövezeti (GDP-vel súlyozott) kamatláb közötti különbség kissé növekedett, és a referencia-időszak végén 3,2 százalékponton állt. A tőkepiacok Romániában kisebbek, mint az euroövezetben, és még mindig fejletlenek.

A román jogszabályok nem felelnek meg maradéktalanul a központi banki függetlenségre, a monetáris finanszírozás tilalmára, valamint az eurorendszerbe történő jogi integrálódásra vonatkozó követelményeknek. Románia eltéréssel rendelkező EU-tagállam, ezért meg kell felelnie a Szerződés 131. cikkében rögzített valamennyi alkalmazkodási követelménynek.

4.6 Svédország

2024 májusában a 12 havi átlagos HICP-inflációs ráta Svédországban 3,6% volt, vagyis meghaladta az árstabilitási kritérium 3,3%-os referenciaértékét. A következő hónapokban e ráta fokozatos csökkenése várható a szigorú monetáris politikai irányvonalnak, az energiaárak csökkenésének és az inflációs nyomások folyamatban lévő enyhülésének betudhatóan. A fogyasztóiár-infláció 2024-ben valószínűleg közelít a Sveriges Riksbank 2%-os céljához, és 2025-ben is annak környékén marad. Svédország monetáris politikája és stabilitásorientált intézményrendszere várhatóan tovább támogatja az árstabilitás elérését.

Jelenleg nem folyik az Európai Tanács határozata értelmében túlzothiany-eljárás Svédország ellen. 2023-ban Svédország államháztartásának költségvetési hiánya a GDP 0,6%-a volt, tehát jóval a 3%-os referenciaérték alatt volt, GDP-arányos államadóssága pedig 31,2%-ot tett ki, így szintén jóval a 60%-os referenciaérték alatt volt. Svédország ellen soha nem indult túlzothiany-eljárás.

A 2022. június 20-tól 2024. június 19-ig terjedő kétéves referencia-időszakban a svéd korona nem vett részt az ERM II-ben, hanem rugalmas árfolyamrendszerben kereskedtek vele. A svéd korona euróval szembeni árfolyamának alakulását a kétéves időszak során magas fokú volatilitás jellemezte. 2024. június 19-én az árfolyam eurónként 11,2140 korona volt, vagyis a korona 5,8%-kal gyengébb volt, mint 2022. júniusi átlagos szintje. A referencia-időszakban a Sveriges Riksbank swapmegállapodással rendelkezett az EKB-val legfeljebb 10 milliárd EUR kölcsön felvételére svéd korona ellenében. A megállapodás 2007. december 20. óta áll fenn.

A 2023 júniusa és 2024 májusa közötti referencia-időszakban Svédországban a hosszú lejáratú kamatlábak átlagosan 2,5%-on álltak, tehát jóval a kamatlábra vonatkozó konvergenciakritérium 4,8%-os referenciaértéke alatt maradtak. A svéd hosszú távú kamatlábak és az euroövezeti (GDP-vel súlyozott) kamatláb

közötti különbség kissé csökkent, és a referencia-időszak végén -0,7 százalékponton állt. A tőkepiacok Svédországban az euroövezetiekkel összehasonlítva rendkívül fejlettek.

A svéd jogszabályok nem felelnek meg maradéktalanul a központi banki függetlenségre, a monetáris finanszírozás tilalmára, valamint az eurorendszerbe történő jogi integrálódásra vonatkozó követelményeknek.

Svédország eltéréssel rendelkező EU-tagállam, ezért meg kell felelnie a Szerződés 131. cikkében rögzített valamennyi alkalmazkodási követelménynek. A Szerződés értelmében Svédország 1998. június 1-jétől kötelezettséget vállalt arra, hogy a nemzeti jogszabályalkotás során az eurorendszerbe való integrálódásra törekszik. A svéd hatóságok ez idáig nem tettek törvényhozói lépéseket az ebben és az előző jelentésekben bemutatott összeegyeztethetetlen elemek felszámolására.

Köszönetnyilvánítás

Ezt a konvergenciajelentést az EKB Közgazdasági Elemzési Főigazgatósága koordinálta és készítette el az EKB más szervezeti egységei, különösen a Jogi Szolgáltatási Főigazgatóság, a Monetáris Politikai Főigazgatóság és a Statisztikai Főigazgatóság által szolgáltatott információk, észrevételek és javaslatok beépítésével. Hálásan köszönjük az EU nemzeti központi bankjaitól és különösen a 2024. júniusi konvergenciajelentés szerkesztőcsoportjának tagjaitól érkező észrevételeket.

A konvergenciajelentést az EKB Általános Tanácsa 2024. június 21-én jóváhagyta.

A gazdasági részeket Ursel Baumann, Martin Bijsterbosch, Alexandra Olivia Coldea, Matteo Falagiarda, Christine Gartner, Nadine Leiner-Killinger, Christophe Madaschi, Klaus Masuch, Steffen Osterloh, Vincze Gábor, Giovanni Vitale és Caroline Willeke készítette.

Az összeállításukban közreműködött még Miguel Ampudia, Ana Bairrao, Krzysztof Bankowski, Nicolai Benalal, Francesco Chiacchio, Mar Delgado Téllez, Roberta De Stefani, Juan Luis Diaz del Hoyo, Martin Eiglsperger, Michael Fidora, Nina Furbach, Flavio Fusero, Patrick Grussenmeyer, Stephan Haroutunian, Jürgen Herr, Miska Taneli Jokinen, Jarkko Juhani Kaunisto, Linda Kezber, Stanimira Kosekova, Eduardo Leite Kropiwiiec Filho, Antonio Moreno, Jerzy Niemczyk, Matteo Paolo Pirone, Elvira Rosati és Ulla Neumann.

A jogi részeket Axel-Johannes Korb, Christian Kroppenstedt, Justyna Kurzela, Frederik Malfrère és Chiara Zilioli készítette.

Az összeállításukban közreműködött még David Baez Seara, Bíró Viktória, Alina Grosu, Michael Ioannidis, Karen Kaiser, Asen Lefterov, Sarah Levy, Jorge Ruiz Jiménez, Marek Svoboda, Marta Szablewska és Fabian von Lindeiner.

© Európai Központi Bank, 2024

Postacím 60640 Frankfurt am Main, Németország
Telefon +49 69 1344 0
Honlap www.ecb.europa.eu

Minden jog fenntartva. A kiadvány kizárólag oktatási és nem kereskedelmi célból, a forrás feltüntetésével sokszorosítható.

A konkrét szakkifejezések gyűjteménye megtalálható az [EKB szöszedetben](#) (csak angolul elérhető).

PDF ISBN 978-92-899-6791-4, ISSN 1725-9614, doi:10.2866/560510, QB-AD-24-001-HU-N
HTML ISBN 978-92-899-6727-3, ISSN 1725-9614, doi: 10.2866/10840, QB-AD-24-001-HU-Q

A táblázatokban használt konvenciók

„” az adatok nem léteznek/az adatok nem alkalmazhatóak
„..” adatok még nem állnak rendelkezésre